

Maana dīnə Jesu
duwa di
Luk
jangidi

Comité de Traduction de la Bible
en chibne (soumraye)

Maana dinə Jesu
duwa di
Luk
jangidi

L'évangile de Luc, traduit en chibne (soumraye)

Wycliffe Bible Translators, Inc.
avec le
Comité de Traduction de la Bible
en chibne (soumraye)
2023

Titre en français : L'histoire de Jésus que Luc a écrite

En langue : chibne (soumraye), parlée dans le canton soumraye,
sous-préfecture de Déressia, Tandjile-Est, Tchad

Traduit par : Equipe de traduction soumraye

Genre : Texte biblique (évangile de Luc)

Les illustrations des pages 2, 9, 16, 26, 43, 73, 88 et 109 sont de
Gordon Thompson, © 2012 Wycliffe Bible Translators Inc.

~~L'illustration de la page 107 est de Darwin Dunham,
© United Bible Societies, 1989.~~

~~L'illustration de la page 87 est de Louise Bass,
© The British & Foreign Bible Society, 1994.~~

~~L'illustration de la page 24 est de Graham Wade,
© United Bible Societies, 1989.~~

Les cartes sur les pages 113 et 114 sont utilisées avec permission
de © 2023 Wycliffe Bible Translators Inc.

2e édition (en orthographe révisée 2023) : 150 exemplaires

© 2023 Wycliffe Bible Translators, Inc.

avec le

Comité de traduction de la Bible en langue chibne (soumraye),
Doumougou, Tandjilé-Est, Tchad

Avis aux lecteurs

Voici l'évangile de Luc, révisé et republié sur la multiple demande des chrétiens soumraye. Si vous avez des suggestions et commentaires, veuillez en faire part au Comité de traduction ou les membres de l'équipe de traduction.

Voici le numéro du président (Jean Bourkou) : +235 65 78 42 98
De l'exégète (Andrea) : +235 68 51 38 40

Que le Seigneur vous donne la joie de faire la lecture et qu'il vous bénisse richement !

Doumougou, en décembre 2023

Yarna maktubu dīnə Luk duwa dī kīretiye nə sīmray naŋ ur ba gī cwanadī àlnagī gandīdī dāng di. Mani woni urə kīlanga labaa gwale gaba àsa lə diyə ina lə da, 'wagna woni dama giyə gaba cwa maktubu dīwə labaa, woni cwa maktubu di.

Yarna numiro gīnə geche gī (Jă Burku) duwa me i ta: 65 78 42 98,
gīnə idī kaŋja maktubu gīndīdī dī Andīrya dīra me i ta:
68 51 38 40

Kal Aba ciri gī Mǎŋĩ 'yànáng sii 'ywala dara āsa gī maktubu di me,
piynə bīw dīdāngə naŋ me ca.

Dīməgī, duru gī moŋi bidī 2023

Maana dīnə Jesu duwa di

Luk

jangidi

Maktubu di ka dwaṛi

Luk da, i *woni girsə gwale ginə Jesu duwanə mwaj dii sir di gun day bəda me, anji i *Juwib bəda me ca. Me anji basi *paja ginə Jesu duwa gi Pol harbi gandiw mijəni duwa lə me, wawə əla gi giyə duwa lə me ca. I Luk di me jangi maktubu di nə 'wogdinin «Mani nə əla nənə paja nənə Jesu duwa day» me ca.

Anji kanja maana dīnə Jesu duwa gindidi naa do me jangi nim dodə siŋ. Anji gil dara Jesu ba i *Dole gi Mārī biyəw gi Kris di, ba gira siŋa didə ka dara kidi gi nare nə gindəgi jiga jiga pad daa əcna lə. Anji way gwale naŋ dara Jesu ba i gun gaba duwani gaba yara nare naŋini day ya woni mwom me nə bugir me namde me de.

Anji diy maktubu duwa di ka di gindidi kibi i gwale ginə yəa ginə Jā gaba əlagi nare *batem duwa me, yəa ginə Jesu duwa me ca (Luk 1–2). Anji way ba, Jā ba əlīw Jesu batem di i man mo, me *Sidan ba girsə Jesu i man dara əsəw əla gi əcna lə me mo (3.1–4.13)? Anji way dara Jesu gilə duwa gi mani me giyə duwa gi əlāw me managi wama gi *Galileyə (4.14–9.50). Anji way dara mijəni dīnə Jesu duwa di anji swa wama gi Galileyə biraa hāra nim ciri di *Jursalem. Jesu hāra duwa gi mijəniyə da, anji gilgi nare mani naŋ dīrəw daa (9.51–19.27).

Maktubu 'yaŋa dīra lə da, anji kibi mani nə əl Jesu managi ciri di Jursalemə, ba gi bengiw babiriw daa *habda gi dagila siwə me, gi 'yəw nim. Irī Mārī dīməw daa nare nə mare dwaṛagi lə, me anji so yā daa dama Abəw gi Mārī tuliwə (Luk 19–24).

Luk way baa jangi maktubu di ka di dana mo?

1 Nə əlīm labiya, jan maché TiyoPil! Nare naŋ janga maana dīnə mani pad nə əlala managi dwaṛandi lə di. ²Cendi jangi i mani nə nare woni yaragi gi dīrəgi biŋden diyə gi gininyə me wayindi gwale day me, kidi woni əsa berni di gwale ginə Mārī duwa me ca. ³Yande da, indi kaw, nə kanja gwale gi

ta di gindiw naa, managi diyə gi gininyə bá, me nə jangim nim dodə maktubu lə kirab kirab 'yàm ijim Tiyopil gi nə yərim ba mə i gun dirənə di me ca. ⁴Nə jangim i dara kal mə 'wacnana ladi dara gilə gi gi giləm gandiw di, ba i gwale siw 'yang.

Paja ginə Mārī duwa giliw Jakari siw

⁵Wála gi dole gi *Erod lam gi dwāṛī managi wama gi *Judeyə da, *aba bwasa Mārī min gi gi 'wogiw Jakari ilə. Nare woni bwasa Mārī nə gi sabigi abe gi gi 'wogiw Abiya gindiwə di, anji i gun day. Jakari di diyaməw sumdi i Elisabet. Tandi i aba bwasa Mārī gi pii gi gi 'wogiw Arō mwàw. ⁶Cendi ca dayə ca, i nare nə tiba Mārī dirəwə, me yi *bii gi 'wóo ginə Aba ciri gi Mārī duwa pad gi birmə duwa kirab kirab me ca. ⁷İri, cendi yə dwe bədə, dara Elisabet di i madiri, me cendi ca dayə ca halbi le dım.

⁸Wála min, Jakari ilə managi *kulu gaba bwasa Mārīyə dara ulə gi chemde nə biy ya dogisang de di. I wála ginə Jakari day gi nə kwandaw nə gi sabigi Abiya gindiwə di me ha bwasa Mārī cendi. ⁹Gi wála wála da, cendi gobi jagi dara 'ywa gi gun gi ba dimnə kulə dara ulə gi chemde nə biy 'yol ya woni bwasa Mārī ba gi àl nim de, me wála gi ta lə da,

Mana gaba ulə chemde nə biy 'yol (1.10)

jagi di, yi i Jakari. ¹⁰Dawa di idi ulə chemde di neyem da, nare nə giṛe pad d̄ibi day iche me amsi nim gi Mārī.

¹¹Managi Jakari ilə kulə d̄im da, *paja ginə Aba ciri gi Mārī duwa gi daa dimə gira d̄ibi mana gaba ulə chemdeyə di tuliw di isay gi abeyə me giliw siw.

¹²Managi Jakari yəriw d̄ibə lə da, lāna àliwe siw sadiw tag tag me ca. ¹³İri, paja gi daa di wayiw da:

«Jakari, kal àla lāna dī!

Mārī doy amsa d̄ima di le.

Diyam di Elisabet ha yàm dwe gi abe,
me mə ha 'wagaw sumiw Jā.

¹⁴Sim ha 'ywalam naṇe dara dwe gi ta di,
me nare naṇ ha aja pide dara yàa duwa di me ca.

¹⁵Anji ha gidə i gun gi geche
managi Aba ciri gi Mārī dirəwə.

Anji ha chà gani gi yabiṛa yàa duwa bədə me,
gani gi maṇe kaw, anji ha b̄ilə biwə bədə biṛiṇ me ca.

Dúndi d̄inə Mārī duwa me ha 'wana dusiw daa
managi anji wor nim iw nudədi lə jang siṇ.

¹⁶Anji ha cwa nare nə *Israyel naṇ hára nim
managi Aba ciri day gi Mārī gindiwə.

¹⁷Anji ha hára pii Aba ciri dirəwə
dara dangiṛaw birmə.

Anji ha àla giyə duwa

i gi dwana d̄inə aba cimə Mārī biw gi Eli duwa,
me gi dusi di wun ya duwa de me ca.

Anji ha àla yande dara dáya dine day gi nə abragi daa min
dara gwale day ba bwarna,

me dara cwa gi nare woni giṇə Mārī biw bam,
ba cwana irmə day dara ba urnə

àla gi mani nə tiba Mārī dirəwə me ca.

Yande da, anji ha dangiṛa nare ba d̄ibnə ib
dara yè gi Aba ciri gi Mārī sidəgi lə.»

¹⁸Jakari ur paja gi daa di ba da: «Nə ha 'wacna i man mo? Dara nin gi diyaman ca ninə ca, nə halbinine d̄im.» ¹⁹İri paja di cor wayiw da: «İndi, nə i Gabriyel. Nə d̄ibi lə Mārī dirəwə ib dara àlāw gi giyə duwa. I anji me giyən dara ba nə hane waynam nō di lade di ka di. ²⁰Me yər, ijim, mə giṇ yè gi gwale

ni di bam. Yande da, mə ha gidə i mim. Mə ha neyama waya gwale bədə biraa daŋ mani nə nə wayim gwale day di, àlalna bá do. 'Yang, mani di ha àlala i gi wála gi Mārī irmiw di bá.»

²¹ Mana gi ta lə da, nare woni dībə iche di, bedi Jakari biraa biraa, me cendi irimdi gwale naŋe dara anji dama kulə di tariw yə. ²² Managi anji dimə iche dīm da, anji neyem wayagi gi nare gwale bədə. Anji gidi i mim, gilbigi i isaw mira. Mwom da, cendi 'wocŋ com Mārī ba giləw i mani managi kulə. ²³ Managi wála duwa gaba àla giyə managi kulu gaba bwasa Mārīyə di 'yeŋ bam pad dīm da, anji cor ha ulay duwa lə.

²⁴ Àl wála bani da, diyaməw di Elisabet di u gudi me, tandi budibi sidi le neyem ya duru jii de do. Tandi way da: ²⁵ «Aba ciri gi Mārī yər naŋini niye me 'yàn gudi gi ta di. Anji biyin jawe bam dinə nare dirəgi lə.»

Paja ginə Mārī duwa gildi Mari siw

²⁶ Managi Elisabet gudi dira neyem duru kubi mwom da, Mārī giy *paja duwa gi daa gi Gabriyel managi ciri di gi 'wogdi Najaret, wama gi *Galileyə. ²⁷ Anji giyiw managi dwe di more di dii min 'wocŋ abe bədə siŋ sidə. Dwe di ta di, i abe min gi gi 'wogiw Josep me àl moŋini dira. Josep da, i dole gi pii gi gi 'wogiw *Dabid mwàw. Dwe di more di, gi 'wogdi Mari.

²⁸ Paja di dim ha 'ywadi, me waydi ba da: «Labiya! Kal siy 'yoli, mindi di Mārī àl gandi duwani. Aba ciri gi Mārī ilə gandi.» ²⁹ Managi Mari doy gwale gi ta di da, dusidi cubidi le, me tandi way da: «Labiya di ta di da, gindidi i man yande mo?» ³⁰ Paja gi daa di waydi da:

«Mari, kal àla lāŋa dī.

Mārī siw 'yoliw diyə,

anji yəri ba də i deme di lade dirəwə.

³¹ Yər, də ha 'wóo gudi me,

də ha yàa dwe gi abe me,

də ha 'wagaw sumiw Jesu.

³² Anji ha 'ya i gun gi geche me,

gi ha 'wagaw Mārī gaba dama mani pad

didəgi lə gorindiw,

me Aba ciri gi Mārī ha chəw gage gi dwārī ginə

mwàw gi *Dabid duwa diwə me ca.

³³ Anji ha lama dwāṛī managi *Jakob mwàgraw didəgi lə gi diriṅ biriṅ.

'Yang, dwāṛī duwa da, 'yaṅa dira gi bam ha 'ya lə bədə biriṅ.»

³⁴ Iṛi Mari wayiw paja gi daa di ba da: «Mani nə ta di, ha àlala i man mo? Dara nə 'wocṅ abe dii min bədə siṅ.» ³⁵ Paja di codi waydi ba da: «I *dúndi dinə Māṛī duwa me ha ché diyə, me Māṛī gaba dama mani pad didəgi lə dwana duwa ha àla giyə siyə me ca. I dara yande me, dwe gi də ha yàw di, ha 'ya i gun ginə Māṛī duwa gi wun minaw jiga, me gi ha 'wagaw *Māṛī gorindiw me ca. ³⁶ Yər, wiləy di Elisabet di gi way gwale dira ba i madri, di hal le ðim ta kaw, i gi gudi gaba duru kubi. Daṅ ha yàa i dwe gi abe. ³⁷ Dara mani min nə bil Māṛī àla da, ilə bədə.» ³⁸ Mari cor wayiw paja di ba da: «İndi, nə i kóy dinə Aba ciri gi Māṛī duwa, kal mani di àlalna ya ba mə wayin nim de.» Iṛi paja gi daa di so yá kaldi.

Mari ha dara yara Elisabet

³⁹ Àl wála bani mwom da, Mari so kaláng ha managi ciri di dam kuṛa didə, wama gi *Judeyə. ⁴⁰ Tandı gıra ha ðimə kirə nə Jakariyə me àldı Elisabet labiya. ⁴¹ Managi tandı doy Mari labiya dira di mwom da, dwe gi nudədi lə di cogıdi siw me, *dúndi dinə Māṛī duwa gıra 'won dusıdi daa me ca, ⁴² mwom da, Elisabet soji gwale daa pəng pəng me way ba da: «Mari, Māṛī àl gandi duwani naṅ doy kwanday namde bam pad me, àl duwani gi dwe gi nudəyə di me ca. ⁴³ İndi da, nə i wi me mindi di Aba ciri ni iw, də hára dara yaran mo? ⁴⁴ Nə way yande dara managi nə doy labiya diya di mwom da, dwe gi nudənə cogıdi siw àl sii 'ywala naṅe me ca. ⁴⁵ Mani nə Aba ciri gi Māṛī wayay gwale day da, də kala dusi didəgi lə ba ha àlala le. Də dam i gi sii 'ywala!»

Diri dinə Mari dira

⁴⁶ Me Mari way da:

«Nə tiṅ bin bow Aba ciri ni gi Māṛī jılay,
dara anji i gun gi geche,

⁴⁷ me sin 'yolin naṅe managi Māṛī ni diwə,

dara an̄ji i aba bilən.

⁴⁸ An̄ji yər ɲagini ni indi di nə i kóy duwa
di nə neyem mani bədə nare dirəgi lə di.

I sidi, so ka ha pii da, nare gi jwara day, jwara day
ha waya ba nə dam i gi sii 'ywala,

⁴⁹ dara Māĩ gaba dwana àlən mani nə gechide me,
sumiw kaw, wun i mınaw jiga me ca.

⁵⁰ *Dusi di lade dinə Māĩ duwa da,*
dam i gi nare woni àláv horimbə gi jwara day, jwara day.^a

⁵¹ Māĩ àl mani gi isəw gaba dwana me,
cəgidi nare woni 'waga sidəgi daa pad me ca.

⁵² *An̄ji nwongiri dolgə nə gechide managi gagege*
day nə dwāĩyə bugdigi dodə me,
lay nare nə ɲagini chígidigi lə diyə.^b

⁵³ An̄ji 'yàgi nare woni cherni mani naɲ me,
nare woni 'ywa mani da,
an̄ji 'yorgi daa isiragi pəgin.

⁵⁴⁻⁵⁵ An̄ji yala wagi nare duwa nə *Israyel
nə i woni àláv giyə lə.

An̄ji nim dusi duwa di lade di bam bədə^c gi dirin birin,
ya baa biygi gi mwágrandi nə pii biw nə
Abraham me mwàgraw me ta de.»

Ta di me, i diri di Mari tudi di.

⁵⁶ Mari dam gi Elisabet neyem ya duru subu de,
do me tandi so cor ha ulay dira lə siɲ.

Yàa ginə Jā Batis duwa

⁵⁷ Me Elisabet di, wála dira gaba yàa yala neyem, me
tandi yə dwe gi abe. ⁵⁸ Woni ciri dira bidi me waradi me,
doy dara Aba ciri gi Māĩ ba yər ɲagini dira 'yadí dwe
mwom da, cendi gira àl sii 'ywala gandidi me ca.

^a 1.50 Diri (Psaume) 103.17

^b 1.52 Job 5.11

^c 1.54-55 Diri (Psaume) 98.3

⁵⁹Managi gi yèw àl wála dunasir mwom da, nare di hára 'yogi kirə dara ba gi ha sawaw baṅa. Cendi ur dee ba gi 'wogìw «Jakari», sumi ginə abəw duwa. ⁶⁰Ɔri iw di waygi ba da: «Bədə. Gi ha 'wagaw Jā.» ⁶¹Mwom da, cendi cor waydi ba da: «I wi waɾay dwaɾagi lə gi 'wogìw yande mo?» ⁶²Ɔri cendi gilbiw abəw di isiragi, urìw gaa anju ba ha 'wagáw dwe di sumiw man mo? ⁶³Jakari urgi ba unəw habda gi gi piliw dara janga gi maniyə di, cendi uw me, anji jangi lə ba da: «Sumiw i Jā.» Mwom da, nare di pad yibdi didəgi.

⁶⁴Mana gi ta lə di dog, Jakari dilesiw awrar bam me tin biw way gwale me, bow Māɾi jilay me ca. ⁶⁵Mana gi ta lə da, woni ciri day bidi lāna àlgì me, mani nə àlal ta di pad, gi way nō day managi ciri di damdi kuɾa didə pad, wama gi *Judeyə. ⁶⁶Nare pad nə doy mani nə àlal ta di da, cendi irimdi gwale dusirəgi lə naṅe me urbi sidəgi ba da: «Dwe gi ta di, bag da, ha gidə i na mo?» Dara cendi yər dara Aba ciri gi Māɾi àsi isəw diwə.

Diri dinə Jakari duwa

⁶⁷Jakari gi i dwe abəw di, *dúndi dinə Māɾi duwa 'won dusiw daa me, nogi gindiw me, anji way ba da:

⁶⁸«Kal Aba ciri gi Māɾi ginə nare nə *Israyel day sumiw 'wagina,

dara anji wandi lə nendi nə də 'yang i nare duwa me kidəndi daa me ca.

⁶⁹Anji giyəndi aba bilə nare gi i aba dwana.

Anji giyəw managi mage nənə dole gi *Dabid gi i aba àlāw giyə dwaɾagi lə.

⁷⁰Gwale gi ta di, i mani nə tanga pii biɣ anji 'wóo biw baa ha àlagì le,

me giyə nare duwa woni cimə biw ba waynagi nare gwale day di.

⁷¹Anji way baa ha kidəndi daa woni maɾande inda isiragi lə me,

woni iləndi isiragi lə me ca.

⁷²I ta di me anji yara mwágrandi nə pii biɣ naɣini day, me dusiw guw daa managi milan di wun jiga di anji yi gi mwágrandi di didə me ca.

⁷³I mani nə an̄ji tanga sirgi gi siw wayiw
mwágrandi gi Abraham

baa ha àlagì di me an̄ji àlìndi.

⁷⁴An̄ji way ba wála gi baa ha kidèndi daa woni
maṛande inda isiragi lə mwom da,

ba də àlnáw giyè diban dusi di lána,

⁷⁵ba də damnang gi dusi di wuse her,

me ba də inang nare nə tiba dirəwə

wála gi də warang dam nim siṇa didə ka siṇ di.

⁷⁶Caga da, ijim gi gorindin di,

gi ha 'wagam aba cimə Māṛī gaba dama

mani pad didəgi lə biw,

dara mə ha hára pii Aba ciri dirəwə dara

ḡangiraw gi birmə duwa.

⁷⁷Me mə ha giləgi nare duwa ba 'wacṇana

an̄ji ba ha kala dusiw hilala àcṇa day diwə

me ba ha 'yàgí bilə me ca.

⁷⁸Dara Māṛī inda di, i aba yara nare ṇagini day me,

i aba àla ladni me ca.

I ta di me an̄ji ha giyèndi nim gi aba bilèndi

ya dawa ba di dimə nim daa ta de.

⁷⁹An̄ji ha giyèndi gandiw

dara ba ácṇanagi nare nə dam dilimə mana bam me,

nare nə dam made isədi lə kaw,

an̄ji ha kidəgi daa me ca, ^a

dara kal ba də hanang nim managi birmə gi hilale jwamə.»

Ta di me, i diri di Jakari tudi di.

⁸⁰Ḥri, dwe di jor gidə gun me, 'wocṇ mani gindəgi naa
me ca. An̄ji so ha dama din dwaṛi lə biraa wála gi an̄ji
gira àsigi gi nare nə Israyel berni daa pidenyè.

Yàa gīnə Jesu Kris duwa

2 Wála gi ta lə da, dole gi geche gi *Rom gi gi 'wogiw Ogis
u biw waygi woni giyè duwa ba hana āsinaw nare nə

^a 1.79 Esayi 9.1

lew duwa læ pad. ²Āsa gi nare gi ta di i gi diriṅ daa, àlal i wála gi Kirinus gi i gun gi Ogis 'wów hára chíw dole dara ba lamna dwāṛī managi wama gi Siriyə. ³Gun gi wey wey kaw, so ha managi ciri duwa læ, ciri duwa læ me, gi ha jangaw gi sumiw di læ siṅ. ⁴I dara ta di me, Josep kaw so managi ciri di Najaret, di i wama gi *Galileyə, baa nagi ha managi ciri di Betilehem, di i wama gi *Judeyə. Ciri di ta di, i ciri dinə dole gi pii gi gi 'wogiw *Dabid duwa me, Josep i Dabid di mwàw me ca. ⁵Cendi ha day gi diyaməw di Mari ca, dara ba gi ha janga sumdəgi. Me Mari da, i gi gudi læ nudədi læ đim.

⁶Wála gi cendi wor dam læ Betilehem siṅ da, Mari wála dira gaba yàa yala neyem. ⁷Tandi yə gorindidi gi manjili me, tandi legiriw daa gi barge me àsiw managi mani nə gi dangiriṅi dara bwagi gi mani nə paga chími læ di dwaṛagi læ. Dara managi kulu ginə mije dayə da, mana gaba 'ya yengi daa.

Josep day gi Mari ha dara janga sumdəgi managi Betilehem (2.5)

⁸ Managi ciri di Betilehem tuldı lə ib ib da, nare woni gama bage dam lə bam, dara gama gi bage day gi changa. ⁹ *Paja gi daa ginə Aba ciri gi Mārī duwa min dimə jisgi didəgi lə 'yogi, me 'ywagda ginə Mārī duwa ácnigi mana bam sidəgi lə dən dən. İri lāna cor əlgı nañe. ¹⁰ Me paja gi daa di waygi da: «Kalna əla lāna di. Dwayna, nə hára wayang i nõ di lade di nare dan nə *Israyel pad, sidəgi ha 'ywalagi nañe. ¹¹ Changa di laba lə da, gi yàng aba bilə mana min managi ciri dinə Dabid lə. I Aba ciri inda, anji i *Dole gi Mārī biyəw gi Kris di. ¹² Dwayna, anə ha 'wacnaw i man mo? Anə yarna dwe gi mañ gi gi legiriw daa gi barge me, gi əsiw managi mani nə gi dangirigi dara bwagi gi mani nə paga chími lə dwaregi lə da, i anji.»

¹³ Mana gi ta lə dog da, paja nə daa nə dang nə gire nañ dimə gira dáyar gi paja gi pii di daa min. Cendi tu diri me bow gi Mārī jilay ba da:

¹⁴ «Kal Mārī gaba dama daa cog sumiw 'wagina me, nare nə Mārī urgi siña didə ka da, gi damna gi hilala jwam me ca.»

¹⁵ Managi paja di bırıñ yá daa kal woni gama bage di mwom da, cendi wajibi gwale bulə dayə ba da: «Caga da, hanandi managi Betilehem bá. Də hárang yara mani nə əlal nə Aba ciri gi Mārī wayindi gwale day ta di gi dirəndi.»

¹⁶ Cendi swa kaláng hára me, gira 'yo nə Mari day gi Josep me dwe gi mañ di gi əsiw ilə dodə managi mani nə gi dangirigi dara bwagi gi mani nə paga chími lə di dwaregi lə.

¹⁷ Managi cendi hára gira yər dwe gi mañ di mwom da, cendi biygi woni dama diwə gwale gi paja gi daa wayagi gandiw dara dwe di. ¹⁸ Nare pad nə doy gwale gi woni gama bage kibigi gandiw ta di da, 'yəgı irmə nañe. ¹⁹ Me Mari dira da, yi gwale gi ta di pad, gam dusidi lə me, dusidi gudi diwə daa daa me ca.

²⁰ İri woni gama bage di cor ha mana dayə, me 'wogi Mārī sumiw me tu diri bow gi jilay dirəgi daa, dara mani nə cendi dwayagi me yaragi di me ca. Mani nə ta di wun ya paja gi daa ginə Mārī duwa ba wayagi nim pii di de dige dige!

²¹ Managi dwe gi mañ di əl wála dunasir mwom da, gi sawiw baña bam me, gi 'wogıw sumiw Jesu me ca. Sumi gi ta di, i gi paja gi daa ginə Mārī duwa 'wogıw gandiw wála gi iw wor 'wóo gi gudi duwa siñ di.

Josep day gi Mari hargi gi Jesu kulu gaba bwasa Māṛīyə

22-24 Wála gi *bii gi 'wóo ginə Moyis duwa way dara sarga dīnə namde woni yàa day di neyem mwom da, Josep day gi Mari u dwe di me hargi nim managi ciri di geche di *Jursalem. Cendi ha managi *kulu gaba bwasa Māṛīyə dara àla sarga di. Sarga di ta di, bii gi 'wóo ginə Aba ciri gi Māṛī duwa ur i kogəl di bare sir labaa di kergedə sir.^a Dang kaw, cendi hára gi maṇ di dara ba gi giṇəw daa Aba ciri gi Māṛī dīrəwə me ca, dara bii gi 'wóo ginə Aba ciri gi Māṛī duwa way ba da: «Dwe gi abe gi maṇjili da, mə ha 'yàw gandiw i Aba ciri gi Māṛī»^b.

Diri dīnə Simiyō duwa

25 Wála gi ta lə da, abe min dam lə *Jursalem, sumiw i Simiyō. Abe gi ta di, i gun gi tiba Māṛī dīrəwə me àlīw Māṛī horimbə me ca. Anji dam baa beyedi aba hilalagi nare nə *Israyel dusirəgi di bá me, *dúndi dīnə Māṛī duwa ilə gandiw me ca. 26 Abe gi ta di, dúndi dīnə Māṛī duwa wayaw pii, anji ba ha yara *Dole gi Aba ciri gi Māṛī biyəw gi Kris di gi dīrəw bá, do me anju ba ha mara siṇ.

27 Wála gi nə Mari day gi tirədi girgi *kulu gaba bwasa Māṛīyə gi dwe gi maṇ di dara àla mani nə *bii gi 'wóo ginə Māṛī duwa ba way nim de da, dúndi dīnə Māṛī duwa nogi Simiyō gindiw daa dara ba hana managi kulu gaba bwasa Māṛīyə di me ca. 28 Simiyō gira da, u maṇ di yiw siwə me, bow Māṛī jilay ba da:

29 «Aba ciri ni, caga da, indi gi kwaya dima nə marna le kaw, nə ha hára i gi hilala jwam. Mani nə mə biyən gi bim pii di, mə àlgə dīm.

30 Dara dīrən yər aba bilə nare gi mə giyəw di dīm.

^a 2.22-24 *sarga dīnə namde woni yàa day*: Nima nə Juwib dayə da, namde pad woni yàa dīrway da, cendi yərgi ya sidəgi ba àcne de Māṛī dīrəwə de. Yande da, yàa ginə dwe gi abe tariwə àl wála giniṇ wodi da, bii gi 'wóo ginə Moyis duwa ur deme di ba àlna sarga managi kulu gaba bwasa Māṛīyə dara sidi ba cwarna ladna Māṛī dīrəwə bi. (Yarna Lebitik 12.1-8). Ta di me Mari day gi Josep hargi àla nim gi sarga di.

^b 2.22-24 *Dwe gi abe gi maṇjili* Yarna gwale ginə dwe gi abe gi maṇjili di managi maktubu dīnə: Kīrara gi daa (Exode) 13.2,11-13.

³¹ Aba bilə nare gi ta di, i gi mə dangiriw ch́iw dara nare nə gindəgi jiga jiga siṅa didə pad di.

³² Anji wun ya mana gi ácnə gaba giləgi nare woni 'wacṅam bədə sim pidenyə ta de.

Me i dara anji me nare ha bwanin nim sidəninə, nenin nə nare dīma nə Israyel di.»

³³ Gwale gi Simiyō wayiw dara dwe di da, 'yàgí nə abəw day gi iw irmə naṅe. ³⁴ Anji piy biw didəgi lə me waydi Mari da: «Yər, gorindi gi ta di, nare naṅ nə Israyel ha giṅə gwale duwa bam me, ha bugdara bam me, woni urə gwale duwa da, anji ha yibəgi dībidi daa Mārī dirəwə me ca. Anji ha gidə gun gaba gilə Mārī siw, me nare naṅ ha uriw bədə. ³⁵ Yande da, anji ha gilə irmə ginə nare day gi budiw dusirəgi di korgiṅyə daa pidenyə. Mīndi di Mari da, də ha jiba naṅ me, dusi ha meyenda bam ya gun ba 'woy i gi sugnə de.»

Gwale ginə An dira

³⁶ Managi *kulu gaba bwasa Mārīyə da, deme mīn di *idi cimə Mārī biw kaw ilə, gi 'wogdi An. Tandi i gangle ginə Aser lə, me abadi, gi 'wogiṅ Panuwel. Tandi hal naṅe. Managi tandi so gi dīnani dīra da, u abe mīn tenene dam gandiṅ àl aliya wurgisubu me, ³⁷ tirədi di mar bam. Caga da, managi aliya dira neyem giṅiṅ dūnasir gi dii wodi kaw, tandi wor dam wambi com. Dii mīn yande, tandi jal hára gi kulu gaba bwasa Mārīyə bədə. Tandi àl giyə ginə Mārī duwa gi dawa me gi changa me, u asiyam amsiw nim me ca.

³⁸ Dawa di Simiyō wor ilə wayagi nə Jesu waṛaw gwaleyə siṅ da, tandi gira yər dwe di me bow Mārī jilay. Me nare pad woni dama beyada gun gaba kidə ciri di *Jursalem daa da, tandi waygi dwe gi ta di gwale duwa.

Jesu waṛaw cor ha gandiṅ Najaret

³⁹ Managi Jesu waṛaw àl mani nə *bii gi 'wóo ginə Aba ciri gi Mārī duwa irmigi di bam pad mwom da, cendi cor ha ulay dayə Najaret wama gi *Galileyə di bi. ⁴⁰ Irī dwe di jor gidə gun, dirəw kaw naa me, Mārī àl gandiṅ duwani naṅ me ca.

Jesu i gi aliya mwaj dii sir

⁴¹ Gi aliya bá bá da, Jesu waɾaw ha i managi *Jursalem dara àla gi *sii 'ywala ginə kirara gi daa kwaynaniyə ginə nare nə *Juwib day. ⁴² Managi Jesu aliya duwa neyem mwaj dii sir ðim da, waɾaw so ha gandiw ba gi ha àla sii 'ywala gi ta di, ya hada dayə de.^a

⁴³ Managi sii 'ywala di 'yeŋ bam mwom da, cendi cor ba gi ha ulay. Iri gwarindagi gi Jesu di wor dodə Jursalem taragi lə me, waɾaw di 'wocŋ bədə. ⁴⁴ Cendi irim dara anji ba ilə hára lə kwandaw dwaɾagi lə. Managi cendi hargi biraa turgi mwom da, cendi kanjiw managi waɾagi dwaɾagi lə me, woni 'wacŋa day dwaɾagi lə me kaw, ⁴⁵ cendi 'yow bədə. Mwom da, cendi kanjiw dirəgi daa cor ha nim Jursalem di bi.

⁴⁶ Àl wála subu mwom da, cendi 'yow managi *kulu gaba bwasa Mǎrīyə, dam lə managi woni giləgi nare mani dwaɾagi lə. Anji dam doy gwale day me urgi gwale gi urə me ca. ⁴⁷ Nare pad woni dama dwaya gwale duwa da, yibidi didəgi dara 'wacŋa duwa gi mani gindəgi me gwale duwa gi anji cogi lə diyə di me ca. ⁴⁸ Managi waɾaw yəriw dama lə mwom da, cendi yibidi didəgi, me iw wayiw da: «Dwe ga, mə àlnín i na yande yag ðim? Yər, nin gi abam ca, nə kanjamnin i kanja gi dusirənin saw nimi biŋriŋ ta bədə mo?»

⁴⁹ Anji cogi lə diyə waygi da: «Anə jiba sidəng kanjin i dana mo? Urin i dama gi kulu ginə Aban duwa lə da, anə 'wocŋ bədə mo?» ⁵⁰ Waɾaw di, doy gwale duwa gi ta di me, cendi 'wocŋ gindiw bədə.

⁵¹ Iri Jesu di swa gandagi cwaragi hára managi Najaret me, anji doy gwale bidəgi lə. Iw di Mari da, yi mani nə àlal ta di pad dusidi lə.

⁵² Jesu duwa da, jor gidə gun me, dirəw kaw naa ha pii pii me ca. Mǎrī yəriw ba i gun gi lade dirəwə me, nare kaw yəriw ba i gun gi lade dirəgi lə me, ha nim pii pii.

^a **2.42** *aliya mwaj dii sir* Dwe gi abe gi aliya duwa neyem mwaj dii sir da, nima nə Juwib dayə da, yəriw ba i gun gi geche. Anji neyem àla bii gi 'wóo ginə Moyis duwa le ðim.

Berni dinə Jā Batis duwa

(Matiyə 3.1-12; Marki 1.1-8; Jā 1.19-28)

3 Wála min, Māřĩ wayiw Jā ginə Jakari gorindiw gwale bam din dwařĩ læ. I aliya gi mwaj bii jii gi dole gi geche gi *Rom gi gi 'wogiw Tiber lam gi dwāřĩ duwa me, Pons *Pilāt lam duwa dwāřĩ managi wama gi *Judeyə, me *Erod lam duwa dwāřĩ managi wama gi *Galileyə me, chendiw gi Pilip lam duwa dwāřĩ managi wama gi Iture me Tīrakoni me, Lisanas lam duwa dwāřĩ managi wama gi Abilenə me ca. Aliya gi ta læ di da, i An day gi Kayip me i *woni bwasa Māřĩ gechide day cendi.

³ Managi Māřĩ wayiw Jā yande mwom da, anji kidibər managi kuray gi Jurde dugdiw di alə ta læ me, di ka læ me, anji waygi nare, cendi ba àlna *batem dara ba gılınə cendi ba kal i àcņa day bam me ba ur ba gi 'yo i Māřĩ. I yande do me Māřĩ ba ha kala dusiw hılala àcņa day diwə siŋ. ⁴ Mani nə Jā àlgı di da, i mani nə tanga *aba cimə Māřĩ biw gi *Esayi jangi gwale day managi Maktubu dinə Māřĩ duwa læ biğ di. Anji way ba da:

«Gun soy berni managi din dwařĩ læ ba da:

“Aba ciri gi Māřĩ hára læ!

Dangırınaw birmə, kalıw a inə i tıba!”

⁵ Mana gi chígıde dodə da, gi ha twagdaw daa me,

gi hogde da, gi ha dirsəw dodə me,

birmə gi dogide da, gi ha jagdaw dıbıdı tıba tıba me,

birmə gi àcņe kurjam kurjam kaw,

gi ha ywagdaw dodə ledede ledede me ca.

⁶ Me nare pad ha yara Aba bilə mana gi swa

Māřĩ siwə gi dirəgi me ca.»^a

⁷ Nare naŋ nə ciri didə hára 'yo Jā dara ba àlnagı batem. İri Jā di waygi ba da: «Mıgay dındadı nə ga! Anə irim dara anə ba ha bilə sidəng daa sariya dinə Māřiyə di le ba? I wi wayang yande mo? ⁸ Anə urnə dara sariya ba yıbnəng bədə da, àlna mani nə lade. Gılınə dara anə banə kal àcņa dan di bam dım. Yande da, anə ha wunə i ya habde nə ladıbe ba gi bo gi yà day de. Kalna irmə dusirəngə anə banə 'yo i bilə dım dara anə banə i *Abraham mwàgraw di. Dwayna, nə

^a 3.6 Esayi 40.3-5

wayang: Kura di bolbire di ta di, Māṛī neyem cwadi Abraham mwàgraw. ⁹Caga kaw, bigame ilə habde gindəgi lə ib ib đim dara sabagi bam led led. Habda gi wey wey gi yàna ladna bədə da, gi ha sawaw bam dodə gindiwə led àsaw dùwa lə.»

¹⁰Mana gi ta lə da, nare nə giṛe ur Jā ba da: «Ina yande da, nə hanin àla i man mo?» ¹¹Anji cogi lə diyə waygi da: «Gun gi gumaj duwa ina sir da, a bīṛiṇə min 'yànaw jaw gi duwa ilə bədə. Gun gi mani duwa nə wama ina lə da, a unə hiṇe 'yànaw jaw gi duwa ilə bədə me ca.»

¹²Nare *woni salaw dole gi geche gi Rom mani kaw, hára 'yo Jā ba àlnagi batem di me ca. Cendi kaw uriw da: «Aba gilənin mani, nə ha àlanin i man mo?»

¹³Jā cogi waygi da: «Dawa di anə salna mani da, kalna sala đwaya irmə gi gi irməng di bam di.»

¹⁴Asingar kaw uriw da: «Me nenin da, nə ha àlanin i man mo?» Jā cogi waygi da: «Kalna chaba gi gun mani duwa di me, sawnaw gun gwale diwə dara kudəw nim bədə me ca, me gamna gursi dan di gi 'ywagang duru lə mira.»

¹⁵Nare woni đwaya gwale ginə Jā di da, dam beyedi mani nə geche ba hára lə, me cendi irimdi gwale dusirəgi lə, gaa Jā di, ba i *Dole gi Māṛī biyəw gi Kris di som? ¹⁶Jā cor waygi pad dayə ba da: «ḥndi da, nə àláng batem i gi nimi mira. Me gun gi đañ hára lə, dwana duwa đoy di ni bam. Gun gi ta di i gi geche gi indi da, nə neyem àsa digilan managi digilaw duwa di anji àsidi dodə didə bədə.^a Anji duwa da, ha àláng batem gi *dúndi dinə Māṛī duwa me, gi dùwa me ca. ¹⁷Anji yə đagna di idi huyə swagə di isəwə dara huyə gi chimi bam me kala gi swagə dirəgi. Anji ha laya swagə dirəgi di bwagi beche duwa lə, me ha ulə chimi bam managi dùwa di budə đira gi bam ilə bədə bīṛiṇyə di me ca.»

¹⁸Ḥṛi, Jā gisi nare gi gwale gi dang naṇ me anji waygi *Nō di lade me ca.

^a 3.16 nə neyem àsa digilan managi digilaw duwa di anji àsidi dodə didə bədə: Managi maktubu dinə Māṛī duwa di gi jangidi pii gi bii gi girek da, gi jangiw i Gun gi ta di i gi geche gi indi da, nə neyem nīṛibəw gi gibande duwa bam gidawə bədə mana gi ka lə. Wála gi nare nə Juwib dayə da, nīṛibəw gi gun gibande bam gidawə da, i giyə ginə kwaya duwa.

Erod day gi Jā Batis

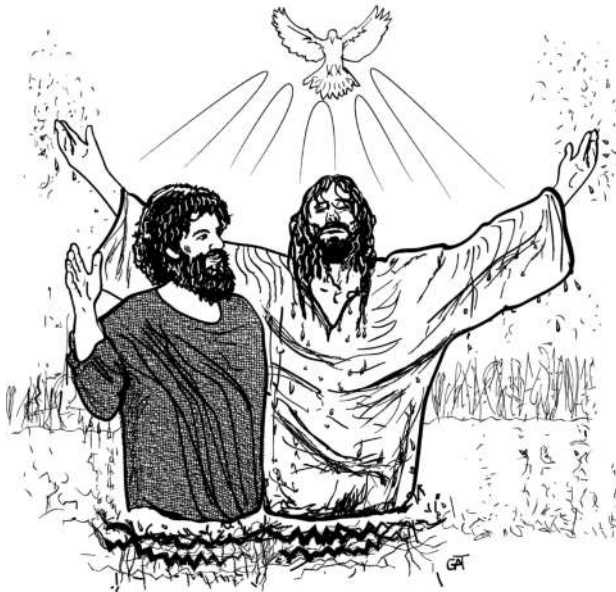
(Matiyə 14.3-4; Marki 6.17-18)

¹⁹Me dole gi *Erod chəbi chendiw diyaməw di Erod iyad me, àl mani nə ɗang nə àcne naŋ me, mwom da, Jā wayiw anju ba àl mani nə ta di da, ba 'yoliw Mārī bədə. ²⁰Ɔri, managi Erod doy gwale gi ta di da, àl àcna gi geche lə diyə ɗang bi: yi Jā àsiw dangeyə.

Batem dīnə Jesu duwa

(Matiyə 3.13-17; Marki 1.9-11)

²¹Wála gi gi wor yè Jā dange siŋ da, nare naŋ gira àl *batem me, Jesu kaw, Jā àlīw batem me ca. Managi Jesu wor nimi dwaɗagi lə siŋ me amsi Mārī me ca da, daa tiŋə bam, ²²me *dúndi dīnə Mārī duwa chó gi sidi dīra wun ya kogəl de, gira chí dīwə. Mana gi ta lə di dog da, gwale nimə daa siyaya dalawə ba da: «Ɔjim da, mə i gorindin. Dusin urim naŋe, me sin kaw, 'yolin dīmə me ca.»

Batem dīnə Jesu duwa (3.22)

Jesu mwágraw sumdägi

(Matiyæ 1.1-17)

²³ Jesu di, managi diy giyæ duwa gindiw da, aliya duwa neyem ya giniñ subu de. Anñi, nare irmiw ba i Josep gorindiw.

Josep di i Eli gorindiw,

²⁴ Eli i Matad gorindiw,

Matat Lebi gorindiw,

Lebi i Melki gorindiw,

Melki i Yanay gorindiw,

Yanay i Josep gorindiw,

²⁵ Josep i Matatiyas gorindiw,

Matatiyas i Amos gorindiw,

Amos i Nawum gorindiw,

Nawum i Esili gorindiw,

Esili i Nagay gorindiw,

²⁶ Nagay i Mat gorindiw,

Mat i Matatiyas gorindiw,

Matatiyas i Semeyin gorindiw,

Semeyin i Yosek gorindiw,

Yosek i Yoda gorindiw,

²⁷ Yoda i Yowanan gorindiw,

Yowanan i Resa gorindiw,

Resa i Jorobabel gorindiw,

Jorobabel i Salatiyel gorindiw,

Salatiyel i Neri gorindiw,

²⁸ Neri i Melki gorindiw,

Melki i Adi gorindiw,

Adi i Kosam gorindiw,

Kosam i Elmadam gorindiw,

Elmadam i Er gorindiw,

²⁹ Er i Jesu gorindiw,

Jesu^a i Elijer gorindiw,

Elijer i Yorim gorindiw,

^a **3.29** *Jesu gi i Elijer gorindiw* Jesu gi i Elijer gorindiw di, i gi jiga. I Jesu Kris ginæ Mārī gorindiw bədə. Nare nə Juwib da, ur 'wagagi dindiragi nə abje Jesu nañe. Sumi gi ta di 'yolgi nañe. Gindiw di biyæ da, i *Mārī bil nare*.

Yorim i Matat gorindiw,
Matat i Lebi gorindiw,
³⁰Lebi i Simiyõ gorindiw,
Simiyõ i Juda gorindiw,
Juda i Josep gorindiw,
Josep i Yonam gorindiw,
Yonam i Eliyakim gorindiw,
³¹Eliyakim i Meleya gorindiw,
Meleya i Mena gorindiw,
Mena i Matata gorindiw,
Matata i Natam gorindiw,
Natam i *Dabid gorindiw,
³²Dabid i Jese gorindiw,
Jese i Obed gorindiw,
Obed i Boos gorindiw,
Boos i Sala gorindiw,
Sala i Nason gorindiw,
³³Naso i Aminadab gorindiw,
Aminadab i Admin gorindiw,
Admin i Arni gorindiw,
Arni i Esirom gorindiw,
Esirom i Pares gorindiw,
Pares i *Juda gorindiw,
³⁴Juda i *Jakob gorindiw,
Jakob i *Isak gorindiw,
Isak i *Abraham gorindiw,
Abraham i Tera gorindiw,
Tera i Nawor gorindiw,
³⁵Nawor i Seruk gorindiw,
Seruk i Rewu gorindiw,
Rewu i Peleg gorindiw,
Peleg i Eber gorindiw,
Eber i Sala gorindiw,
³⁶Sala i Kaynam gorindiw,
Kaynam i Arpasad gorindiw,
Arpasad i Sem gorindiw,
Sem i Nuwe gorindiw,
Nuwe i Lemek gorindiw,

³⁷ Lemek i Matusalem gorindiw,
 Matusalem i Enok gorindiw,
 Enok i Yered gorindiw,
 Yered i Malalel gorindiw,
 Malalel i Kaynam gorindiw,
³⁸ Kaynam i Enoch gorindiw,
 Enoch i Set gorindiw,
 Set i Adam gorindiw,
 Adam i Māṛī gorindiw^a me ca.

Sidan girsi Jesu

(Matiyə 4.1-11; Marki 1.12-13)

4 *Dúndi dīnə Māṛī duwa 'won Jesu dusiw daa, me anji so kal kuray gi Jurde di bam. İri dúndi di woliw ha gandiw bam dīn dwaṛi lə. ²Managi dīn dwaṛi lə di, anji àl wála giniṇ wodi me *Sidan ilə girsəwə, gaa ba di ha neyama lamaw àsàw àla gi àcna lə mo? Wála gi giniṇ wodi dalawə ta di, anji wom mani bədə. Me wála gi ta di 'yeṇ bam mwom da, cherni àlìw.

³İri Sidan wayiw ba da: «İjim, mə ina i *Māṛī gorindiw 'yang da, waydi kuṛa di ta di, di cwarna gidnəm *haye me mə wom.» ⁴Me Jesu codi lə diyə waydi ba da: «Gi jangi lə *Maktubu dīnə Māṛīyə way ba da: “*I gi haye mīra me gun gi gisage ha neyama bilə nim gi siw siṇa didə ka bədə.*”^b»

⁵Dang da, Sidan ha gi Jesu daa kuṛa di hoy didə cog, me giliw ciri di siṇa gindidi lə ka bam pad gang yande, ⁶me wayiw ba da: «Yər, nə ha 'yàm ciri di ta di dwana dīra me mani dīra nə woni sumi me isəmə. Gi 'yàn i isənə indi, me gun gi dīrən urnəw da, nə ha 'yàwe. ⁷Yande da, ijim mə piyənə gubrəm dodə dīrənə milawdīnan da, nə ha 'yàm mani nə pad ta di le.» ⁸Jesu codi lə diyə waydi ba da: «Gi jangi lə Maktubu dīnə Māṛīyə way ba da: “*I Aba ciri dīma gi Māṛī mīn tenene me, mə ha piyə gubrəm dodə dīrəwə, me mə ha milawdaw anju mīn tenene me ca.*”^c»

^a **3.38** *Adam i Māṛī gorindiw*: Gindiw di biyə way ba Adam i gun gi Māṛī àsaw dodə dīriṇ nə piyə gi wunəw ya anju de dige dige di. Yarna managi maktubu di Diyə gi mani gindəgi 1.26–27 me 2.7 me.

^b **4.4** Deteronom 8.3

^c **4.8** Deteronom 6.13

⁹ Sidan ha gi Jesu dang bi managi ciri di *Jursalem, me gira ha chów daa *kulu gaba bwasa Mǎřĩ mana duwa gi hoy cog diwə me wayiw ba da: «Mə ina i Mǎřĩ gorindiw 'yang da, par mana gi ka lə di indər dodə me mə ha 'ywa wamani bədə, ¹⁰ dara gi jangi lə Maktubu dinə Mǎřĩyə way ba da:

“Mǎřĩ ha wayagi paja duwa nə daa ba gamname.”^a

¹¹ Me gi jangi lə dang bi ba da:

“Cendi ha yəm daa gi isiragi

dara kal digilam ba ajarna kuřa lə hiņe bədə biřin.”^b»

¹² Jesu codi lə diyə waydi ba da: «Gi jangi lə Maktubu dinə Mǎřĩyə di me ba da: “Mə ha girsə Aba ciri dima gi Mǎřĩ bədə.”^c»

¹³ Managi Sidan girsə Jesu gi mani nə jiga jiga di bam pad mwom da, tandi so yá kaliw, beyedi wála gi dangə dim.

Jesu diy giyə duwa gindiw managi wama gi Galileyə

(Matiyə 4.12-17; Marki 1.14-15)

¹⁴ Targin dang da, Jesu cwara hára managi wama gi *Galileyə gi dwana dinə *dúndi dinə Mǎřĩ duwa dira. İři sumiw 'wogi managi wama gi ta lə di pad. ¹⁵ Anji gilgi nare mani managi *kululi day woni amsa Mǎřĩyə. Mwom da, nare pad bow gi jilay me ca.

Nare nə Najaret giñ Jesu bam

(Matiyə 13.53-58; Marki 6.1-6)

¹⁶ İři Jesu cwara hára managi ciri di Najaret lə. I ciri di ta di me anji tanga jor lə di. Anji gira ha dimə *kulu gaba amsa Mǎřĩyə gi *wála gaba bwa gwayniyə, ya to baa àl nim wála gaba bwa gwayniyə bá bá de. Anji so díbi daa dara āsa gi *Maktubu dinə Mǎřĩ duwa. ¹⁷ Gi u maktubu dinə aba cimə Mǎřĩ biw gi Esayi duwa di gi legiridi daa 'yàw isəwə, mwom da, anji awridi bam me 'yo i mana gi gi jangi lə ba da:

¹⁸ «Dúndi dinə Aba ciri gi Mǎřĩ duwa ilə gandin,

dara anji biyən tidirin swani dinə

^a 4.10 Diri (Psaume) 91.11

^b 4.11 Diri (Psaume) 91.12

^c 4.12 Deteronom 6.16

dara ba nə waynagi nare nə bugir nõ di lade.
 Anji giyən dara ba nə hane waynagi kòy nə gi layagi sayə
 cendi ba ha kirara i daa dîm me,
 anji giyən dara ba nə hane waynagi nare nə dirəgi bu,
 cendi ba ha yara mana me,
 nare nə kwandagi gilgi dirəgi kaw,
 ba nə ha kidəgi daa me ca.

¹⁹ Me anji giyən dara ba nə waynagi nare
 dara aliya gi anju gi Aba ciri gi Mārī baa ha àla
 gandagi duwani lə di, ba yala neyeme dîm.»^a

²⁰ İri Jesu legir maktubu di daa bi, me 'yàw aba àla giyè
 managi kulu gaba amsa Mārīyè di isəwə, mwom da, dam
 dodə. İri nare pad nə dam lə kulə ta di, bo dirəgi pad yəriw.

²¹ Mwom da, anji kal siw waygi ba da: «Gwale ginə Mārī
 duwa gi anə doyiw ka di, laba da, yala àlal dîm!»

²² Nare nə ta di pad bow siwə. Gwale gi lade gi ganda
 biwə di 'yàgí irmə nañe, me cendi urbi sidəgi ba da: «Dwe gi
 ta di, i Josep gorindiw di gaa bədə mo?» ²³ İri Jesu waygi ba
 da: «Nə 'wocn com dara anə ha wayan i gwale gi diri ba da:
 “Dogtər, so sim dîma daa ijim gang!” Me anə ha wayan: “Mani
 nə daña nə mə àlagi managi Kapernom da, nə doynin gwale
 day. Yande da, àlgi mana gi ka, ulay dîma lə di me ca!”»

²⁴ Me Jesu cor waygi dang bi ba da: «Dwayna, nə wayang i
 gwale siw: *Aba cimə Mārī biw gi wey wey kaw girnay managi
 ulay duwa lə da, nare gin yəw gi sidəgi lə i bam bag. ²⁵ Dang
 da, tanga wála ginə aba cimə Mārī biw gi*Eliyə da, Mārī 'woo
 bədə neyem aliya subu gi duru kubi. Badigara di geche gira
 indər managi siña di *Israyel lə di pad. Me dwayna, nə wayang
 i gwale siw: Wála gi ta lə di, namde nə wambi nañ ilə siña
 di Israyel lə, ²⁶ İri Mārī giy Eli di managi deme di wambi di
 Israyel min sidə bədə, me giyiw deme di wambi min di ciri dîra
 gi 'wogdi Sarpət di i wama gi Sidonə^b sidə tandi.^c ²⁷ Dang bi,

^a 4.19 Esayi 61.1-2

^b 4.26 Sarpət di i wama gi Sidonə: Sidon i wama gi nare nə Israyel dam lə bədə.

^c 4.26 Yarna maana dinə Eli day gi deme di wambi di managi maktubu di 1 dînə Dolgə lə 17.9.

tanga wála ginə aba cimə Māřĩ biw gi Elise duwa lə da, nare naŋ woni *cagim ilə siŋa di Israyel lə. Me dwaregi lə ta di, Māřĩ siřiw gun day min cagim gi siwə di bam bədə, cor anji siřiw i Nama gi i gun gi Siri di cagim duwa bam anju.»^a

²⁸ Managi nare nə dam kulə pad ta di ba gi doy gwale duwa gi ta di mwom da, pad dayə pad dusirəgi nagi naŋe.

²⁹ Mwom da, cendi biřin daa me nongiriw dim nim bam iche. Ciri day di, gi piydi i daa kuřa di hoy didə, me cendi ha gandiw daa didə cog dara ba gi nwangiraw əsəw dodə.

³⁰ Cor Jesu cwara hára jə gi dwaregi lə me u birmə indər yá.

Jesu 'yoriw gun min dúndi di àcŋe bam siwə

(Marki 1.21-28)

³¹ Īři Jesu so ha managi ciri di Kapernom di i wama gi *Galileyə. Anji gira ha giləgi nare gwale ginə Māřĩ duwa *wála gaba bwa gwayniyə, managi kulu gaba amsa Māřiyə. ³² Me gilə duwa gi mani di 'yàgi nare irmə naŋe, dara i gi dwana.

³³ Managi kulə di, gun min gi dúndi di àcŋe widibiw kaw ilə. Anji so soy marıjaw daa naŋ ba da: ³⁴ «Ay, Jesu gi Najaret, mə ur i na sidəninə mo? Mə hára i dara meyendanin bam mo? Nə 'wocnim com, mə i Gun gi wun minaw jiga gi Māřĩ giyəm di.»

³⁵ Īři Jesu iřin dúndi di àcŋe gi dwana me waydi ba da: «Deyesi biy daa me gandi bam abe di siwə!» Mwom da, dúndi di àcŋe di u abe di indəw dodə nare dwaregi lə do me gandi bam siwə diban əláv gi wamani.

³⁶ Nare nə pad di, cor láŋa əlgə naŋe me, wajibi gwale bulə dayə ba da: «Gwale gi ta di, i gwale na yande bara? Gun gi ta di i gun gi geche, iřin dúndi di àcŋe di me waydi gi dwana me, tandi dim bam abe di siwə!» ³⁷ Mwom da, Jesu sumiw 'wogı managi ciri di wama gi ta lə di pad.

Jesu so woni mwom naŋ daa

(Matiyə 8.14-17; Marki 1.29-34)

³⁸ Īři Jesu so kal *kulu gaba amsa Māřĩ di bam me, ha gir kirə nə Simō lə, me Simō diyaməw idi i mwom, sidi uři naŋe.

^a 4.27 Yarna maana dinə Elise day gi Nama managi maktubu di 2 dinə Dolgə lə 5.1-14.

Mwom da, nare nə ilə kirə ta di amsiw dara anju ba əlna mani daradi. ³⁹ İri Jesu di dımbil didə me ırın mwom gi sii urre di, me sidi di chí hilal dodə. Mana gi ta lə dog, tandi so daa əlgı mijəni.

⁴⁰ Managi dawa ba di dondi bam mwom da, gi hərəw gi Jesu nare woni mwom gi dırew jiga jiga bow gandagi dırewə, me anji bo isaw didəgi lə min min pad me sogi nim daa. ⁴¹ Dúndi di əcne kaw, gandi bam nare nan sidəgi lə me bo gura ba da: «İjim, mə i *Mərı gorindiw!» İri, Jesu ırındi gi dwana, me imdi waya gi gwale bam, dara tandi 'wocn anji ba i *Dole gi Mərı biyəw gi Kris di.

Jesu so kal Kapernom bam

(Marki 1.35-39)

⁴² Managi mana baa wál bam mwom da, Jesu so ha bam din dware lə minaw. Me nare nə gıre nan bırin kanjiw me gıra ha 'yraw. Mwom da, cendi ur ba gi iməw dodə dara anju ba hana kalnagi bam bədə. ⁴³ Me Jesu waygi da: «Urin i hərə gi cırı di dıngə dıngə dara wayagi gi nare *nə di lade di Mərı lam gi *dwərı duwa di me ca. I dara ta di me Mərı giyən nim.» ⁴⁴ İri anji əsi berni managi *kululi woni amsa Mərıyə sına dinə nare nə *Juwib dayə pad.

Jesu 'wogi woni gırsə gwale duwa nə dırin nə piyə

(Matiyə 4.18-22; Marki 1.16-20)

5 Wála min, Jesu gıra dıbi kuray gi bile gi Ginesaret^a biwə waygi nare gwale ginə Mərı duwa. Nare nə gıre hərə dara dwaya gwale duwa di, me cendi chıbiw imiw mana gaba cwa siw bam. ² Mana gi ta lə da, Jesu yər birwa sir ilə kuray biwə. Birwa gi sir gi ta di, woni cırı duwa chıgıdi dodə dara wuja gi law day bam. ³ Birwa gi min da, i ginə Simə duwa. Jesu nagi birwa gi ta di dalawə me, 'waga Simə ba hane 'waynaw chidnəw hana nim korgin hiñe. Managi cendi gir korgin mwom da, Jesu dam dodə birwa dalawə me gilgi nare nə gıre nə dıbi kuray biwə di mani.

^a 5.1 kuray gi bile gi Ginesaret: Sumiw gi min dıng da, i kuray gi bile gi Galile me.

La publication de cette illustration sous forme électronique n'est pas autorisée.

Jesu dam dodə birwa dalawə ilə wayagi nare gwaleyə (5.3)

⁴Managi an̄ji way gwale duwa 'yeṅ bam pad mwom da, an̄ji wayiw Simō: «'Woy birwa di ha gandiw donə me, ijim me kwandam di me, jàna law dan di urnə mindang d̄im.» ⁵Simō cow wayiw da: «Aba ciri nin, nə urnin mana wálnin daa baj kaw, nə 'yonin mani min bədə. Yande kaw, mə wayin mwom da, nə ha jàa law di dodə.»^a

⁶Cendi jə law di me, law di lay gòche 'won dwaṛi daa àl dara chabara bam. ⁷Ɔri cendi gilgi kwandagi nə birwa gi dangə di isiragi 'wagagi ba hane wanagi lə. Kwandagi di gira 'yogi me, cendi lay gòche di 'wonbi birwa di daa ca duwa lə àl dara d̄wanba dodə.

⁸Managi Simō Piyer yər mani nə ta di mwom da, an̄ji hára gira piy gubrəw dodə Jesu dirəwə me wayiw da: «Aba ciri ni, chidi bam sinə hiṅe, dara indi da, nə i gun gi àcṅe.» ⁹Simō way yande dara láṅa àlgì le pad day gi nə kwandaw nə d̄ibigi min di, dara gòche nə law layagi àl láṅa ta di. ¹⁰Simō kwandaw woni urə gandiw nə Jak day gi Jã nə i Jebede d̄indaw di kaw, láṅa àlgì me. Ɔri Jesu wayiw Simō da: «Kal láṅa d̄i. Caga ka da, mə ha kaṅjan i nare, mə ha urə gòche bədə d̄im.»

^a 5.5 Woni urə nə kuray gi Galileyə da, 'wocṅ com dara urə gi changa da, ba mə ha yibə gòche naṅ doy urə gi dawa bam. Yande kaw, Simō yə gwale Jesu biwə me jə law di dodə.

¹¹ Mana gi ta di læ da, cendi surə birwa di kalıw daa wayniyə me, kal mani day di bam pad me, borgi pam Jesu tariw.

Jesu siřiw abe cagim bam siwə

(Matiyə 8.1-4; Marki 1.40-45)

¹² Wála min, managi Jesu ilə ciri di min di wama gi Galileyə da, yər, jisgi yande, gun gi *cagim sabiw nañ yəriw me gira indər dodə dirəwə me amsiw ba da: «Aba ciri ni, dirəm urnə da, mə neyem siřin sin bam cwan gidən gun gi lade bi.» ¹³ İři Jesu yè isəw bil aba cagim di siw me wayiw da: «Nə ure, kal sim di siřinə bam.» Managi ta læ di dog, aba cagim di siw siři bam kivbap.

¹⁴ Jesu wayiw da, anju ba cımnəw gun gwale gi ta di daa bədə, me anju ba hana gılınə siw aba bwasa Māřı dirəwə me, anju ba hana əlna sarga di cagim siřə nim bam siwə di, ya *bii gi 'wóo ginə *Moyis duwa ba irim nim de. Ta di me nare pad ha 'wacna dara ba cagim di ba siři i bam siwə me, anju ba cor gidi i gun gi lade Māřı dirəwə siñ me ca.

¹⁵ Me mana gi ta læ da, Jesu nō duwa nim nare sumdəgi læ nañ nañ doy di pii bam. Gi wála wála da, nare nə giře nañ hára dara dwaya gwale duwa me dara anju ba swanagi daa mwom dayə me ca. ¹⁶ Me anji duwa da, biy siw yá bam din dwaři læ me amsi gi Māřı me.

Jesu so gun gi řegdu daa

(Matiyə 9.1-8; Marki 2.1-12)

¹⁷ Wála min, Jesu ilə gıləgi nare maniyə. Tuliwə da, nare nə gi 'wogigi *Parise me *woni gılə bii gi 'wóo ginə *Moyis duwa me dam ilə dwaya gwale duwa læ. Nare nə ta di swa i ciri di wama gi *Galileyə me gi *Judeyə me, ciri di *Jursalemme ca. Aba ciri gi Māřı 'yàw Jesu dwana di idi swa gi nare daa mwom dayə isəwə, me anji so gi nare nañ daa mwom dayə.

¹⁸ Jisgi yande, nare nə min dibala gun gi řegdu gi jārı me gira kañji birmə ba gi dim gandiw kulə ba gi ha əsaw

Jesu dirəwə di. ¹⁹Me cendi 'yo birmə bədə, dara nare 'yarbar nañe. Mwom da, cendi naḡi daa kulu ḡi dange diwə me, bolbi kulu diw bam me, 'wóo aba mwom ḡi jāřĩ duwa di, nwalaw àsiw dodə Jesu dirəwə nare nə ḡire dwařagi lə.

²⁰Jesu di yər nare nə ta di kala day ḡi dusirəḡi diwə di mwom da, aṅji wayiw aba mwom di ba da: «Jan maché, àcña dima biyər bam đim.»

²¹Nare nə Parise me woni ḡilə bii ḡi 'wóo ḡinə Moyis duwa di dam irimdi gwale dusirəḡi lə ba da: «Gun ḡi ta di i wi me, ḡaḡi siw ḡi Mārĩ àliw nim məng yande bara? Gun gaba biyəw gun àcña bam da, i Mārĩ min tenene mira bədə mo?» ²²Jesu 'wocṅ irmə day com me, cogi wayḡi da: «Dara na me anə irimdi gwale dusirəngə yande mo? ²³Wayaw ḡi gun “Àcña dima biyər bam đim”, labaa “So daa, me ha” da, i gwale ḡi wey me wom nañ mo? ²⁴Ladi, nə ur dara anə ba 'wacṅana dara indi ḡi *Gun ḡorindiw ba nə i ḡi dwana di idi piyəḡi nare àcña day bam managi siṅa didə ka. Yande da, nə ha àla mani nə anə yərgi ba wom nañe di.» Me aṅji wayiw abe ḡi řegdu di ba da: «Nə

Nare nol aba mwom ḡi jāřĩ duwa (5.19)

wayim: So daa, u jāřĩ ðima di daa me, mə cor ha ulay ðima lə ðim.»²⁵ Mana ġi ta lə di dog, abe ġi řegdu di so daa nare ðirəgi lə, u jāřĩ duwa di daa me, anji so indər ha ulay duwa lə, 'wogi Māřĩ ġi jilay ðirəw daa.²⁶ Nare pad yibdi ðidəgi me 'wogi Māřĩ ġi jilay me ca. Cendi, lāna àlġi me, way da: «Wála ġi laba lə da, də yarang mani nə ðana nə dii min də yərgi bədə siŋ di!»

Jesu 'wogi Lebi

(Matiyə 9.9-13; Marki 2.13-17)

²⁷ Targiŋ ðang da, Jesu swa ðimə iche me ġira ha 'ywa abe min *ġaba salaw dole ġi geche ġi *Rom mani. Abe di, ġi 'wogiw Lebi, dam lə mana duwa ġaba sala maniyə di. Jesu wayiw da: «Sway daa, hare, pam tarin!»²⁸ İři Lebi di so kal mani duwa bam pad me anji pam Jesu tariw.²⁹ Bam da, Lebi ðorbi mani nə wama naŋ me 'waga ġi Jesu kirə duwa lə. Managi wama ġi ta di biwə da, nare naŋ woni salaw dole ġi geche ġi Rom mani me, nare nə ðang kaw, ilə gandagi me ca.

³⁰ Nare nə ġi 'wogigə *Parise me, nare day nə min nə i *woni ġilə bii ġi 'wóo ġinə *Moyis duwa me, ŋamdi gwale dodə me so waygi *woni ġirsə gwale ġinə Jesu duwaba da: «'Yeni da, anə wom mani me chə mani me ġi nare woni salaw dole ġi geche ġi Rom mani me nare nə àcŋe nə ðang me min, man man mo?»³¹ Jesu cogi waygi da: «Nare nə sidəgi i labiya da, cendi kanji doktər bədə. I nare nə sidəgi i mwom me kanji doktər cendi.³² İndi da, hára ni ġi siŋa ðidə ka da, i dara 'waga ġi nare nə 'wocŋ dusirəgi lə ba ġi i nare nə àcŋe ba kalna àcŋa day di bam me ba hane 'ywana Māřĩ. Me nare nə irim dusirəgi lə ba ġi i nə tiba Māřĩ ðirəwə da, nə hára i dara 'wagagi cendi bədə.»

Jesu me 'wóo ġi asiyam me

(Matiyə 9.14-17; Marki 2.18-22)

³³ Nare di ur Jesu da: «Woni ġirsə gwale ġinə *Jā Batis duwa me, woni ġirsə gwale nənə *Parise day me, ugi *asiyam me amsi ġi Māřĩ jwab jwab me ca. Cor man me, nə ðima wom day mani me chə me ca mo?»³⁴ Jesu cogi waygi ġi gwale ġi diri ba da: «Gun neyem wayagi aba àla diyamdirani kwandaw moso ba unə asiyam managi anji kaw ilə gandagi me mo? Bədə.³⁵ Me wála ġi ðang min hára lə. Wála ġi

ta di, gi ha biyə aba àla diyamdirani di bam dwaregi læ hára gandiw do me cendi ha 'wóo asiyam di siŋ.»

³⁶ Jesu cor waygi gwale gi diri dang ba da: «Gun min ha 'wóo barge gi dirway biw dara àsa gi mabla managi barge gi maringeyə bədə. Dara gun di àlna yande da, anji meyendi barge gi dirway di bam, me gi anji àsiw mabla di kaw, ha ladaw barge gi maringe di bədə, dara cendi wundər bədə.

³⁷ Gun min kaw ha bwa gani gi dirway gi ilə sugdi læ managi djiili gi maringeyə bədə me ca, dara gani gi ilə sugdə læ di, ha jaa djiili gi maringe di bam birin. Me gani di ha chawa bwara bam me, djiili di kaw ha meyendara bam me ca.

³⁸ Me ladni duwa da, gi bo gani gi ilə sugdə læ managi djiili gi dirwayə. ³⁹ Nare woni chà gani gi kàlang da, ur gi dirway bədə. Cendi way ba i gi kàlang me, ba 'yol anju.»

Jesu i wála gaba bwa gwayni di aba ciri duwa

(Matiyə 12.1-8; Marki 2.23-28)

6 Wála min gi i *wála gaba bwa gwayni ginə *Juwib day da, Jesu day gi nə *woni girsə gwale duwa ilə jàgi gi dàge dwaregi læ. Woni girsə gwale duwa piy geme me gogliw gi isiragi wom. ² Iri nare nə gi 'wogigi *Parise nə yab yərgi wama læ me waygi da: «Anə àl mani nə *bii inda gi 'wóo im àla day bam gi wála gaba bwa gwayniyə yande dana mo?» ³ Jesu cogi waygi da: «Anə āsi mani nə *Dabid àlgi di managi *Maktubu dinə Mārīyə bədə mo? Dabid me woni bwaw me, wála min, cherni àlgi. ⁴ Anji dim ha kulu ginə Mārīyə me, lay *mapa gi gi chígidiw^a Mārī kulə di wom, me 'yàgi nare duwa di me ca.^b Bag da, mapa gi ta di, i *woni bwasa Mārī me neyem wamaw cendi mira. Me mani nə Dabid àlgi ta di, i àcna Mārī dirəwə bədə.»

⁵ Jesu waygi dang bi ba da: «İndi gi *Gun gorindiw di, nə i wála gaba bwa gwayni di aba ciri duwa.»^c

^a 6.4 *mapa gi gi chígidiw Mārī*: Yarna Lebitik 24.5-9.

^b 6.4 Yarna maana dinə Dabid me mapa di me managi 1 Samiyel 21.1-7 læ.

^c 6.5 *wála gaba bwa gwayni aba ciri duwa* Jesu ur ba way i dara anju me ba i gi dwana di idi irmə mani woni àla wála gaba bwa gwayniyə labaa, imə àla day bam me ca.

Jesu so abe daa wála gaba bwa gwayniyø

(Matiyø 12.9-14; Marki 3.1-6)

⁶ *Wála gaba bwa gwayni gi ðangə da, Jesu ðim ha *kulu gaba amsa Mārĩ ginə *Juwib dayə me ilə giləgi nare maniyə. Nare di dwaṛagi læ da, gun min gi isəw gi abe mar bam ilə me ca. ⁷ *Woni gilə bii gi 'wóo ginə *Moyis duwa me, nare nə *Parise me, dam ilə əsa angal day yara, gaa Jesu ba ha swa aba mwom di daa gi wála gaba bwa gwayniyø di mo? İrmə dayə ðag kaw, cendi kañji ba gi 'yo gwale gi àcne biwə dara ba gi ha gandiw woni àla sariya ðirəgi læ.

⁸ Me Jesu da, 'wocñ irmə day com. Anji wayiw abe gi isəw mar bam di ba da: «So ðibi daa nare ðirəgi læ.» Me anji so ðibi daa. ⁹ İri Jesu waygi ba da: «Nə urəng siñ: Bag da, wála gaba bwa gwayniyø da, *bii inda gi 'wóo kal birmə dara ba mə àlna i mani nə lade labaa, ba mə àlna i nə àcne mo? Ur dara ba mə bilnə gun daa labaa, ba mə kalnaw ba marna bam mo?» ¹⁰ Jesu co ðirəw managi nare ðidəgi læ yərbigi min min pad, me wayiw abe di: «Yə isəm di dodə!» Anji yə isəw di dodə me, isəw di cor ladi mana duwa læ bi. ¹¹ İri woni gilə bii gi 'wóo me, nare nə Parise me, dusirəgi nagi nañ Jesu diwə me, cendi gagi gwale diwə me irim mani nə ba gi ha àláv nim me ca.

Jesu anjir paja duwa nə mwaj dii sir

(Matiyø 10.1-4; Marki 3.13-19)

¹² Wála min da, Jesu so nagi ha daa kuṛa ðidə dara amsa gi Mārĩ. Anji amsi Mārĩ di biraa mana wáliw daa baj. ¹³ Gi jomni da, anji 'waga *woni girsə gwale duwa siwə ib, me gira anjir nə yab dwaṛagi læ mwaj dii sir me 'wogigi sumdəgi ðang ba i *paja duwa.

¹⁴ Nare nə ta di i nə Simō gi anji 'wagáv sumiw Piyer di, me chendiw gi Andire me, Jak me Jã me, Pilip me Barteleme me, ¹⁵ Matiyø me Toma me, Jak ginə Alpe gorindiw me, Simō gi gi 'wogiw «gun gi day gi nə kwandaw nə ur nare nə *Juwib ba damna gi ðidəgi day» me, ¹⁶ Judas ginə Jak gorindiw me, Judas Iskariyot gaba 'yàa Jesu woni maṛande duwa isiragi læ di me ca.

Jesu so nare nə ɡiɾe woni mwom daa

(Matiyə 4.23-25)

¹⁷Managi Jesu day gi nə *paja duwa di, chəgi daa kuɾa didə, gira dibiɡi dodə kuɾa mana dira gi dodə gi bileyə da, woni ɡirsə gwale duwa nə ɡiɾe me nare nə 'yarbar naŋ me ilə. Nare nə ta di, swa i managi wama gi *Judeyə me, ciri di *Jursalem me, ciri di dam kuray gi geche biwə wama gi Tirə me gi Sidonə me ca. ¹⁸Cendi hára i dara dwaya gi gwale gi Jesu wayiw me, dara anju ba swanagi daa mwom dayə me ca. Woni dúndi di àcne ilə sidəgi lə kaw, anji 'yorgi gandidi bam. ¹⁹Nare nə pad ta di kanji birmə dara ba gi bilbi siw. Dara gun ba bilnə siw da, dwana duwa gandi 'yoriw mwom bam siwə.

Nare nə dam gi sii 'ywala me nə wamani ha 'ywagi me

(Matiyə 5.1-12)

²⁰Ɔri Jesu co dirəw yər *woni ɡirsə gwale duwa me waygi ba da:

«'Yeni nare nə bugir da,

anə dam i gi sii 'ywala,

dara anə neyem dimə hára *ciri dinə Mārīyə 'yeni.

²¹'Yeni nə cherni àlàng caga ka da,

anə dam i gi sii 'ywala,

dara anə ha wama mani ibdə le.

'Yeni nə anə ilə bwa gura caga ka da,

anə dam i gi sii 'ywala,

dara anə ha piyə baya pəgiŋ.

²²Managi nare ilnəng labaa, 'ywarnang bam sidəgi lə labaa, cadibinang labaa, meyendinang sumdəng bam

dara indi gi *Gun gorindiw da,

anə dam i gi sii 'ywala.

²³Mani nə ya ta de di àlnana gandang da, kalna sidəng 'ywalnange, me ajna pide me ca, dara 'ywaga dan gi geche gamangə daa Mārī siwə. Yarna, woni ɡiləng dirəng ta di mwáragi nə pii kaw, ɡilgi *woni cimə Mārī biw nə pii di dirəgi yande me ca.

²⁴Me 'yeni woni 'ywa mani da,

wamani ha 'ywange. Anə 'yo 'ywala dan bam dim.

- ²⁵ 'Yeni woni wama mani ibdə caga ka da,
wamani ha 'ywange. Cherni ha àlàngé.
'Yeni woni piyə baya caga ka kaw,
wamani ha 'ywange. Anə ha dama ɲaginiyè
me gura lə me ca.
- ²⁶ Wála gi nare pad wayna gwale dan gi lade da,
wamani ha 'ywange.
Yarna, mwáragi nə pii kaw, way gwale gi
lade yande dara woni cwa sidəgi ba gi i woni
cimə Māĩrĩ biw di me ca.»

Jesu way gwale ginə urə gi woni maɽande dima
(Matiyə 5.38-48; 7.12)

²⁷ «Me 'yeni nə anə dam ilə dwaya gwale niyə da,
dwayna, nə ilə wayangə: Urnə woni maɽande danne,
me woni iləng kaw, cwarna àlnagí ladni com. ²⁸ Woni
sirgəng da, piynə bidəng didəgi lə me, woni waya gwale
dan gi àcɲe kaw, amsina Māĩrĩ daragi me ca. ²⁹ Gun ajna
gajam nə min da, cow nə dang kaliw a aji lə me ca.
Gun layna gumaj dima gi geche bam da, kaliw a lay
gumaj dima gi jaw dalawə di lə me ca. ³⁰ Gun gi wey
wey amsinam mani da, 'yàw, me gun unə mani dima
da, uriw dara ba cwanam daa bədə me ca.

³¹ Mani nə anə ur nare ba àlnáng gandagi da, 'yeni kaw,
àlnagí nare di yande me ca. ³² Anə urnə i nare woni urəng mira
da, 'ywala duwa ilə na lə Māĩrĩ dirəwə mo? Nare nə àcɲe kaw ur
i woni urəgi me ca. ³³ Anə àlna ladni gi woni àláng ladni mira
da, 'ywala duwa ilə na lə Māĩrĩ dirəwə mo? Nare nə àcɲe kaw àl
yande me ca bədə mo? ³⁴ Anə 'wanagi i nare nə anə irim sanga
ba ha cwang mani di daa bi mira da, 'ywala duwa ilə na lə
Māĩrĩ dirəwə mo? Woni àla àcɲa kaw 'wogi kwandagi woni àla
àcɲa di mani me, irim sanga ba gi ha 'ywa i daa bi bədə mo?

³⁵ Ɔri 'yeni da, urnə woni maɽande danne me àlna gandagi
ladni me ca. Anə 'wanaw gun mani da, irminə dara ba
cwanang daa bá bədə. Anə àlna yande mwom da, Māĩrĩ ha
'ywagang gwayni dan naɲa le, me anə ha 'ya i Māĩrĩ gaba
dama mani didəgi lə pad dindaw, dara anji kaw i aba àla
ladni gi nare nə gun 'yàgí mani kaw neyem àláv dóche bədə

me, nə dusirəgi urin me ca. ³⁶ Yarna nare ɲagini day, ya Abrang gi Mārī baa yər gi nare ɲagini day de me ca.»

Gwale gi diri ginə soglə me habda gi geche me

(Matiyə 7.1-5)

³⁷ «Kalna yara gi kwandang àcɲa day di. Anə yarna kwandang àcɲa day bədə da, Mārī kaw ha yara àcɲa dan bədə me ca. Kalna waya da, gun gi ta di, ba i gi àcɲe di, me Mārī kaw ha waya anə banə i nə àcɲe bədə me ca. Kalna dusirəng hilalna kwandang àcɲa day diwə, me 'yeni kaw, Mārī ha kala dusiw hilala àcɲa dan diwə me ca. ³⁸ 'Yənağı kwandang mani, me 'yeni di kaw, Mārī ha 'yàng me ca. Ha wunə ya anji ba u gi dagna di sabira dɛngsang gi mani 'won daa 'yàng nim ta de. Əw, i mani nə anə irim gi mani 'yàğı gi kwandang ta di gang me, sanga Mārī ha irməng nim lə yande di dige dige me ca.»

³⁹ Jesu cor waygi gwale gi diri dang ba da: «Gun gi dirəw bu da, sur jaw gi dirəw bu man man mo? Anji surnəw da, cendi ha bwara gubu lə ca dayə ca bədə mo?

⁴⁰ Aba girsə gun gwale duwa da, dɔy aba gıləw gwale di bam mo? Bədə. Me gun gi girsinə mani ladna da, anji ha bwara i gi aba gıləw di.

⁴¹ Mə yər sogilə gi hiɲe indər jam dudiwə me, iri cor mə yər habda gi geche gi girəngar dudim dima lə gang ta di bədə, dana mo? ⁴² Cor man me, mə wayiw chendim ba da: “Chendin, kal nə um sogilə bam dudimə” me, iri mə yər habda gi geche gi girəngar dudimə di bədə mo? Hjim gi gwale 'yol bimə, me dusim di korgin i jiga ga! U habda gi geche gi girəngar dudimə ta di bam kal mə yər mana ladi do me, mə uw chendim duwa di bam dudiwə sin.»

Habda me yàa duwa me

(Matiyə 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ «Habda gi lade da, ha yàa yàa gi àcɲe man mo? Me, habda gi àcɲe da, ha yàa yàa gi lade man mo? ⁴⁴ Habda gi wey wey kaw, gi 'wocɲiw i dara yàa duwa. Gun neyem cə dwaga yàa dira managi chele didə bədə, me gun neyem cə yabiɲa yàa duwa managi garja diwə bədə me ca. ⁴⁵ Gun gi dusiw ladi da, way i gwale gi lade gi 'won dusiw di korgin daa, me gun gi

dusiw àcɛ̃ da, way i gwale gi àcɛ̃ne gi 'won dusiw di korgiɛ̃ daa me ca. Dara gun biw da, way i gwale gi 'wana dusiw daa.»

**Jesu way gwale gi diri ginə nare
nə sir nə woni awa kululi day**

(Matiyə 7.24-27)

⁴⁶ «Anə 'wogin “Aba ciri nin, Aba ciri nin!” me, anə àl mani nə nə wayang gandagi di bədə, dana mo? ⁴⁷ Gun gi hane sinə dwayna gwale ni me unəw àlna gi giyə da, nə ha giləng gun gi anji wuniw di. ⁴⁸ Anji wun i ya gun gaba awa kulu gi pol kulu duwa di gindiw dungi dodə me àsi kulu di gindiw siɛ̃a di woye didə ta de. Wála min, kuray biyara gi dwana hára díbə kulu di gindiwə kaw, neyem jow bam bədə, dara gindiw di poləl yá dodə cog.

⁴⁹ Dim da, aba dwaya gwale gi nə wayiw di me unəw àlna gi giyə bədə da, wun i ya aba àsa kulu duwa daa siɛ̃a didə pəgin, diban pwala gi gindiw dodə ta de. Wála gi kuray biyara gira díbə gindiwə mwom da, kulu di jur bam kaláng bam, iɛ̃ri siɛ̃a wor 'yara lə, tandi mira.»

Asingar nə Rom geche day kal dusiw Jesu diwə

(Matiyə 8.5-13; Jǎ 4.43-54)

7 Managi Jesu way gwale duwa di 'yeɛ̃ bam pad nare nə giɛ̃re dirəgi lə mwom da, anji so ha managi ciri di Kapernom. ² Ciri di ta lə di, kwaya ginə asingar nə *Rom geche day duwa min i mwom gi made. Kwaya gi ta di, aba ciri duwa uriw naɛ̃. ³ Managi geche ginə asingar day di doy gwale gi gi way dara Jesu mwom da, anji so kijiw gechide nənə *Juwib day yab, ba hana mirginəw dara ba hane swanaw kwaya duwa di daa mwomə. ⁴ Managi cendi gira 'yo Jesu mwom da, cendi mirgiw ba da: «Geche ginə asingar day gi ta di, i gun gi lade naɛ̃. Yande da, sow kwaya duwa di daa de! ⁵ Dara anji ur nare inda nə Juwib naɛ̃. I anji me aw *kulu gaba amsa Mǎɛ̃r gi ka di anju.»

⁶ Jesu so ha gandagi min. Managi anji gira ib gi ciri diɛ̃nə asingar geche day duwa lə di mwom da, asingar geche day di giyəw kwandaw moso ba hana waynaw da: «Aba ciri ni, kal hwaya sim naɛ̃ di, dara indi da, nə neyem gun gi mə ha

hára dimə kirə niyə bá bədə. ⁷I dara ta di me, nə yər sin nə neyem hára nim gi sin ni 'ywam bədə di. Me way gwale min gi bım mira, kal kwaya ni di swana daa. ⁸Nə way yande dara indi kaw, gechide ni ilə dinə, me indi, nə i geche ginə asingar day me ca. Nə waynaw gi min ba hana da, anji ha le. Me nə waynaw gi dang ba hane da, anji hára le me ca. Me nə waynaw kwaya ni ba əlna mani nə ya ta de kaw, anji əlgə le.»

⁹Managi Jesu doy gwale ginə geche ginə asingar nə Rom day di mwom da, siw 'yoliw gwale duwa gi waya di diwə, me anji co dirəw yər nare nə giře nə woni pamaw di me waygi ba da: «Dwayna, nə wayang daa: Managi nare nə *Israyel dwaregi lə da, gun gaba kala dusiw dinə ya abe gi Rom gi ta di de da, dii min kaw, nə wor 'ywa siŋ.»

¹⁰Managi nare nə geche ginə asingar day kijəgi di cor ha ulay mwom da, cendi 'yo aba mwom di so daa labiya pəgiŋ.

Jesu sodi deme di wambi gorindidi daa madeyə

¹¹Targin dang da, Jesu so ha managi ciri di gi 'wogdi Nayin. Woni girsə gwale duwa me nare nə giře naŋ me ha gandiw. ¹²Managi anji gira ciri bidə^a ib mwom da, 'yo nare dibala gun gi mare dara hára mōw bam. Gun gi ta di i deme di wambi gorindidi gi min tenene. Nare nə ciri dware lə naŋ pam gun gi mare di tariw me ca.

¹³Managi Aba ciri gi Jesu yər aba mara di iw da, dirəw 'yəngiw me waydi ba da: «Kal nulə di.» ¹⁴İri anji chidi gira gun gi mare di siwə ib me bil jārī di gi isəw, iri woni 'wow di dibi dodə. Anji way da: «Dwe gi maché, nə wayim, so daa!» ¹⁵Aba mara di biw a daa, so dam daa me way gwale. Mwom da, Jesu wol dwe di ha 'yàdi iw.

¹⁶Nare pad nə yər mani nə ta di, lāna əlgə naŋe me 'wogī Mārī gi jilay me way ba da: «*Aba cimə Mārī biw gi geche yala lə dwarendi lə!» me, «Mārī yala dara yara nare duwa me wagi lə!» me ca. ¹⁷Gwale ginə Jesu duwa

^a **7.12 ciri bidə:** Managi siŋa di Israyel lə da, ciri di dine me di gechide me da, gi aw gər liwdi daa dara gamadi nim. Mōō gi nare managi gər di dalawə da, gi im bam.

gi ta di nō duwa nim managi ciri di siɲa dinə nare nə
Juwib dayə me siɲa di tulbədi lə bá bá me ca.

Jā Batis me Jesu me

(Matiyə 11.2-19)

¹⁸Woni girsə gwale ginə Jā duwa di kibiw mani nə
àlal ta di pad, me anji 'waga nə sir kwandagi dwaɗagi
lə, ¹⁹me giygi ba hana urnə Aba ciri gi Jesu anju ba i
gun gi *woni cimə Mārī biw nə pii ba way ba hára lə
di^a labaa, ba gi beyadna i gun gi dang mo?

²⁰Managi cendi ha gir Jesu siwə ib mwom da, wayiw da:
«I Jā gaba àlagi nare *batem me giyənin ba nə urnəmnin da,
ijim ba mə i gun gi woni cimə Mārī biw nə pii way gwale duwa
ba hára lə di, labaa nə beyadnanin i gun gi dang mo?»

²¹Managi ta lə da, Jesu ilə swa nare naɲ daa mwom day
gi dirəw jiga jiga lə me, majigani dayə me, nə dúndi di àcɲe
ilə sidəgi lə kaw, anji 'yorgi gandidi bam me, nare naɲ nə
dirəgi bu kaw, yər mana me ca. ²²Iri, anji cogi waygi nare
nə Jā kijəgi di ba da: «Cwarna hana waynaw Jā di mani nə
anə yərgi gi dirəng me, anə doygi gi sumdəng me di: *Nare nə
dirəgi bu kaw, cor yər mana me, nə majigəndi kaw, ha daa tība
tība me, nare nə cagim àlgi kaw, cagim siribi bam sidəgi lə me, nə
sumdəgi dugir kaw, doy gwale me, nə mare kaw, bidəgi agdi daa
me, nare nə bugir kaw, gi waygi *Nō di lade me ca.*^b ²³Me gun
gi dusiw ina sir sir dinə bədə da, anji dam i gi sii 'ywala.»

²⁴Managi nare nə Jā kijəgi di cor ya ulay dım da, Jesu
waygi nare nə giɗe di gwale ginə Jā duwa ba da: «Anə 'wo
dara yara i na managi dın dwaɗi lə di mo? Anə 'wo dara
yara i dirwa gi gale gigdiw cow ka me, ka me di mo? Bədə.
²⁵Bag da, anə 'wo dara yara i na mo? Anə 'wo dara yara i
gun gi hurə barge gi lade mo? To, nare woni hurba barge
gi ladibe me dam 'ywala lə me ca da, dam i bidang dınə

^a 7.19 *gun gi woni cimə Mārī biw nə pii ba way ba hára lə di:* Cendi ur ba gi
way i dara *Dole gi Mārī biyəw gi Kris di.

^b 7.22 *Gwale gi ta di, anə 'yow managi maktubu dınə Esayi duwa di 35.5 me
61.1 me. Yarna berni di Jesu àsidi managi Najaret managi maktubu dınə Luk
duwa di 4.18 me ca.*

dolgə lə gaa bədə mo? ²⁶ Bag da, anə 'wo dara yara i na mo? *Aba cimə Māṛī biw mo? I sidi, me nə wayang: Jā i aba cimə Māṛī biw 'yang, me anji duwa da, doy aba cimə Māṛī biw bam. ²⁷ Dara anji i paja gi Māṛī way gwale duwa managi Maktubu duwa lə ba da: “Doy, nə giy paja ni ya lə dirəmə dara ba dangirinam birmə dima bam ladi.”^a ²⁸ Dwayna, nə wayang: Managi nare nə namde yègi dodə siṅa didə ka dwaṛagi lə da, gun min gi geche gaba dwaya Jā bam da, ilə bədə. Me wála gi caga ka lə da, gun ina gi pəgiṅ me kalna Māṛī lamna *dwāṛī duwa diwə da, anji i gi geche doy Jā di bam. ²⁹ Nare nə pad di me, *woni salaw dole gi geche gi *Rom mani me ca nə doy gwale gi Jā waygi gandiw da, kal sidəgi anji àlgi batem. Cendi àl yande gil nim dara Māṛī gwale duwa, ba i gwale siw. ³⁰ Iṛi, nare nə *Parise me, nare woni gilə *bii gi 'wóo ginə *Moyis duwa me ca da, giṅ day àla gi mani nə Māṛī ur baa àl gandagi di bam. Ta di me, cendi giṅ nim àla gi batem dinə Jā duwa bam di.

³¹ Nare nə caga ka di da, nə ha 'wogi irməgi i gi nare nə wey mo? Cendi wun i ya nə wi de mo? ³² Cendi wun ya dine nə 'yəng nə woni dama wunji burəgi lə me, 'wogdi sidəgi ka me ka me ba da:

“Nə tongnin mani nə too me,
 anə nari lə diyə bədə me,
 nə tongnin diri di made kaw,
 anə nul lə diyə bədə me ca.”

³³ Nə way yande dara, managi Jā gaba àlagi nare batem di gira duwa lə da, anji wom mani bədə me, chə gani bədə me mwom da, anə way bá, dúndi di àcne ba ilə diwə. ³⁴ Me managi indi gi *Gun gorindiw, nə gira da, nə wom mani me, nə chə gani me ca da, cor anə way ba nə dam i dara wama me chà gi gani me biṛiṅ dīm, ba nə yi milan i gi woni salaw dole gi geche gi Rom mani me, nare nə àcne nə dang me ca. ³⁵ Me nə wayang da: Woni pama diriṅ naa nənə Māṛī duwa gi birmə duwa da, gilgi nare dara cendi ba i mani nə lade.»

^a 7.27 Malachi 3.1

**Àcɛna ðima biyarna bam naɲ da,
mə ha urə aba biyəm di naɛe**

³⁶ Abe min gi *Parise 'wogi Jesu ba hana wamna mani nə wama gandiw. Anji ðim kirə duwa lə me damgi wama biwə.^a

³⁷ Iri deme min di nare pad 'wocɛɛdi dara mani ðira nə àla nə àcɛne ilə ciri di ta lə di. Managi tandi dwaya dara Jesu ba dam lə wama biwə kirə nə abe gi Parise di lə da, jisgi yande tandi 'wóo mirda gi lade^b isədi lə me hára nim. Mirda gi ta di, swani gi habda gi bii 'yol naɲ 'won daa. ³⁸ Tandi gira ðibi Jesu tariwə me piy gubirədi dodə gidawə me, nul gura, ðirədi nimi day di in Jesu gidaw daa me tandi sariw bam gi wudiɲ nə ðidi, me chichim gidaw me tidiriw swani gidawə me ca.

³⁹ Managi Parise gi 'waga Jesu ta di ba yərđi yande da, anji irim dusiwə ba da: «Dee gun gi ta di inam i *aba cimə Māri biw 'yang da, anji dee ha 'wacɛna dara deme di idi fiłbə siw ta di, ba i deme di àcɛne.»

⁴⁰ Iri, Jesu cor wayiw da: «Simō, nə ur ba nə wayim gwale min.» Simō cow wayiw ba da: «Way, aba gilənin mani.» ⁴¹ Jesu wayiw da: «Wála min, gun min 'yàgí nare sir gursi kwale. Gi min dee ha 'ywagaw i sag aru aru jii me, gi dang dee ha 'ywagaw sag gindiw jii me ca. ⁴² Managi nare nə ta di 'yo gursi di idi cwaw aba 'yàgí kwale di daa bədə mwom da, anji kalgi gursi di bam ca dayə ca. Irmə ðima lə da, managi nare nə sir nə ta di dwaɽagi lə da, i gi wey me ha urə abe gi ta di naɲ mo?»

⁴³ Simō cow wayiw da: «Irmə niyə da, i gun gi gi kaliw gursi naɲ bam diwə ta di.» Jesu cor wayiw da: «Mə way i gwale siw.»

⁴⁴ Iri, Jesu co ðirəw iji deme di me wayiw Simō da: «Mə yər deme di ta di mo? Nə yala kirə ðima lə kaw, mə 'yàn nimi nə sabi gi gidan bam bədə. Me deme di ta di, sabin gidan bam gi nimi nə ðirədi me, sarin bam gi wudiɲ nə ðidi me

^a 7.36 Wála ginə Jesu lə da, nare nə Juwib urnə dara wama mani da, cendi damdi gindəgi dodə me jəgidi isiragi gi jele dengdər nim dodə me yərbi gi gidragi taragi lə me wom gi mani.

^b 7.37 *mirda gi lade*: Managi maktubu ðinə Māri duwa di gi jangidi pii gi bii gi girek da, gi jangiw i *mirda gi albatir* mana gi ka lə. Albatir i kuɽa di bure sumdi di nare nə Juwib dangiri gi mirda gi lade gaba bwa swani.

ca. ⁴⁵Managi nə yala nim kirə dima lə da, mə chichim gajan bədə.^a Me deme di ta di hoy chichimə gi gidan bədə. ⁴⁶İjim da, mə tidirin swani dinə bədə me, deme di ta di, tidirin dira swani gi bii 'yol gidanə. ⁴⁷I dara ta di me nə wayim da: I dara àcna dira gi nañ gi biyara bam didə ta di me dusidi urin nim nañ ta di. Me gun gi àcna duwa gi biyara bam di ina i bani da, anji kaw ha urə aba biyəw àcna duwa bam di i bani me ca.»

⁴⁸Jesu cor waydi deme da: «Àcna diya biyəw bam diyə dım.»

⁴⁹İri, nare nə dam gandiw wama biwə min di urbi sidəgi ba da: «Gun gi ta di i wi me way baa biygi nare àcna day bam di mo?»

⁵⁰Me Jesu waydi deme da: «Də kala dusi dinə da, də 'yo bilə dım. Ha labiya!»

Nare woni bwa Jesu

8 Àl wála bani da, Jesu so ha ciri di gechideyə me di dineyə me àsigi nare berni me waygi *Nō di lade di Māri lam gi *dwāri duwa di. *Woni girsə gwale duwa nə mwaj dii sir di ha gandiw me, ²namde nə min nə anji 'yorgi dúndi di àcne bam sidəgi lə me, nə anji sogi daa mwom day gi dirəw jiga jiga lə me, bow ha gandiw me ca. Namde nə ta di, i nə Mari di gi 'wogdi «Mari di Magdala», di anji 'yordi dúndi di àcne wurgisubu bam sidə me, ³Jan dinə Kuja gi i geche gi kirə nə dole gi *Erod lə diyaməw me, Susan me, namde nə dāng me. Namde nə ta di, day mani day wagi nim gi nə Jesu day gi nə *woni girsə gwale duwa lə giyə dayə me ca.

Gwale gi diri ginə aba chigidə swagə

(*Matiyə 13.1-9; Marki 4.1-9*)

⁴Nare dāyar Jesu siwə nañ me nə swa ciriyə jiga jiga kaw, hára dara dwaya gwale duwa me ca. Anji so waygi gwale gi diri ba da: ⁵«Dwayna! Abe min so baa ha chigidə swagə yiga lə. Managi anji ilə chigidə lə mwom da, swagə dirəgi nə yab wujabar bor managi birmə lə me, nare dīrbigi dodə gi gidragi me dirbi nə daa kaw, gira tigigi chógidigi bam me ca.

^a **7.45** mə chichim gajan bədə: Managi nare nə Juwib dayə da, i àlaw gi jam maché labaa gun gi mə uriw nañ labiya.

⁶Swagə dirəgi nə min da, wujabar day bor managi gindara lə. Cendi dim me gira woy bam, dara tubi ilə gindəgi lə naṅ bədə. ⁷Swagə dirəgi nə min dang bi bor managi chemde woni jimdi dwaregi lə, chemde di so yigi daa swamama imgi jwara bam. ⁸Me swagə dirəgi nə min bor managi siṅa di ladeyə. Cendi dim jor ladi me naa dirəgi me ca. Swagə nə ta di didəgi min da, dirəgi 'yarbar neyem ya aru de.»

İri Jesu way gi marjaw daa naṅ ba da: «Gun gi sumdəw woni dwaya gwale ina lə da, kal a dwayna.»

Gwale gi diri ginə aba chigidə swagə di gindiw

(Matiyə 13.10-23; Marki 4.10-20)

⁹*Woni girsə gwale ginə Jesu duwa di uriw gwale gi diri gi ta di gindiw. ¹⁰Jesu waygi ba da: «'Yeni da, Māṛi àl gandang ladni; aṅji giləng gwale siw gi budə lə dara lama duwa gi *dwaṛi di dim. Me nare nə dang da, nə waygi gandiw i gi gwale gi diri. Yande da, cendi unbi me yər bədə, doməndi me doy bədə me ca.^a

¹¹Me dwayna gwale gi diri gi ta di gindiw. Swagə da, i gwale ginə Māṛi duwa. ¹²Swagə woni bwara birmə lə da, i nare nə doy gwale ginə Māṛi duwa me *Sidan biyiw bam dusirəgi lə imgi kala gi dusirəgi di idi 'ywa gi bilə bam.

¹³Swagə woni bwara gindara lə da, i nare nə doy gwale ginə Māṛi duwa gi sii 'ywala mindagi me, cendi kal gwale di bo sabiraw dusirəgi lə bədə. Cendi kal dusirəgi Māṛi diwə wála bani mira, me wála gi Sidan girsinəgi mwom da, cendi wa giṅ gwale ginə Māṛi di bam.

¹⁴Swagə nə wujabar bor managi chemde woni jimdi dwaregi lə da, i nare nə doy gwale ginə Māṛi duwa ladi me cor ha mana dayə. İrmə gi gwale me, mál me, 'ywala gi siṅa didə me yigi daa swamama imgi jwara me naa gi didəgi bam me ca.

¹⁵Swagə nə bor managi siṅa di ladeyə da, i nare nə doy gwale ginə Māṛi duwa me yiw gi dusirəgi di wuse her, cendi yi gwale gi ta di gi isiragi sir me, dibi woy nim me, ha nim pii pii me bo gi dirəgi naṅ me ca.»

^a 8.10 Yara Esayi 6.9-10.

Gwale gi diri ginə lamba dira

(Marki 4.21-25)

¹⁶ Jesu waygi dang bi ba da: «Gun gir dūwa lamba lə me ibədi mani didə lə bədə me, udi chídi solbə gindəgi lə bədə me ca. Me bag da, gi udi chídi i daa mani didəgi lə daa dara ba ácnanagi nare woni dimə kulə mana. ¹⁷ I sidi, mani nə i budi lə caga ka da, dan gi ha yaragi daa pidenyə me, mani nə nare ur kwandagi ba 'wacnana bədə kaw, dan Mārī ha gıləgi daa pidenyə me ca. ¹⁸ Yande da, əsina angal dan managi gwale gi nə ilə wayawə di, dara gun gi mani duwa ina lə da, gi ha 'yàw lə diyə bi me, gun gi mani duwa ina lə bədə da, mani nə hiñe nə anji irim ba 'yogi ta di kaw, gi ha 'wógi i bam me ca.»

Jesu iw me chamraw me

(Matiyə 12.46-50; Marki 3.31-35)

¹⁹ Jesu iw me chamraw me hára ba gi 'yowe, me cendi 'yo birmə gaba chidə hára siwə ib bədə, dara nare 'yarbar nañe. ²⁰ Gi gira wayiw da: «Im me chamram me díbgi lə iche ur ba gi 'yome.» ²¹ İri Jesu cogi waygi da: «In me chamran me da, i nare woni dwaya gwale ginə Mārī duwa me uw əl gi giyə me di.»

Jesu dwana duwa doy gale gi geche bam

(Matiyə 8.23-27; Marki 4.35-41)

²² Wála min, Jesu nađi dam birwa lə gi nə woni girsə gwale duwa min me, anji waygi da: «Cilanginandi kuray gi bile, hanandi dugdiw di alə ta lə!» Me cendi hargi.

²³ Managi cendi ilə 'waya birwa hára nimə da, Jesu i duwa nuni. İri gale gi geche biyara gira u nimi bo birwa dalawə 'won daa əl dara dwarda le. ²⁴ Woni girsə gwale duwa di chidibə siwə ib ib me, nuw daa, me wayiw da: «Aba ciri nin, aba ciri nin, də ilə marangə!»

Anji a daa me irin gale day gi nimi di me, cendi fıbi dodə deg me mana cor hilal kajaj. ²⁵ İri anji waygi da: «Ta di me dusi dan di kala di ilə wey dira mo?» Cendi lánə əlgə me, mani di 'yáđi irmə nañe me, wajibi gwale bulə dayə ba da: «Gun gi ta di i wi bag mo? Anji irin gale me nimi me kaw, cendi doy gwale biwə!»

Jesu dwana duwa doy dúndi di àcne bam

(Matiyè 8.28-34; Marki 5.1-20)

²⁶Managi Jesu day gi nè *woni girsə gwale duwa cìlangi kuray gi bìle di mwom da, cendi girgi siṅa di nare nè Gerasa day di i wama gi *Galile dirəwə tìba ta di. ²⁷Managi Jesu ché birwa lə bo gidaw dodə siṅa lə mwom da, gun min gi ciri di ta lə gi dúndi di àcne naṅ widibiw hára saw dirəw daa. Gun gi ta di àl aliya naṅ hurə barge siwə bədə me, dam ulay bədə me ca. Mana duwa gi dama da, i muniniyè. ²⁸⁻²⁹Abe gi ta di, dúndi di àcne di gilìw dirəw i bìgdenṅ naṅe, gi bow sul isawə me kaya kaya gidawə me kaw, anṅi agdigi bam me, dúndi di àcne di uw ha nim bam din dwaṛi lə.

Managi anṅi yara Jesu hára lə mwom da, hára əbər dodə dirəwə soy gura me way gwale maṛijaw daa naṅ ba da: «Ijim, Jesu ginə Mārī gaba dama mani pad didəgi lə gorindiw, mə ur i na sinə mo? Nə amsim de: Kal gilən dirən dī!»

Abe gi ta di way yande dara Jesu waydi dúndi di àcne di ba dimnə bam siwə. ³⁰Ḥri Jesu uriw ba da: «Gi 'wogim man mo?» Anṅi wayiw da: «Gi 'wogin Girə.» Abe di way yande dara dúndi di àcne di gilìw dirəw di, girgi naṅe siwə. ³¹Dúndi di àcne di amsi Jesu ba 'ywarnagi bwanagi bengə bədə.

³²Mana gi ta di tuliwə da, *gochəng gimər ilə wama lə kuṛa didə me, gochəng di girgi le. Dúndi di àcne di mirgiw Jesu ba kalnagi ba gi ha gochəng sidə me, anṅi kalgi ha. ³³Dúndi di àcne di dimə bam gun di siwə ha bwara gochəng sidə me, gochəng di giṛe di bìṛiṅ daa kuṛa didə wada bor kurayə chə nimi marbi bam.

³⁴Managi nare woni gama gochəng di ba gi yər mani nè àlal ta di da, cendi wa ha ciri di gechideyə me di dineyə me ciməgi nare mani nè àlal di gwale day. ³⁵Nare di dimə hára dara yara mani nè àlal ta di gi dirəgi. Managi cendi gira Jesu tuliwə ib da, cendi yər abe gi dúndi di àcne dim bam siwə di dam lə dodə, dirəw biyər dodə, hurə barge siwə, cor láṅa àlgi le. ³⁶Nare woni yara mani nè àlal di gi dirəgi da, kibigi kwandagi ba i man me aba widibə di dirəw ba biyər dodə dim mo.

³⁷ Mana gi ta lə di, nare nə siṅa di Gerasa lə pad amsi Jesu ba hana kalnagi siṅa day di, dara cendi lāṅa àlgì naṅe. Iṛi Jesu so baa ha ajila daa bīrwa lə dara baa ha le.

³⁸ Managi Jesu ilə hára lə mwom da, abe gi dúndi di àcṅe dim bam siwə di amsiw ba kalnaw baa ha gandiw me, Jesu wayiw da: «Bədə, ³⁹ cor ha ulay dima lə me mə ha kibəgi nare mani nə Māṛī àl gandim ta di daa pad.» Iṛi abe gi ta di so ha cimdagì nare mani nə Jesu àl gandiw ta di managi ciriya pad.

Jesu dwana duwa doy mwom me made me bam

(Matiyə 9.18-26; Marki 5.21-43)

⁴⁰ Managi Jesu cwarə hára kuray dugdiw di ka lə bi da, nare nə giṛe saw dirəw daa dara cendi dee dam bədiwə dodə.

⁴¹ Mana gi ta lə da, abe min gi gi 'wogiw Jayrus gira. Abe gi ta di i geche ginə *kulu gaba amsa Māṛī ginə nare nə Juwib day. Anji hára gira piy gubrəw dodə Jesu dirəwə me amsiw ba hane kirə duwa lə, ⁴² dara durməw di min tenene di aliya dira neyem i ya mwaj dii sir de di ba àl dara mara le. Jesu indər dara hára kirə nə abeyə di me, nare nə giṛe di dimdiw daa ka me, ka me.

⁴³ Nare di dwaregi lə da, deme min di bare ha sidə àl aliya mwaj dii sir ilə. Tandi meyendi isədi bam naṅ harba gi doktər sidəgi lə kaw, mwom dira di hoydi bədə. ⁴⁴ Tandi kwanga Jesu tariwə gira bil chire gi barge duwa biwə, me mana gi ta lə dog bare di ha sidə bədə di. ⁴⁵ Iṛi Jesu ur nare di da: «I wi me bilin mo?» Cendi pad bil bidəgi sarni me, Piyer wayiw da: «Aba ciri ni, nare nə giṛe nə liwim daa dimdim ka me, ka me, ta me, mə ur aba biləm dang tugu mo?» ⁴⁶ Iṛi Jesu waygi da: «Gun biline. Nə yər dwana ni di yab dim bam.»

⁴⁷ Deme di ta di yər dara gindidi ba biyər i daa da, sidi sadidi tag tag me, hára gira piy gubirədi dodə Jesu dirəwə, kibiw gwale dira daa nare dirəgi lə pad dara na me ba di bil barge duwa biw me i man me ba di 'yo gi labiya di dog me mo. ⁴⁸ Jesu waydi da: «Chidin, də kala dusi dinə da, də 'yo labiya di. Ha le labiya!»

⁴⁹ Managi Jesu ilə wayadi deme gwale di lə jang siṅ da, gun swa kirə nə Jayrus lə gira wayiw Jayrus di ba da: «Durməm di mare di. Hoy aba giləndi mani hára lə dang bədə di.» ⁵⁰ Iṛi

Jesu doy gwale gi ta di me wayiw Jayrus ba da: «Kal àla lánà dī, kal dusim min dinə, me durməm di ha swa daa pəgin.»

⁵¹ Managi Jesu gira kirə nə Jayrus lə mwom da, anji imgi nare dimə gandiw kulə bam, anji kal i Piyer me Jā me Jak me dwe di abadi me idi me mira ha gandiw. ⁵² Nare pad bo gura me àl ñagini me dara dwe di, ɪri Jesu waygi da: «Kalna nulə dī, tandi mare bədə me, i i nuni.» ⁵³ ɪri nare di àlìw məng, dara cendi 'wocɲ dara tandi ba mare 'yang.

⁵⁴ ɪri Jesu yi dwe di isədi me waydi gi marjaw daa nan ba da: «Durmən, so daa!» ⁵⁵ Tandi bidi a daa me so daa dog. Jesu waygi waradi di cendi ba 'yànadí mani nə wama. ⁵⁶ Waradi di, yibdi didəgi me, dibi yər kəmə duwa. ɪri Jesu yəgdi sumdəgi cendi ba cimnəw gun mani nə àlal ta di daa bədə.

Jesu so Jayrus durməw daa madeyə (8.54)

Jesu kiji paja duwa nə mwaj dii sir

(Matiyə 10.5-15; Marki 6.7-13)

9 Targin dang da, Jesu 'waga *paja duwa nə mwaj dii sir siwə me, 'yagí dwana me gasnani di idi 'ywara dúndi di àcne bam nare sidəgi lə me, swa gi nare daa mwom dayə

me ca. ²Ɔri an̄ji kijigi ba hana àsinagi nare berni dinə *dwǎrĩ dinə Mǎrĩ duwa me, ba swana nare daa mwom dayə me ca. ³Me an̄ji waygi da: «Anə ilə hára lə da, unə mani min isirangə bədə: cilang bədə me, magla bədə me, sadi bədə, me gursi bədə, me layna gumaj sir sir bədə me ca. ⁴Ciri di anə dimnə lə me, gun 'waginang hana nim kirə duwa lə da, damna lə kirə ta di jang, bíraa swa dan gaba hára ciri di dangə bá. ⁵Managi ciri di anə dimnə lə me nare díra yinəng sidəgi lə bədə da, bíriṇinə hana pii me, b̄wabnagi usisi gi gidrangə kalnagi dodə. Ta di ha giləgi dara Mǎrĩ dusiw ba nawe didəgi lə.»

⁶I yande me paja nənə Jesu duwa sogi ha nim ciriya bá bá. Ciri di wey wey di cendi dimnə lə da, way *Nō di lade dinə Mǎrĩ duwa me, so nare daa mwom dayə me ca.

Erod dusiw cubiw dara Jesu

(Matiyə 14.1-12; Marki 6.14-29)

⁷Wála gi ta di lə da, Erod Antipas gi i dole gi wama gi *Galileyə doy gwale gi gi way dara mani nə Jesu àlgì pad ta di me, dusiw cubiw nanə. Dara nare nə yab way da, Jesu di, ba i *Jā Batis me ba dimə daa nare nə mare dwařagi lə me, ⁸nare nə min way day ba i *aba cimə Mǎrĩ biw gi pii gi gi 'wogiw *Eli me ba cwara yala an̄ju, nə min dang way day ba i woni cimə Mǎrĩ biw nə pii gun day gi min dang me ba dimə daa nare nə mare dwařagi lə an̄ju. ⁹Erod way da: «Jā di, nə 'wocṇ dara an̄ji mar bam, dara i indi sin ni me tanga nə waygi nare yiw saw diw bam ka me, gun gi gi way gwale duwa ta di, i wi dang tugu mo?»

Me an̄ji kan̄ji birmə ur ba yər Jesu di.

Jesu 'yàgi nare nə dubu jii mani nə wama

(Matiyə 14.13-21; Marki 6.30-44; Jā 6.1-14)

¹⁰Wála gi *paja nənə Jesu duwa nə an̄ji kijigi di cwara gira da, kibiw mani nə cendi ba gi àlagì pad di daa me, an̄ji wolgi ha nim bam mĩndagi ciri di gi 'wogdi Betisada tuldi lə ib. ¹¹Ɔri nare nə giře doy gwale duwa me pamiw tariwə. An̄ji yigi siwə waygi gwale ginə *dwǎrĩ dinə Mǎrĩ duwa me, nare woni urə labiya da, an̄ji sogi daa mwom dayə me ca.

¹²Managi dawa àl dara dƵwanda mwom da, paja nənə Jesu duwa nə mwaj dii sir di gira 'yow me wayiw da: «Cəgdi nare di daa d̄im, kalgi gi hana ciri di gechideyə me di dineyə me di i tulbəndi lə ta di, gi hana kanja mana gi 'ya me mani nə wama me, dara ka di, də 'yang i bam d̄in d̄waɽi lə.» ¹³Me Jesu cogi waygi da: «'Yànagi mani nə wama di 'yeni gang.» Cendi cor wayiw da: «Ƶsiraninə ka da, i mapa jii me gòche sir me m̄ira. Mə ur dara ba nə hananin kilnəgi nare nə giɽe nə ta di mani nə wama wunəgi mo?»

¹⁴Nare nə ta di d̄waɽagi lə da, nare nə abje neyem ya dubu jii de.

Ƴri Jesu waygi *woni giɽsə gwale duwa ba da: «Kalnagi gi damna dodə sabarna ya nare gin̄i jii jii de.» ¹⁵Woni giɽsə gwale duwa di doy gwale biwə me kalgi dam dodə pad dayə. ¹⁶Jesu lay mapa gi jii di me gòche nə sir di me isəwə, me u d̄irəw daa àl̄iw M̄āɽi dóche dara mani nə wama nə ta di. An̄ji bolbi mapa di me gòche di me dodə me 'yàgi woni giɽsə gwale duwa isiɽi nare nə giɽe nə ta di. ¹⁷Nare di pad wom ibdə me, giɽdiw wor dodə, gi lay 'wonbi kirangé mwaj dii sir daa.

Jesu i dole gi M̄āɽi biyəw gi Kris di

(Matiyə 16.13-21; Marki 8.27-31)

¹⁸Wála min, Jesu ilə amsa M̄āɽiyə bam hiɽe me, *woni giɽsə gwale duwa ilə gandiw me ca. An̄ji urgi ba da: «Caga da, nare nə giɽe di way ba nə i wi baɽ mo?» ¹⁹Cendi cow wayiw da: «Nare nə min da, way ba mə i Jā gaba àlagi nare *batem, nə min way day ba mə i aba cimə M̄āɽi biw gi *Eli me, nə min d̄ang way day ba mə i *woni cimə M̄āɽi biw nə pii gun day gi min d̄ang me ba d̄imə daa nare nə mare d̄waɽagi lə.» ²⁰Ƴri Jesu cor urgi da: «Me 'yeni da, anə irim dan ba nə i wi mo?» Piyer cow wayiw da: «Ƴjim, mə i *dole gi M̄āɽi biyəw gi Kris di.» ²¹Me Jesu yəgdi sumdəgi dara cendi ba cimnəw gun min kaw gwale gi ta di daa bədə me, ²²an̄ji cor waygi d̄ang: «Ƶndi gi *Gun gorindiw di, ha urən i gilə gi d̄iriɽ naɽe. Gechide nənə nare nə *Juwib day me, *woni bwasa M̄āɽi gechide day me, *woni gilə bii gi

'wóo ginə *Moyis duwa me, ha giṅən bam. Gi ha 'yán bam me, wála gi subu lə^a da, nə ha dimə daa muni lə.»

Pama gi Jesu tariw

(*Matiyə 16.24-28; Marki 8.34-9.1*)

²³ Iṛi Jesu waygi nare nə pad di ba da: «Gun gi urnə baa pamna tarin da, kal a irminə diw duwa lə anju gang bədə, a unə *habda duwa gi dagila diwə gi wála bá bá me pamnan nim.^b ²⁴ Dara gun gi urnə bilə gi siw duwa dodə siṅa didə ka da, anji ha nwala bilə duwa gaba dama gi dirəw birin di bam, me gun gi giṅinə bilə duwa gi siṅa didə ka di bam dara daran da, anji ha 'ywa bilə gaba dama gi dirəw birin di le. ²⁵ Gun da, dee 'ywana mani nə siṅa didə ka pad le, me 'ywana bilə gaba dama gi dirəw birin di bədə labaa meyendina dúndiw bam da, ladni duwa ilə na lə mo? ²⁶ Gun gi lánina waya baa i gun ni me baa kal dusiw gwale niyə me da, indi gi *Gun gorindiw di kaw, sanga wála gi nə cwarnay gi 'ywagda ni me 'ywagda ginə Aban duwa me gi nə *paja duwa nə daa day me ca da, nə ha waya anju ba i gun ni bədə me ca. ²⁷ Dwayna, nə wayang i gwale siw: Nare nə yab nə ilə dwaṅangə caga ka di, cendi ha yara *dwārī dīnə Mārī duwa gi dirəgi do me cendi ha mara siṅ.»

Jesu siw kilangar bam

(*Matiyə 17.1-8; Marki 9.2-8*)

²⁸ Managi Jesu way gwale gi ta di neyem ya wála dunasir de da, anji wol Piyer me Jā me Jak me, cendi nagigi ha daa kuṛa didə dara amsa gi Mārī. ²⁹ Managi anji ilə amsa Mārīyə da, dirəw cor kilangar wun jiga me, barge duwa gidi burage kəng me 'yogdi naṅ me ca.

^a 9.22 *wála gi subu lə*: Nare nə Juwib āsi wála da, āsi i dawa. Dawa di mani əlalna lə da, cendi āsi i wála min dīm. I ta di me Jesu mar gi bandradi me dīm daa muni lə gi dimas gi jomni da, cendi āsi ba i wála subu dīm.

^b 9.23 *unə habda duwa gi dagila diwə*: Habda gi dagila da, i habda gi gi bengi gun babiriw nim lə dara 'yáw nim. Yande me, Jesu way nim gun ba unə habda duwa gi dagila da, ur ba way ba gun gi ta di, ba ha urə i gilə gi dirin me made me dara kibəw nim.

³⁰ Mana gi ta læ jisgi yande da, nare sir dībi ilə waya gwaleyə gandiw. Nare nə ta di i woni cimə Mārī biw nə pii nə *Moyis day gi *Eli. ³¹ Cendi dīmə gi 'ywigda ginə Mārī sidəgi læ me, way gwale gi Jesu dara made di daŋ anju ba ha maradi managi *Jursalem dara 'yaŋa gi giyə duwa di.

³² Mana gi ta læ da, Piyer day gi nə kwandaw nə sir di bor igi i nuni me, managi dirəgi a daa mwom da, cendi yər 'ywigda ginə Jesu duwa me, nare nə sir nə dībi gandiw di me ca.

³³ Managi nare nə sir di ilə hára læ mwom da, Piyer wayiw Jesu da: «Aba ciri nin, dama inda gi ka di da, ladi naŋe. Kalnin nə dangirinin kundi subu; min dīma me, min Moyis duwa me, min Eli duwa me ca.» Me anji 'wocŋ gwale gi wayiw ta di gindiw bədə.

³⁴ Managi anji ilə waya gwaleyə mwom da, siyaya swa mugi daa gwam, me managi cendi dībə siyaya dalawə da, woni girsə gwale duwa di, láŋa àlgì le. ³⁵ Gun min marjaw nimə daa siyaya læ ba da: «Ta di me i gorindin, i anji me nə biyəw. Dwayna gwale biwə!» ³⁶ Managi gun marjaw di nim bam mwom da, gun min kaw, ilə bədə, wor i Jesu minaw min tenene. *Woni girsə gwale duwa di, dam bidəgi migimi wála gi ta læ di me, cimiw gun min mani nə cendi yərgi di daa bədə.

Jesu 'yor dúndi di àcŋe bam dwe siwə

(Matiyə 17.14-18; Marki 9.14-27)

³⁷ Sanga dira da, Jesu day gi nə *woni girsə gwale duwa swagi daa kuŋa didə. Managi cendi ilə chəgdə dodə da, nare nə giŋe naŋ hára gira 'yow. ³⁸ Managi nare nə giŋe di dwaregi læ da, gun min soy marjaw daa naŋ ba da: «Aba gilənin mani, nə amsim, yər gorindin de! I anji min tenene duwa læ. ³⁹ Me dúndi di àcŋe albiwe. Wála gi swanaw mwom da, anji soy gura me, dúndi di uw indəw dodə me, habdi dodə, me biw sugdi le me, kaliw kaláng bədə me ca. Àliw kaliw i made bidə bá. ⁴⁰ Nə amsi woni girsə gwale dīma ba 'ywarnaw dúndi di bam kaw, cendi neyem 'ywaradi bədə.»

⁴¹ Jesu waygi da: «Hay! 'Yeni nare nə àcŋe nə kal dusirəng dinə bədə me nə ga! Nə ha dama gandang àla wála indī na mo? Nə ha 'wóng din bam biraa mindi na mo?» Iri anji wayiw abe di ba hane gi gorindiw di kwa.

⁴²Managi dwe di ilə hára dara 'ywa Jesu da, dúndi di àcɛne di uw indəw dodə siɲa lə me habdi me ca. Jesu ɪrɪɲ dúndi di àcɛne di gi dwana ba dimnə bam dwe di siwə. Anji so dwe di daa me yiw 'yàw gandiw abəw. ⁴³Nare pad nə yər mani nə ta di, yibdi didəgi dara Mārĩ ba i gun gi geche.

**Jesu way bi dara made duwa me dara swa
duwa gi daa nare nə mare dwaregi lə me**

(Matiyə 17.22-23; Marki 9.30-32)

Managi nare worgi lə yibə didəgi lə dara mani nə Jesu àlgi di siɲ da, anji waygi *woni girsə gwale duwa ba da: ⁴⁴«Kalna sumdəng ladna dwayna gwale gi nə ilə wayangə: Indi gi *Gun gorindiw da, gi ha yèn 'yàgí nare isiragi lə.» ⁴⁵Me woni girsə gwale duwa di 'wocɲ gwale gi ta di gindiw bədə. Gi budigi gandiw dodə dara cendi ba 'wacɲana gindiw daa bədə me, cendi lán urə gi Jesu gwale gi ta di gindiw me ca.

I wi me i geche mo?

(Matiyə 18.1-5; Marki 9.33-37)

⁴⁶Ɔri *woni girsə gwale ginə Jesu duwaso ilə gaga gwaleyə bá, dwaregi lə ka da, i wi me ba i geche mo? ⁴⁷Jesu 'wocɲ gwale gi cendi ilə irmə lə dusirəgi lə com mwom da, anji 'wóo dwe gi 'yəng gira chíw tuliwə ⁴⁸me, waygi da: «Gun gi yinə dwe gi 'yəng gi ta di gi duwani gi sumin da, yin i indi gi duwani me, gun gi yinən indi gi duwani da, yi i aba giyən di me ca. Dwayna, gun gi àsina diw dodə 'yeni nə pad ka di dwarengə da, i gun gi geche anju.»

Aba iləng bədə da, i gun dan

(Marki 9.38-40)

⁴⁹Mana gi ta lə da, Jā u gwale way ba da: «Aba ciri nin, dee nə yaranin gun min 'ywara dúndi di àcɛne bam nare sidəgi lə gi sumim me, nə kanjanin ba nə iməwnin bam, dara anji ilə pamamə gandanin min bədə.» ⁵⁰Jesu cow wayiw da: «Imnəw bam bədə, dara gun gi ilnəng bədə da, anji i gun dan.»

Nare nə ciri di Samariyə giñ Jesu bam

⁵¹ Wála ginə Jesu duwa gi ba gi ha biyəw hára nim daa di wor ib dım da, anji way ba, wamna sii ya man de kaw, baa ha i managi ciri di *Jursalem bá. ⁵² Anji kiji nare ba hana dirəwə pii. Cendi ha me girgi managi ciri min di wama gi *Samariyə ba gi ha dangiraw mana dirəwə pii. ⁵³ İri nare nə Samari di giñ yəw sidəgi lə bam, dara anji ur baa ha i Jursalem. ⁵⁴ Managi *woni girsə gwale duwa nə Jā day gi Jak doy gwale gi ta di mwom da, cendi way da: «Aba ciri nin, mə ur ba nə waynanin dara dūwa di daa ba hane ulnəgi bam gidnəgi dibiriñ mo?» ⁵⁵ Jesu co dirəw didəgi lə me əlgi gwale nañe.^a ⁵⁶ İri cendi cimgi hargi ciri di dangə.

Woni urə ba gi pam Jesu tariw

(Matiyə 8.19-22)

⁵⁷ Managi cendi ilə hára lə birmə lə da, gun min wayiw Jesu ba da: «Mana gi wey wey gi mə hana lə kaw, nə ha pama i tarim.» ⁵⁸ Jesu cow wayiw da: «Babasa kaw, gubdiri day gaba 'ya ilə me, dirbi nə daa kaw, ciri day ilə me ca. Dım da, indi gi *Gun gorindiw da, mana ni gi sin gaba hura din ilə bədə.»

⁵⁹ Jesu wayiw gun min dang: «Pam tarin!» Gun di wayiw da: «Aba ciri ni, kalin birmə nə ha mōō aban bam do.» ⁶⁰ Jesu cow wayiw ba da: «Kal nare nə mare^b munə made day cendi, me ijim da, ha əsagi nare berni dinə *dwāri dinə Māri duwa.»

⁶¹ Gun gi min dang wayiw da: «Aba ciri ni, nə ha pamame. Dım da, kalin nə ha ciməgi nare nə kirə niyə daa do.» ⁶² Jesu cow wayiw da: «Gun gi bwana isaw yinə cheri ilə yiga nimmə me beyalna tariw da, anji neyem əla giyə dara dwāri dinə Māri duwa bədə.»

^a 9.55 Managi Maktubu dinə Māri duwa gi gi jangiwi pii gi bii gi girek janga dira gi yab lə, gi əsi gwale lə mana gi ka lə ba da: *me waygi da: «Bag 'yeni da, anə 'wocñ dara i dındi di əcñe me hurang irmə gi ta di dusirəngə tandi da bədə mo? İndi gi Gun gorindiw di, hára ni i dara meyenda gi nare bam bədə, me i dara 'yəgi gi nare bilə.»*

^b 9.60 *nare nə mare*: I gwale gi diri. Ur ba way i dara nare nə giñ Māri ba lamna dwāri duwa didəgi lə bam.

**Jesu kiji woni girsə gwale duwa nə
giniṅ wurgisubu gi dii sir**

10 Targiṅ dang da, Aba ciri gi Jesu anjir *woni girsə gwale duwa nə dang giniṅ wurgisubu gi dii sir^a me kijigi sir sir dirəwə pii managi ciri di anji ha hára lə bá bá. ²Anji waygi gi gwale gi diri ba da: «Swagə woni urə ɲilə ilə naṅe, dɛm da, woni ɲilə swagə di giri naṅ bədə. Yande da, amsina Mārĩ gi i aba swagə di dara kal a kijine nare woni ɲilə swagə duwa nə dang lə bi. ³Hana! Yarna, nə kijəng ya diməṅje nə dine de managi rigim dalawə. ⁴Anə ilə hára lə da, unə gursi isirangə bədə, magla bədə me, layna gibandə bədə me, dɛbɔdɛnə dodə birmə lə dara àlagi gi nare labiya bədə me ca.

⁵Anə dara dimə gun ciri duwa dwaɾi lə da, àlnáw labiya waynaw ba kal hɛlala jwam damna gandiw. ⁶Gun gi dusiw ladi gaba yəng siwə ina lə ciri dwaɾi lə da, labiya dan di ha àla giyə ciri duwa di dwaɾi lə. Dim da, gun gi ya ta de di ina lə bədə da, labiya dan di ha àla giyə ciri di ta di dwaɾi lə bədə me ca. ⁷Ciri di gun yinəng lə da, damna lə jang. Kalna cimɔdə daa daa di. Mani nə ina lə ciri di ta di dwaɾi lə da, wamna me chàna me ca. Dara gun gaba àlám giyə da, ur i 'ywigaw gi gwayni duwa le.

⁸Ciri di wey wey di anə gandina lə me nare yinəng sidəgi lə da, wamna mani pad nə gi 'yàng gandagi di le. ⁹Swana nare woni mwom nə ciri di ta lə di daa me, waynagi nare da: “Wála gi Mārĩ ha lama dwāĩ duwa di, chidi yalang ib dɛm!” ¹⁰Dim da, ciri di wey wey di anə gandina lə me nare giɲinə yəng sidəgi lə bam da, hana managi burəgi lə me waynagi da: ¹¹“Usisi gi ciri dan didə gi lagdi gidraninə kaw, nə bɔwabangnin kaláng dodə. Me dwayna ladna: Wála gi Mārĩ ha lama dwāĩ duwa di, yala ib dɛm.” ¹²Nə wayang daa wang: Wála gi Mārĩ dara àla sariya di da, ha wama gandang naṅe dɔwaya nare nə ciri di *Sodomə bam.»

^a **10.1** *giniṅ wurgisubu gi dii sir*: Managi maktubu dinə Mārĩ duwa di gi jangidi pii gi bii gi girek janga dira gi yab lə da, gi jangi ba i giniṅ wurgisubu.

**Wamani ha 'ywa nare nə giñ kala
gi irmə day gi àcne bam di le**

(Matiyə 11.20-24)

¹³ «'Yeni nare nə ciri di Korasin, wamani ha 'ywange! 'Yeni nare nə ciri di Betisada kaw, wamani ha 'ywang me ca! Dara mani nə daña nə nə àlagi managi dwarengə 'yeni da, dee nə àlnagi i managi ciri di Tirə me ciri di Sidonə me da, nare day dee kal àcna day di bam big dim me cendi dee ha hára 'ywa Māri. Cendi dee hurbə barge gi gi busiw gi suwal sidəgi lə me cubi dibiriñ basa didəgi lə dama nim nuginiyə di me ca. ¹⁴I ta di me wála gi Māri dara àla sariya di da, ha wama gandang nañe dwaya nare nə ciri di Tirə bam me, nə ciri di Sidonə bam me ca. ¹⁵Me mindi ciri di Kapernom da, də irim diya Māri ba ha 'wóy hára nim i daa ba? Bədə. Anji ha chóy i managi bengə.»

¹⁶Jesu cor waygi woni girsə gwale duwa dang ba da: «Gun gi dwayna gwale dan da, doy i gwale ni indi. Me gun gi giñinə gwale dan bam da, giñ i gwale ni indi bam me, gun gi giñinə gwale ni bam da, giñ i aba giyən di gwale duwa bam me ca.»

**Woni girsə gwale ginə Jesu duwa nə giniñ
wurgisubu gi dii sir di cwaragi bi**

¹⁷İri *woni girsə gwale ginə Jesu duwanə giniñ wurgisubu gi dii sir di cwaragi hára 'yo Jesu gi sii 'ywala me, cendi gira wayiw da: «Aba ciri nin, nə 'wònin gi sumim ijm da, dúndi di àcne kaw doy gwale bidənine!» ¹⁸Jesu cor waygi da: «Nə yara *Sidan indara lə daa kalang ya Māri wurinə duwa de. ¹⁹Dwayna: Nə 'yàng dwana di idi dirbə kwəlale me dorni me dodə gi gidrang, me di idi dwaya idi marande di Sidan dwana dira bam me, mani nə àcne min kaw, ha àlàng bədə me ca. ²⁰Dim da, kalna aja pide dara dúndi di àcne dwaya dira gi doy gwale bidəngə di di. Ladni duwa da, ajna pide dara sumdəng gi gi jangiwiw ilə alə daa di.»

Jesu siw 'yoliw

(Matiyə 11.25-27; 13.16-17)

²¹Managi ta lə di dog, *dúndi dinə Māri duwa hurəw Jesu sii 'ywala siwə me, anji way da: «Ay, Aban, aba ciri gi mani

nə daa me nə dodə me i isəwə, nə àlím dóche, dara nare woni dirin̄ naa me, nə woni 'wacɲa mani me da, mə budigi mani nə ta di dodə, me cor mə gilgi gandagi i dine nə 'yəng daa cendi. Əw, Aban, ta di me i mani nə lade nə dirəm urgi di.»

²² İri Jesu waygi nare ba da: «Aban gi Mārī bon mani pad isənə. Gun min kaw, 'wocɲin indi gi Gorindiw di bədə, i Aban min tenene me 'wocɲin anju. Gun min kaw 'wocɲ Aban di bədə, me i indi gi Gorindiw me nə 'wocɲiw indi, me i nare nə nə ur dara ba nə gilgi Aban di le do me cendi ha 'wacɲaw siɲ.»

²³ İri Jesu co dirəw *woni girsə gwale duwa didəgi lə me waygi cendi mira ba da: «Nare nə yər mani nə anə yərgi gi dirəng ta di da, dam i gi sii 'ywala. ²⁴ Nə wayang yande dara *woni cimə Mārī biw nə big naɲ me, dolgə nə pii me, tanga ur ba gi yər mani nə anə yərgi caga ka di me, 'yogi yərgi bədə, cendi ur ba gi doy gwale gi anə doyiw caga ka di me, doyiw bədə me ca.»

Gwale gi diri ginə abe gi Samari gi dusiw ladi duwa

²⁵ Wála min, *aba gilə bii gi 'wóo ginə *Moyis duwa ur baa girsə Jesu me uriw ba da: «Aba gilənin mani, nə ha àla i man me nə ha 'ywa gi bilə gaba dama gi dirin̄ birin̄ di mo?» ²⁶ Jesu wayiw da: «Gi jangi i gwale na managi *bii inda gi 'wóo lə mo? Mə āsi gwale di yər gindiw i man man mo?» ²⁷ Abe di cow wayiw da: «Ba mə ha urə Aba ciri dīma gi Mārī gi dusim min tenene me, gi dúndim pad me, gi dwana dīma pad me, gi irmə dīma pad me ca.^a Dang da, ba mə ha urə jam gun ya sim dīma de me ca.^b»

²⁸ Jesu cow wayiw dang ba da: «Gwale gi mə wayiw ta di i sidi 'yang. Ha àla yande me, mə ha 'ywa bilə gaba dama gi dirin̄ birin̄ di siɲ.» ²⁹ İri aba gilə bii gi 'wóo ginə Moyis duwa di ur baa gil dara urə duwa di, ba i gi birmə duwa da, anji ur Jesu ba da: «Jan gun da, i wi mo?»

³⁰ Jesu cow wayiw gwale gi diri ba da: «Wála min, abe gi Juwib min swa ciri di *Jursalem chə ba ha managi ciri di Jeriko, iri anji gira indər managi miidi isiragi lə. Cendi yiw niriɲiw mani bam siwə me lay mani duwa bam pad me gobiw

^a 10.27 Deteronom 6.5

^b 10.27 Lebitik 19.18

kalíw made bidi læ me kal sidəgi yá yala day. ³¹ Iri *aba bwasa Mārī gi Juwib min swa managi Jursalem baa hára managi Jeriko me, 'wóo birmə gi ta di me, digilaw gira ajíw abe di diwə, anji yəriw 'ya læ birmə dugdiwə me 'woy bam birmə dugdiw di alə ta læ ha kalíw bam. ³² Gun gi *Lebi^a min dang gaba wagi nare woni bwasa Mārī læ giyə dayə swa 'wóo birmə gi ta di me, digilaw gira ajíw abe di diwə kaw, anji yəriw 'ya læ me 'woy bam birmə dugdiw di alə ta læ ha kalíw bam me ca. ³³ Iri abe min gi *Samarī^b swa baa ha managi Jeriko me digilaw gira ajíw diwə. Me managi anji yəriw 'ya læ da, dirəw 'yəngiw diwə. ³⁴ Anji chidi siwə ib me, tidiriw swani me gani ginə yabira yaa duwa me diyabe duwa di dirəgi læ. Iri maw daa gi barge me, uw chíw daa kura duwa didə me, ha gandiw managi kululi nə miye dayə me, dam gamiw læ. ³⁵ Sanga dira da, anji biy chile di deniye^c sir 'yàw aba kulu di me wayiw da: “Gamin abe gi ta di ladi le. Mani na nə mə meyendinagi tarinə dang kaw, cwara niyə da, nə gira ha 'ywegam daa pad.”»

³⁶ Mana gi ta læ da, Jesu ur aba gilə bii gi 'wóo di ba da: «Irmə dima læ da, managi nare nə subu nə ta di dwaregi læ da, i gi wey me yər abe gi miidi gobiw di ba i jaw gun di mo?» ³⁷ Aba gilə bii gi 'wóo di cow wayiw da: «I aba yara nagini duwa ta di.» Jesu wayiw da: «Ladi. Ha, mə ha àla yande dige dige me ca.»

Jesu kirə nə Marti day gi Mariyə

³⁸ Managi Jesu day gi nə *woni girsə gwale duwa worgi læ hára læ birmə læ dara hára Jursalem sin da, anji gira dim ciri di minnə me, deme min di gi 'wogdi Marti ilə. Tandi yiw àlíw mijəni kirə dira læ. ³⁹ Marti di, chididi min di gi 'wogdi Mari

^a 10.32 *gun gi Lebi*: Nare nə Lebi, i Lebi ginə Jakob gorindiw mwàgraw. Cendi i nare nə Juwib. Giyə day da, i wagi gi woni bwasa Mārī læ giyə dayə managi kulu gaba bwasa Mārīyə.

^b 10.33 Bag da, nare nə Samari me nare nə Juwib me da, ur sidəgi bədə. Cendi iləl le.

^c 10.35 *deniye*: Deniye min da, i gursi di idi 'ywegaw gun min giyə duwa gi àla wála min dalawə. I gi gursi di deniye di ta di me nare nə Juwib 'yogiw gi dole gi Rom lombo me ca.

ilə. Tandi gira dam dodə Aba ciri gi Jesu gidawə ilə dwaya gwale gi anji ilə wayawə. ⁴⁰ Marti dira da, dam kidibər dara àla gi giyə ginə miye day, iri tandi gira wayiw Jesu ba da: «Aba ciri ni, mə yər kidibara gi nə kidibər minan ta dimm, mə kal chidin di Mari dam dodə da, ladi mo? Waydi kaldi di swana wanane!» ⁴¹ Aba ciri di codi waydi da: «Marti, Marti, də jiba sii me di sadi me dara àla gi mani nə gire. ⁴² Dim da, mani min tenene me i nə lade nañ cendi. Mari birə dira i mani nə lade di, me gun ha chabagi bam isədi lə bədə.»

Jesu gilgi woni girsə gwale duwa amsa gi Mārī

(Matiyə 6.9-15; 7.7-11)

11 Wála min, Jesu dam ilə amsa Mārī mana gi minnə. Managi amsa duwa di 'yeñ bam da, *aba girsə gwale duwa min gira uriw ba da: «Aba ciri nin, gilnin amsa gi Mārī di, ya *Jā Batis ba gilgi gi *woni girsə gwale duwa de me.»

² Jesu waygi da: «Managi anə dara amsa da, wayna da:

“Abranin gi Mārī, kal nare 'wacnana dara sumim ba wun i minaw jiga.

Kal wála dima gaba lama *dwāñ di hane dīm.

³ 'Yànin haye nə womnin gi wála wála.

⁴ Kal dusim hilal àcna nin gi nə àlìwnin di diwə, dara nenin kaw, nə kalnin dusirənin hilal woni àla gandanin mani nə àcne didəgi lə me ca.

Me kal mani min lamnanin bwananin àla gi àcna lə bədə.”»

⁵ Jesu waygi dang ba da: «Yarna, ya dwařangə da, gun min jaw maché ina lə me anji hane 'ywanaw gi changa dwaři me waynaw da: “Jan maché, 'wán mapa subu, ⁶ dara jan maché swa mijəniyə yala ilə sinə me mani min nə woni 'yàw ilə bədə.” ⁷ İri jaw maché di cwanaw gi gindiw kulə lə diyə ba da: “Kal jiban dī! Kulu biw dechər daa me, nin gi nə dindan kaw, nə inin i nuni dīm me ca, nə neyem gaba swa hára 'yàm mapa di bədə dīm.” ⁸ I sidi, nə wayang: Dee anji swana wunəw dara ba i jaw maché bədə kaw, anji ha swa 'yàw mani pad nə anji urgi di dara ajmara gi anji ajmar gandiw di.

⁹ Yande da, indi, nə wayang: Amsina mani, Mārī ha 'yànge. Kanjina mani, anə ha 'ywa le. Gwabna kulu biw, gi ha tiñənge me ca. ¹⁰ Dara gun gi amsina mani da, Mārī ha 'yàwe. Gun gi

kanjina mani kaw, anji ha 'ywa le me, gun gi gwabna bii kaw, gi ha tiṅwə me ca. ¹¹ I wi dwaṅangə me dwe duwa urnəw dòche da, anji ha yè kwàla 'yàw isəwə mo? [Dwe di amsinaw mapa da, anji ha 'wóo gila 'yàw isəwə mo?] ¹² Labaa, dwe di urnəw gasa da, anji ha yè dorni 'yàw isəwə mo? ¹³ 'Yeni nə dusirəng àcṅ ta kaw, anə 'wocṅ 'yàgí gi dindirang mani nə lade me, Abrang gi Māṛī gaba dama daa da, ha 'yàgí woni uriw *dúndi duwa di cendi amsiw di bədə man man mo?»

Jesu àl giyə i gi dwana dīnə wi mo?

(Matiyə 12.22-30; Marki 3.20-27)

¹⁴ Wála min, Jesu 'yor dúndi di àcṅe di imiw abe waya gi gwale bam siwə. Managi dúndi di àcṅe di dim bam siwə mwom da, gun di so way gwale me, nare nə giṛe di yibdi didəgi. ¹⁵ Me nare nə yab way day da: «I *Sidan^a di i dúndi di àcṅe geche day me ba 'yàw dwana di idi 'ywara gi dúndi di àcṅe bam tandi.» ¹⁶ Nare nə ḏang ur ba gi girsiwe, me cendi uriw anju ba àla mani nə daṅa min nə ba gīlnəgi dara anju ba i gun gi Māṛī ba giyəw anju di.

¹⁷ Ɔri Jesu 'wocṅ irmə day com me waygi da: «Nare nə wama gi minnə jarna say gi sidəgi day da, wama gi ta di ha meyendara i bam me, kululi duwa kaw, ha cubara bam bwara kwandagi didəgi lə ka me, ka me. ¹⁸ Cor anə way dan ba i Sidan me ba 'yàn dwana tandi me ba nə 'yor gi dúndi di àcṅe di. Me ina i Sidan me jarna say gi sidi dīra gang da, dwāṛī dīra ha wara lə man ḏang mo? ¹⁹ Dang da, indi, nə 'ywarna dúndi di àcṅe di bam i gi dwana dīnə Sidan dīra da, woni girse gwale dan da, i wi me 'yàgí dwana me 'yor nim gi dúndi di àcṅe bam di mo? Yarna, i nare dan di gang me ha waya dara gwale dan gi anə wayiw ta di ba ha lə bədə. ²⁰ Me ina i gi dwana dīnə Māṛī duwa

^a **11.15 Sidan:** Managi maktubu dīnə Māṛī duwa di gi jangidi pii gi bii gi girek da, gi jangiwi i «Belsebil» mana gi ka lə (me managi berse 18 me 19 me). Nare nə Juwib 'wogi Sidan gi bii day ḏang «Belsebil». Gīndiw di biyə da, i «Dúndi di àcṅe geche day».

me nə 'ywarna gi dúndi di àcne bam mwom da, ta di gil dara dwārī dīnə Mārī duwa kaw, yala 'ywang dīm.

²¹ Gun gaba dwana gi mani duwa woni jara say ina lə me anji gamna ciri duwa dware ladna me da, mani duwa nə 'ywa dam i labiya, mani min àlgì bədə.

²² Dīm da, gun gi dwana duwa dwaynaw bam me jarna gandiw da, anji ha laya mani duwa nə say nə anji kal dusiw didəgi lə di bam me, ha laya mani duwa nə 'ywa bam pad isəgi nare bam me ca.

²³ Gun gi ina i gun ni bədə da, anji i aba ilən me, gun gi wananə dāya gi swagə daa lə bədə kaw, anji i aba leyasiragi bam jiga jiga me ca.»

Gwale ginə dúndi di àcne cwara dīra gi gun siwə bi

(Matiyə 12.43-45)

²⁴ «Managi dúndi di àcne dīmnə bam gun siwə mwom da, tandi ha kidibara bam kudmi dalawə kanja mana gaba dama bwa gwayni. Tandi 'ywa mana min bədə me way dusidi lə ba da: “Ladni duwa da, nə cwara hára mana ni gi nə dama lə pii me nə kalaw di bi.”

²⁵ Dúndi di àcne di cwara me 'yo mana di tojer bam kwa dirədi lə me, mani kaw dangirar ladi me ca. ²⁶ İri tandi ha laya dúndi di àcne wurgisubu dang di gwale dīra wom doy dīra bam, bamara gandidi min háragi gira mana gi ta lə di me damgi lə. İri widibə ginə gun gi ta di, cor àliw nan doy gi pii bam bi.»

²⁷ Managi Jesu ilə waya gwale gi ta di lə siñ da, deme min managi nare dwaregi lə so wayiw gwale marjadi daa ba da: «Deme di idi yàm me 'yàm nāy me ca da, dam i gi sii 'ywala!»

²⁸ İri Jesu codi waydi da: «I nare woni dwaya gwale ginə Mārī duwa me 'wów àla gi giyə me, dam i gi sii 'ywala cendi.»

Nare ur Jesu ba àlnagí mani nə daña

(Matiyə 12.38-42; Marki 8.12)

²⁹ Managi nare dāyar giri nan Jesu tuliwə da, anji so way da: «Nare nə caga ka i nare nə àcne! Cendi ur ba nə àlnagí mani nə daña me, nə ha àlagí bədə. Cendi ha yara i mani nə daña nə wun ya nə pii àlal gi *aba cimə Mārī biw gi Jonas ta

di de mira d̄im. ³⁰ Mani nə daṇa nə àl Jonas^a da, gilgi nare nə ciri di Ninib dara i Māṛī me ba giyəw anju. I yande me mani nə ha àlan indi gi *Gun gorindiw di kaw, ha giləng 'yeni nare nə caga ka dara ba i Māṛī me ba giyəw anju. ³¹ Wála gi Māṛī dara àla sariya di da, doli di geche di wama gi tulin di isay gi abeyə di ha swa d̄ibə daa nare nə caga ka dirəgi lə me ha waya cendi ba i nare nə àcne. Dara tandi tanga swa i siṇa di yeyə hən hára dara dwaya dirin naa nənə dole gi Salmō duwa.^b İri caga ka da, gun gi doy Salmō bam ilə. ³² Wála gi Māṛī dara àla sariya di da, nare nə ciri di Ninib lə ha swa daa nare nə caga ka dirəgi lə me ha waya cendi ba i nare nə àcne. Dara nare nə Ninib di tuni pii doy berni d̄inə Jonas duwa me kala àcna day di bam me yala 'yo Māṛī. İri, caga ka da, gun gi doy Jonas bam ilə.»

Jesu way gwale ginə dirin me mana ácna duwa me

(Matiyə 5.15; 6.22-23)

³³ «Gun min gir dùwa lamba lə me ch̄idi budə lə bədə me, ibdi mani didə bədə me ca. Ladni duwa da, gi udi ch̄idi i daa mani didəgi lə dara nare woni d̄imə kirə da, ba yarna gi mana.»

³⁴ «Dirəm da, i ya lamba d̄inə sim duwa de. Dirəm ina labiya da, sim pad kaw, i ya ba dam i mana gi ácna lə de me ca. Me dirəm ina labiya bədə da, sim di kaw, i ya ba dam i dilimə de me ca. ³⁵ Àsi angal dima ladi le, kal dùwa di ácn̄ simə ta di cwarna gidnə dilim bədə. ³⁶ Sim pad damna mana gi ácneyə me tuliw hiṇe kaw, warna dilimə bədə da, anji ha dama mana gi ácneyə pad. Ha wunə ya lamba ba di ácn̄im nim gi mana ta de me ca.»

Jesu piy woni giləgi nare gwale ginə Māṛī duwa gindəgi daa

(Matiyə 23.1-36; Marki 12.38-40; Luk 20.45-47)

³⁷ Managi Jesu wor ilə waya gwaleyə jang siṇ da, abe gi *Parise min 'wogiw anju ba hana wamna mani kirə duwa lə

^a 11.30 Yarna mani nə daṇa nə àl Jonas di managi maktubu d̄inə Jonas duwa lə (Jonas 2).

^b 11.31 *doli di geche di wama gi tulin di isay gi abeyə*: Wama gi tulin di isay gi abeyə gi ta di, gi 'wogi sumiw gi dang «Cheba». Yarna maana d̄inə Salmō day gi doli di wama gi Cheba lə managi 1 Dolgə 10.1-10 lə.

me, Jesu ðim kirə me dam wama biwə. ³⁸ Abe gi Parise di yər Jesu wama gi haye lə ðiban wiya gi isaw bam ya hada day ba irim nim de bədə da, anji irim gwale nañe. ³⁹ Aba ciri gi Jesu wayiw da: «'Yeni nə Parise da, anə wuji isirang bam ladi ya hada dan ba irim nim de me, dusirəng di korgiñ da, 'wonbi daa gi irmə gi miini me dusi di urĩne me ca. Wun ya anə banə wuji gi dogdərə me dasabe me taragi bam me, dwařagi nə korgiñ da, wor gi gichini ta de. ⁴⁰ 'Yeni nare woni irmə gwale bədə nə ga! Mārĩ gaba ðara mani taragi nə iche da, ðari dwařagi nə korgiñ bədə mo? ⁴¹ Ladni duwa da, 'yanađi nare nə ñagini mani gi dusirəng di wuse her anju me, sidəng pad kaw, ha wusə her Mārĩ ðirəwə me ca.

⁴² 'Yeni nə Parise da, wamani ha 'ywange! Dara chemde nə bani bani woni bwa bira lə kaw, nə neyamna mwaj da, anə biri bidəgi min min hāra 'yāw Mārĩ com minang, iri cor anə giñ yə gi kwandang nare gi birmə duwa ladi bam me, anə giñ urə gi Mārĩ gi dusirəng min bam me ca. Bag da, dee anə ha àla i mani nə ta di do me anə ha àla nə ðang nə wor di siñ.

⁴³ 'Yeni nə Parise da, wamani ha 'ywange! Dara anə ur dama gi mana gaba sumiyə kululi woni amsa Mārĩyə me, anə ur nare ba àlnang labiya gi horimbə nare ðirəgi lə mana gaba dáyara lə me ca.

⁴⁴ 'Yeni nə Parise da, wamani ha 'ywange! Dara anə wun i ya munini nə gi hurbəgi mani ðidəgi lə bədə me nare 'wocniđi bədə me ha ðidəgi lə ðirbiđi dodə ta de.»^a

⁴⁵ Mana gi ta lə da, gun min managi *woni gi lə bii gi 'wóo giñə *Moyis duwa u gwale wayiw Jesu da: «Aba gi lənin mani, gwale gi mə wayiw ta da, mə cadibinin i nenin me ta bədə mo?»

⁴⁶ Jesu cow wayiw da: «Əw, 'yeni woni gi lə bii gi 'wóo giñə Moyis duwa kaw, wamani ha 'ywange! Dara anə chígidigi nare hudir gi nugde ðidəgi lə me, iri, gi dündirəng yande hiñe kaw, anə biliw wađi nim lə bədə.

⁴⁷ Wamani ha 'ywange! Anə awdiđi woni cimə Mārĩ biw nə pii munini day ladibi, cor i mwágrang nə pii me 'yəgi

^a **11.44** *munini*: Managi nare nə Juwib dayə da, gun gi bilnə muni da, anji gidə gun gi àcne Mārĩ ðirəwə me neyem hāra gi kwandaw managi kulu gaba amsa Mārĩyə bədə biraa wāla wurgisubu bá. (Yarna Giri (Nombres) 19.16).

cendi gang. ⁴⁸ Anə àl yande gıl nım dara mani nə mwágrang àl ta di 'ywalange. Cendi day da, 'yəgi me, 'yeni dan da, anə awdi munini day daa me ca. ⁴⁹ I dara ta di me Māĩrĩ gi aba dirin naa waya pii ba da: “Nə ha kijəgi nare ni nə *Juwib woni cimə bin me paja ni me ca. İri nare nə Juwib di, ha 'yáa nə min bam me, ha giləgi nə yab dirəgi me ca.” ⁵⁰ I dara yande me nare nə caga ka da, gi ha urəgi bare ginə woni cimə Māĩrĩ biw nə pii day gi bor bam wála gi Māĩrĩ əsi gi siŋa lə bá, ⁵¹ swa made dinə Abel lə bá hára managi made dinə Jakari gi gi 'yəw managi kulu ginə Māĩrĩ bulə day gi mana gaba bwasa Māĩrĩyə.^a Nə wayang daa wang: Nare nə ta di bare day da, gi ha urəw i nare nə caga ka di isiragi lə.

⁵² 'Yeni woni gilə bii gi 'wóo ginə Moyis duwa da, wamani ha 'ywange! Dara anə u lakile gaba tiŋəgi nare kulu gaba 'wacŋa Māĩrĩ biw budi bam. Anə giŋ dimə gi kulu gi ta lə di bam me, nare nə ur ba gi dim kulə di kaw, anə imgi birmə bam me ca.»

⁵³ Managi Jesu dimə iche mwom da, woni gilə bii gi 'wóo me nare nə Parise me dusirəgi nagi naŋ diwə me urbiw gwale jiga jiga me ca. ⁵⁴ Cendi urbiw yande tow nım gaa ba gi 'yo gwale gi àcŋe biwə gaba yəw nım mo?

Pama gi Jesu tariw diban dusi di sir sir

(Matiyə 10.26-33; 10.19-20)

12 Wála gi ta lə da, nare dáyar naŋ neyem dubu dubu me, nə yab dirbi kwandagi gi gidragi daa pəgin mad mad. Jesu u gwale waygi *woni girsə gwale duwa ba da: «Gamna sidənge dara *musbu ginə nare nə *Parise day. Cendi i nare nə gwale 'yol bidəgi lə, me dusirəgi di korgin i jiga. Pamna mani day nə àla bədə. ² Dara mani nə nare gamgi dusirəgi lə pad da, ha dimə daa me, nə gi àlgə budə lə kaw, gindəgi ha piyara daa pad me ca. ³ I dara ta di me gwale gi anə wayiw budi lə da, gi ha dwayaw daa pidenyə dəŋ dəŋ me, gi anə dam kulə bo bidəng nare sumdəgi lə ŋamiw nım kaw, gi ha swajaw daa pidenyə pəng pəng nare dirəgi lə me ca.

^a **11.51** Yarna gwale ginə made dinə Abel duwa managi Diyə gi mani gindəgi (Genəse) 4.10 lə, me dinə Jakari duwa managi 2 Kuronik 24.20-22 lə me.

⁴Nə wayang i 'yeni nə kwandan moso: Kalna lánagi gi nare dī. Cendi da, neyem 'yáa gun siw gi doni mira me ha neyama gaba àlāw mani min targin dang bədə. ⁵Yarna, nə giləng gun gi anə ha lánaw di: Láninaw Mārī anju, dara anji duwa da, neyem 'yáng me neyem bwa dúndirəng managi dūwa di budə dira gi bam ilə bədə bīrinyə di. Əw, nə wayang: I anji me láninaw.

⁶Dirbi nə tētē kaw, gi bamgi jii me gi kilgi bam gi chile di bani sir gaa bədə mo? Yande kaw, dirbi nə ta di, min dwaregi lə kaw, Mārī nimgi bam bədə. ⁷Dang da, wudin nə didəng kaw, Mārī 'wocn giṛə day le me ca. Yande da, lánina bədə! Anə 'yoliw Mārī naṅ doy dirbi nə giṛə bam.

⁸Nə wayang daa: Gun gi wayna daa nare dirəgi lə baa i gun ni da, indi gi *Gun gorindiw kaw, nə ha waya daa *Paja nənə Mārī duwa nə daa dirəgi lə, anju ba i gun ni me ca. ⁹Dim da, gun gi bilnə biw sarni wayna daa nare dirəgi lə baa 'wocnin bədə da, indi kaw, nə ha waya daa paja nənə Mārī duwa nə daa dirəgi lə ba nə 'wocniw bədə me ca. ¹⁰Gun gi wayna indi gi Gun gorindiw gwale ni gi àcne kaw, Mārī ha kala dusiw hilala diwə me, aba cadiba *dúndi dinə Mārī duwa da, anji ha 'ywa dusi di hilale Mārī siwə bədə. ¹¹Wála gi gi dara hára gandang *kululi woni amsa Mārīyə dara àlang sariya, labaa dara hára gandang dolgə lə labaa woni dwana dirəgi lə kaw, kalna hára dara gwale gi anə ha wayaw me bilə gi sidəng daa me di dī. ¹²Dara i dúndi dinə Mārī duwa me ha giləng gwale gi anə ha wayaw mana gi ta lə di dog tandi.»

Gwale gi diri ginə aba 'ywa mani naṅ duwa

¹³Gun min managi nare nə giṛə dwaregi lə wayiw Jesu da: «Aba gilənin mani, wayiw chendin kaliw a isinənin diba di abranin kalnin gandidi di bam.» ¹⁴Jesu cow wayiw ba da: «Jan maché, i wi me chín geche gaba ang gwale labaa, aba isəng mani dodə mo?» ¹⁵Iṛi Jesu waygi nare ba da: «Asina angal dan dara urə gi mani nə 'ywa nə 'yarbare. Gun da, dee mani duwa nə 'ywa 'yarbarna ya man de kaw, cendi neyem biləw bədə.»

¹⁶Iṛi Jesu waygi gwale gi diri ba da: «Gun min gaba 'ywa mani gi yiga duwa naw swagə 'yarbar naṅ ilə. ¹⁷Mwom da, anji dam irim gwale dusiwə ba da: “Mana ni gaba bwa swagə di yen daa me, nə ha àla i man mo?” ¹⁸Iṛi anji way da: “Yər, mani

nə nə ha àlagì di me i ta: Nə ha ichbə fechibe ni bam pad me, nə ha piyə nə gechide d'ang me, nə ha bwa gi swagə ni di lə me, nə ha dáya gi mani ni nə 'ywa nə d'ang pad lə me ca. ¹⁹Targin d'ang da, nə ha waya dusinə ba da: Dúndin, mani diya woni wama aliya nañ dalawə 'yarbar nañe. Dam, də wom me, də chə me, də bo gwayni, də aji pide siña didə.” ²⁰Ɔri Mǎrĩ cor wayiw da: “Məng ga! Changa di laba lə da, mə ha mara le! Yande da, mani dima nə 'ywa nə mə dajibiği di, ha waraw i wi mo?”»

²¹Me Jesu way d'ang ba da: «Gun gi kanjina 'ywa dara siw duwa gang me kanji 'ywa gi daa Mǎrĩ siwə bədə da, ha wunə ya ta di de me ca.»

Jesu way gwale ginə nurbə gi sii

(Matiyə 6.25-34)

²²Ɔri Jesu waygi *woni girsə gwale duwa ba da: «I dara ta di me nə wayang da: Kalna nurbə gi sidəng dara haye gi anə ha wama bilə nim di dī, me barge gi anə ha hura sidəngə di dī. ²³Dara gun dama duwa gi dirəw bira siña didə ka da, ladni duwa d'oy mani nə wama bam, me gun siw gi doni kaw, ladni duwa d'oy barge gi hura bam me ca. ²⁴Ɔrminə gəa diwə siñ: Anji yigi swagə bədə, me n̄il bədə me, dogil̄iñ duwa kaw, ilə bədə me ca. Bechibe duwa ilə bədə kaw, Mǎrĩ isiw ta bədə mo? Me 'yeni nə nare da, anə d'oy dirbi bam hən̄ Mǎrĩ dirəwə bədə mo? ²⁵Dang da, i wi d'warəngə, dara nurbə duwa gi siw di, me chidi nim gi wála duwa gi dam nim siña didə daa pii hiñe mo? ²⁶Ina yande da, dee dwana dan neyamna dara àla mani nə hiñerū bədə da, dara na me anə nurbə sidəng dara mani nə d'ang di mo? ²⁷Yarna balawrang hoo duwa gi anji huw siñ. Anji àl giyə bədə me ku barge bədə me ca. Me nə wayang: Dole gi *Salmō gi mani duwa 'yarbar nañ ta kaw, dii min hurə barge gi lade gi ya balawrang hoo duwa di de bədə. ²⁸Ay, 'yeni nare nə dusirəng di kala Mǎrĩ diwə i bani nə ga! Chemde nə bam nə dam laba me, sanga gi ha bwagi d'wə lə kaw, Mǎrĩ hurnagi barge gi lade sidəgi lə da, 'yeni nə nare da, anji ha hurang barge sidəngə bədə man man mo? ²⁹Yande da, 'yeni, kalna nurbə gi sidəng mani nə wama didəgi lə dī me, kalna nurbə gi sidəng mani nə chà didəgi lə dī me ca. Ɔrminə mani nə ya ta de di didəgi lə nañ bədə me ca. ³⁰Mani nə ta

di pad da, i nare woni 'wac̣na Mǎr̄i gi bag bədə me kan̄jigi diban bwa gi gwayni cendi sīna didə ka. Me 'yeni da, Abrang gi Mǎr̄i 'woc̣ni mani pad nə jalang ta di com. ³¹ Yande da, kan̄jina dara kal Mǎr̄i lamna dwǎr̄i duwa didəngə pii do me, mani nə d̄ang di da, Mǎr̄i ha 'yàng gandagi lə diyə sīn.»

Jesu way gwale ginə 'ywa duwa

(Matiyə 6.19-21)

³² «'Yeni nə anə wun ya dimə̄nje nə dáyar bani kab de da, kalna lán̄a di, dara Abrang gi Mǎr̄i ur baa kalang anə ha dama ciri duwa lə di le. ³³ Kıl̄nə mani dan nə 'ywa bam me, gursi day da, isinəgi woni n̄agini. Kan̄jina mál di idi meyendara bam bədə tandi. Dáyna mál dan bwanadi daa Mǎr̄iyə, dara i mana gi mē ha m̄iyədi bədə me, digīne kaw, ha ladi bədə me ca. ³⁴ Nə way yande dara mana gi mani dan nə 'ywa pad ilə ta di, dusirəng ha 'ya lə diwə me ca.»

Dama gi diriñ biraa beyada nim

(Matiyə 24.45-51)

³⁵ «Hurbana barge dan gi giyə sidəngə damna nim me, kalna lamba dan damna gi 'ywa jang me ca. ³⁶ Damna wunə ya woni àla giyə nə dam beyadi aba ciri day gi ya diyamd̄iraniyə cwara duwa ta de. Managi an̄ji gir̄nəy me ajna kulu biw me da, cendi bir̄iñ kaláng tiñiw bam. ³⁷ Woni àla giyə nə aba ciri day cwarnay gir̄nəy 'ywanagi bira da, cendi dam i gi sii 'ywala! Dwayna, nə wayang i gwale siw: Aba ciri di ha cwara hura barge gi giyə di siwə me, ha kalagi dama dodə me, ha hára dwařagi lə min min isəgi mani nə wama me ca. ³⁸ Aba ciri di cwarnay hane gi changa dwaři labaa, gi manap̄ir ib me, 'ywanagi bira da, woni àla giyə nə ta di, dam i gi sii 'ywala.

³⁹ Anə 'woc̣ni com, gun gaba ciri dee 'wac̣nana dara mē ba hára lə m̄iyəwə gi dawa di ya ta de da, an̄ji ha dama dirəw bira iməw bwalba gi bii dimə kirə duwa lə di bam. ⁴⁰ 'Yeni kaw, d̄angir̄ina sidəng damna dirəng bira, dara indi gi *Gun gor̄indiw di, nə ha cwara i gi dawa di anə irim lə bədə.»

⁴¹ Piyer ur Jesu ba da: «Aba ciri nin, gwale gi diri gi mə wayiw ta di da, mə waynin i nenin mira labaa, mə waygi i nare pad mo?»

⁴² Aba ciri gi Jesu way da: «Gun gaba gama mani gi dusiw min me gi diraw naa me da, i gi man mo? I gun gi aba ciri duwa ha bwaw giyè gi aba isègi nare nè kirè duwa lè mani nè wama managi dawa day neyem lè bá bá. ⁴³ Kwaya gi aba ciri duwa cwarnay girnay 'ywanaw ilè àla giyè gi anji irmiw piiyè da, kwaya gi ta di dam i gi sii 'ywala. ⁴⁴ I sidi, nè wayang: Aba ciri duwa ha bwaw mani duwa nè 'ywa pad isèwè.

⁴⁵ Me dee kwaya di wayna dusiwè ba da: “Aba ciri ni hára gang bədè sin” me anji damna dara gwaba kwandaw kòy nè abje me nè namde me, kal siw dam wom me chè widibi nim anju gang me da, ⁴⁶ iri aba ciri duwa di cwara hára i gi wála gi anji gamiw lè bədè me, i gi dawa di anji 'wocñidi bədè me ca. Mana gi ta lè da, aba ciri duwa di ha 'ywaraw bam iche me, ha àsaw wamani gi gecheyè bamaw gi nare nè cow Māĩ taragi. ⁴⁷ Kwaya gi 'wocñ mani nè aba ciri duwa urgi di com me, anji àlnagi bədè me, dangirina mani gamna gi cwara duwa bədè me da, aba ciri duwa di ha gwabaw nañe. ⁴⁸ Me kwaya gi 'wocñ mani nè aba ciri duwa urgi di bədè, me àlna mani nè àcñe da, gi ha gwabaw baniye. Gun gi gi 'yànáw mani isèwè nañ da, gi ha uraw mani nañ me ca.»

Nare ha agda bam dara Jesu

(Matiyè 10.34-36)

⁴⁹ «Nè hára dara girè dùwa managi siña didè ka. Ay, dùwa di dee girnənè le ñim ñe! ⁵⁰ Me indi da, urin i àla gi *batem min di wamani me, nè dam i gi hàra biraa ñaṅ mani nè ta di àlal nim bá.

⁵¹ Irmè danè da, anè way ba nè yalang i gi labiya siña didè ka ba? Bədè. Me nè wayang: Hára ni da, agdi nare bam. ⁵² So caga ka da, nare jii damna kirè min da, ha agda i bam, nè subu ha bwa gindègi ilè nè sir le me, nè sir ha ilè nè subu le me ca. ⁵³ Dwe abèw ha ilèwe me, dwe ha ilè abèwe me ca. Dwe idi ha ilèdi le me, durmèdi kaw, ha ilèdi le me ca. Dwe nuwadi ha ilèdi le me, deme di dirway ha ilè nuwadi le me ca.»

'Wacna gi mani nê àlal gindəgi*(Matiyê 16.2-3)*

⁵⁴ Jesu waygi nare nê giṛe naṅ di dang bi ba da: «Anê yarna mārī swanay gindiwê da, anê way, anji ba ha 'wa le me, anji hâra 'wo 'yang me ca. ⁵⁵ Me managi anê yarna gale wanêy isay gi abeyê da, anê way mana ba ha urê naṅe, me mana di gira urî 'yang me ca. ⁵⁶ 'Yeni nare nê gwale 'yol bidəngê, me dusirəng di korgiṅ i jiga nê ga! Anê 'wocṅ mani nê àlal siṅa didê me nê daa me ca, me dara na me anê 'wocṅ mani nê ilê àlal lə caga ka di gindəgi bədê mo?»

Jesu way dara dangira gi gwale gi aba marande dima*(Matiyê 5.25-26)*

⁵⁷ «Dara na me 'yeni gang, mani nê àla nê i gi birmê day da, anê 'wocṅigi bədê bara? ⁵⁸ I ya aba àla gandim gwale 'waginam managi sariya lə da, managi anê wor hâra lə birmê lə siṅ da, dangiriṅi gandiw gwale gi marijam nê hilale, pəgiṅ bədê da, anji ha hâra gandim aba àla sariya dirêwê me, aba àla sariya di ha yəm 'yâgî asingar isiragi lə me, asingar di ha hâra àsam dangeyê. ⁵⁹ Nê wayim daa wang: Mê 'ywagina gursi di dimê di 'yaṅna bam pad bədê da, mē ha dimê bam dangeyê di bədê birin.»

Ladni ginê kala gi àcna bam

13 Wâla gi ta di lə da, nare yab chidibê Jesu siwê me kibiw gwale ginê dole gi *Pilat duwa gi 'yâa gi nare nê *Galile wâla gi cendi dam ilê bwaw Mārīyê. ² Jesu cogi lə diyê ba da: «İrmê danê da, anê way ba made di 'yâa nare nê Galile nê ta di da, gil i dara àcna day ba dōy nare nê Galile nê dang pad day bam mo? ³ Nê wayang: I yande bədê. Me anê kalna àcna dan bam bədê me anê hane 'ywana Mārī bədê da, 'yeni di kaw, anê ha mara bam pad ya cendi di de me ca. ⁴ Labaa, irmê danê da, nare nê mwaj dii dunasir nê kulu gi hoy gi ciri di Siloweyê jur didəgi lə 'yêgi bam di da, anê way cendi ba àl àcna naṅ dōy nare pad nê gindəgi wor nê Jursalem di bam mo? ⁵ Nê wayang: I yande bədê. Me anê kalna àcna dan bam

bədə me anə hane 'ywana Mārī bədə da, 'yeni di kaw, anə ha mara bam pad ya cendi di de me ca.»

Gwale gi diri ginə dwaga di idi yàa bədə dira

⁶ İri Jesu waygi gwale gi diri ba da: «Dwaga diləl lə abe min daga duwa gi yabiṛa dalawə. Anji kidibara dara baa ar dwaga di yàa dira me, tandi yè bədə. ⁷ Yande da, anji so wayiw aba àla giyə daga gi yabiṛa lə ba da: “Yər, laba da, neyem aliya subu pad, nə kidibara dara ba nə ar dwaga di yàa dira me, tandi yè bədə. Caga da, sawdi bam, dara tandi dam im mana bam pəgin.” ⁸ Abe di cow wayiw da: “Aba ciri ni, kaldi aliya gi laba lə do. Nə ha pwala gindidi bam bwadi ichinyə yara nim siṅ. ⁹ Nə àldi yande yər nim, daṅ gaa di ha yàa som. Tandi yàna bədə do me, mə ha sawadi bam siṅ.”»

Jesu so deme daa wála gaba bwa gwayniyə

¹⁰ *Wála gaba bwa gwayni ginə nare nə *Juwib dayə min, Jesu ilə giləgi nare mani managi *kulu gaba amsa Mārīyə. ¹¹ Managi nare di dwaregi lə da, deme min di dúndi di àcne biydi gwangrang neyem aliya mwaj dii dunasir ilə. Tandi gongı i dodə neyem biyə dirədi daa bədə. ¹² Me managi Jesu baa yərđi mwom da, 'wagadi siwə me waydi ba da: «Chidin, kal mwom diya di biyarna bam siyə dım!» ¹³ Me anji lay isaw bil sidi me, mana gi ta lə dog, tandi so yər daa tiba me, tandi so ilə bwaw Mārī jilayə.

¹⁴ İri geche ginə kulu gaba amsa Mārī di dusiw naw dara Jesu ba so deme daa wála gaba bwa gwayniyə me, so waygi nare nə giṛe di ba da: «Wála gaba àla giyə da, i kubi. Hane wála gi ta lə di me gi swanang nim daa mwom danə di. Hane wála gaba bwa gwayniyə bədə, dara wála gi ta di, àla gi giyə ilə bədə.» ¹⁵ Abe ciri gi Jesu cow wayiw da: «'Yeni nare nə gwale 'yol bidəngə, me dusirəng di korgin i jiga nə ga! I wi dwarengə me, awir labe duwa labaa, kura duwa daa managi giṛeyə ha nim 'yàw nimi gi wála gaba bwa gwayniyə bədə mo? ¹⁶ Me deme di i *Abraham mwàw di ta di, *Sidan madi dodə àl aliya mwaj dii dunasir da, gi neyem awradı daa gi wála gaba bwa gwayniyə di bədə mo?»

¹⁷ Jesu gwale duwa gi cogi læ diyə ta di, woni marande duwa da, jawe yibigi le, iri nare nə gire day da, sidəgi 'yolgi nanə dara mani nə lade nanə nə Jesu àlgi ta di.

Gwale gi diri ginə habda gi gi 'wogiw mutardi dirəw
(Matiyə 13.31-32; Marki 4.30-32)

¹⁸ Iri Jesu way ba da: «*Dwãrĩ dinə Mãrĩ duwa da, wun i ya na de mo? Labaa, nə ha 'wódi irmədi i gi na mo? ¹⁹ Dwãrĩ dinə Mãrĩ duwa wun i ya habda gi mutardi^a dirəw nə gun ugi gisigi managi daga duwa læ ta de. Mutardi dirəw nə bani hiñe di gandi daa me jor gidi habda gi geche gi dirbi nə daa dangiri ciri day managi gangirawə dam læ.»

Gwale gi diri ginə musbu duwa
(Matiyə 13.33)

²⁰ Jesu cor way dang bi: «Nə ha 'wóo *dwãrĩ dinə Mãrĩ duwa di irmədi i gi na tugu mo? ²¹ Dwãrĩ dinə Mãrĩ di wun i ya *musbu gi deme juw bow burə gi koro mwaj diwə dara àla gi *mapa ta de. Managi tandi koyiw bamiw daa min mwom da, burə di sodi daa pad duwa læ.»

Dimə gaba hára managi ciri dinə Mãrĩyə
(Matiyə 7.13-14)

²² Jesu ha dara hára ciri di *Jursalem da, anji ha jəə gi ciri di gechideyə me di dineyə me, gilgi nare mani dirəw daa. ²³ Wála min, gun min uriw ba da: «Aba ciri nin, nare woni 'ywa bilə da, ha 'ya i bani mira mo?» Anji cogi waygi nare nə pad ta di ba da: ²⁴ «Jarna le dara dimə gi ciri bidi di baniyə anju. Nə wayang yande dara nare nanə ha kanja dara ba gi dim gi ciri bidi di ta di, me cendi ha neyama bədə. ²⁵ Wála gi aba ciri^b di dara swa daa me dara deyasa bii daa dej mwom da, 'yeni nə gindəng wor iche da, anə ha gwaba bii di biraa biraa me, anə ha waya

^a 13.19 *mutardi*: Habda gi gi 'wogiw «mutardi» da, i habda gi nare nə Juwib dilbiw managi yiga day dalawə dara hangda gi bira. Dirəw da, i bani bani yande, me habda siw da, jor ya jimdere de.

^b 13.25 *aba ciri*: Aba ciri gi ta di, i Jesu. Yarna Matiyə 7.21-23 me ca.

ba da: “Aba ciri nin, aba ciri nin, tiñinin bii bam ðel!”
 Me an̄ji ha wayang da: “Nə 'wacɲang bədə.” ²⁶ Ɔri anə ha wayaw ba da: “Nenin, tanga nə wamanin gandim me nə chànin gandim me ca gaa bədə mo? Ɔjim kaw, tanga mə giləgi nare mani managi ciri ninə gaa bədə mo?” ²⁷ Ɔri an̄ji ha cwara wayang ðang ba da: “Nə 'wacɲang bədə. Hana bam hən̄ tulinə pad, anə i nare woni àla àcɲa.”

²⁸ Mana gi ta lə di, anə ha yara *Abraham me *Isak me *Jakob me *woni cimə Māĩĩ biw pad me managi *ciri ðinə Māĩĩ duwa lə, me 'yeni dan da, gi ha 'ywarang bwang bam iche. Mana gi ta di i mana gaba nulə gura me yidibə sande lə me ca. ²⁹ Nare ha swa tulĩn̄ di jomniyə me, di turgi lə me, isay gi abeyə me gi jeleyə me. Cendi ha dama wama biwə alə daa ciri ðinə Māĩiyə di. ³⁰ Yarna, nare yab nə i targĩn̄ caga ka da, ha cwara nə pii cendi. Me nare yab nə i nə pii caga ka da, ha cwara nə targĩn̄ me ca.»

Jesu nul dara Jursalem

(Matiyə 23.37-39)

³¹ Wála gi ta di lə da, nare nə gi 'wogigi *Parise nə yab chidibə hára Jesu siwə me wayiw ba da: «Cim kal ciri di ka di, me ha bam hən̄, dara dole gi *Erod ur baa 'yəme.»

³² Jesu cogi waygi ba da: «Hana waynaw aba lama mana gi ta di da: Laba da, nə 'yor dúndi di àcɲe bam nare sidəgi lə me, nə so nare daa mwom dayə me. Sanga kaw, nə ha àla yande bi. Me wála gi subu lə da, nə ha 'yaɲa giyə ni di le ðim. ³³ Me wála gi laba lə me sanga me kondidi me da, urin i 'wóo gi birmə ijə *Jursalem, dara gi 'yána *aba cimə Māĩĩ biw ciri di ðangə da, ha lə bədə.

³⁴ Ay, nare nə Jursalem, nare nə Jursalem, 'yeni nə anə 'yə woni cimə Māĩĩ biw bam, me nare nə Māĩĩ kijəng gandagi kaw, anə jirgi gi kuɲa 'yəgi bam me ca! Nə kan̄ji birmə bá ba nə dáyang dodə ya dure ba di day gi dindadi gindidi lə ta de. Me 'yeni da, anə giɲə bam com! ³⁵ Yande da, dwayna: Māĩĩ ha giɲə ciri dan di bam. I sidi, nə wayang: Anə ha yaran bədə biraa ðaɲ anə ha waya da: “Kal Aba ciri gi Māĩĩ biynəw an̄ju gi hára lə gi sumiw di biw ðiwə, biynəw biw ðiwə” bá do.»

Jesu so aba mwom daa wála gaba bwa gwayniyè

14 Wála min gaba bwa gwayniyè da, geche ginè *Parise day min 'waga Jesu ba hane wamna mani kirè duwa lè. Nare woni dama gandiw wama biwè di 'yar yèriw. ²Mana gi ta lè da, abe min gi siw sodibi kaw ilè me ca. ³Jesu u gwale ur *woni gilè bii gi 'wóo ginè *Moyis duwa me nare nè Parise me ba da: «Managi bii inda gi 'wóo lè da, gi neyem swa gun daa mwomè *wála gaba bwa gwayniyè, labaa gi sow bədè mo?» ⁴Cendi àsiw gwale min lè diyè bədè.

Ɔri Jesu bil aba mwom di siw me, sow daa me, wayiw anju ba hana ulay duwa lè. ⁵Ɔri Jesu co dirèw me waygi da: «Inam i wála gaba bwa gwayniyè kaw, i wi managi dwarengè ka, gorindiw labaa labe duwa indarna bila lè da, anji ha 'wów daa kaláng bədè mo?» ⁶Ta di kaw, cendi 'yo gwale min gaba àsaw lè diyè bədè.

Àsa gi dii dodè me àla gi duwani me

⁷Jesu dam yèr dara nare pad nè gi 'wagagi dara ba hane wamna mani di ba kanji i mana gi lade gaba sumi mwom da, anji u gwale gi diri waygi ba da: ⁸«Wála gi gun 'waginam ba mè hane wamna haye gi diyamdirani da, kal kanja mana gi lade dama lè pii birin di, dara gaa nare nè anji 'wagagi ta di, gun min gi geche gaba dwayam bam ilè som. ⁹Aba 'wagang ca danè ta di gira ha wayam ba da: “So daa, kaliw gun gi ta di mana”, Ɔri mè ha swa gi jawe hára dama targin. ¹⁰Ladni duwa da, managi gun 'waginam diyamdiraniyè da, ha dama targin, me aba 'wagam di girnay me waynam da: “Jan maché, sway, hare dam mana gi ladeyè kwa pii ka!”, ta di do me nare nè gi 'wagagi pad di ha àsam sumi gi 'waga dimè sin. ¹¹Dwayna, gun gi unè diw daa anju gaba ciri da, Mārī ha huraw diw di dodè, me gun gi hurna diw dodè da, Mārī ha biyèw gandidi daa me ca.»

¹²Ɔri Jesu wayiw gun gaba 'wagaw di ba da: «Mè 'wagina gun wama gi dawa lè labaa gi turgi lè da, kal 'waga kwandam moso me, chamram me, waram me, woni ciri dima bidi woni 'ywa mani me mira di. Dara gaa

cendi ha cwara 'wagam ba mə hane wamna lə biyə me da, cendi 'yogim gwayni dima di daa đim. ¹³Ladni duwa da, wála gi mə urnə ba mə 'yànađi nare mani nə wama da, 'wagay nare nə bugir me, nə ɾegdu me, nə majiđendi me, nə đirəđi bu me ca. ¹⁴Mə àlna yande da, mə ha dama i gi sii 'ywala! Dara nare nə ta di ha 'ywa mani woni 'yàm lə biyə bədə, i Māĩ me đañ ha 'ywagam anju wála gi nare nə tiba đirəwə dara đimə daa muni lə.»

Gwale gi diri ginə nare nə gi 'wagagi day

(Matiyə 22.1-10)

¹⁵Nare nə dam gi Jesu wama biwə me doy gwale duwa di, gun day min wayiw da: «Gun gi đañ dara hára wama mani daa *ciri đinə Māĩyə da, ha dama i gi sii 'ywala.»

¹⁶İri Jesu cow wayiw da: «Wála min, abe min đorbi haye me 'waga nare nañ ba hane wamna haye di. ¹⁷Dawa di haye di nagdi mwom da, anji giy kwaya duwa min ba hana waynagi nare di ba hanəyə dara haye di ba naa le đim. ¹⁸İri nare nə anji 'wagagi di ginə bam pad dayə pad. Gi min wayiw da: “Nə kil daga ni ilə me, urin i hára yarawə. Kal dusim hilal đinə.” ¹⁹Gi dang way da: “Nə kil labje ni mwaj ilə me, nə ha i girsəgi lə. Nə amsim đe: Kal dusim hilal đinə.” ²⁰Gi min dang bi way duwa ba: “Nə u deme di đirway caga caga ka ilə. Ta di me nə neyem hára bədə.”

²¹Kwaya di cwara hára kibiw aba ciri duwa di gwale gi nare wayaw ta di daa pad. İri aba ciri di dusiw naw me, wayiw kwaya di ba da: “Ha kaláng managi ciri dwaĩ lə me buɾəgi lə me wàlay nare nə bugir me nə majiđendi me nə đirəđi bu me nə ɾegdu me hare gandagi.”

²²Bam yande da, kwaya di hára wayiw aba ciri duwa di ba da: “Aba ciri ni, mani nə mə wayin ba nə àlna di, nə àlgi đim me, mana gaba dama di wor lə siñ.” ²³Aba ciri di wayiw kwaya duwa di ba da: “Ha managi birmə lə me gər tariwə cab cab me, wàlay nare kalgi gi hára 'won kulu ni dalaw daa bá. ²⁴Dwayna, nə wayang, nare nə nə 'wagagi pii me ginə hára bam ta di, gun day min ha neyama bilə haye gi nə đoriw ta di biwə bədə.”»

**Mani nə gun ha àlagì dara gidə nim gi
aba girsə gwale ginə Jesu duwa**

(Matiyə 10.37-38)

²⁵ Managi Jesu ilə hára lə birmə lə gi nare nə gire di mwom da, anji co dirəw yərgi me waygi da: ²⁶ «Gun gi urnə baa gidnə *aba girsə gwale ni da, kal a urnən indi dwayna abəw bam me, iw bam me, diyaməw bam me, dindaw bam me, chamraw nə abje me nə namde me bam me, siw duwa anju gang bam me ca. Anji əlna yande bədə da, neyem gidə aba girsə gwale ni bədə. ²⁷ Gun gi unə *habda duwa gi dagila diwə me pamnan nim bədə me da, anji ha neyama gidə aba girsə gwale ni bədə. ²⁸ İrminə ladi le: Gun min dwarengə urnə ba awna kulu gi geche da, kaliw a damna dodə əsina gursi duwa di gaa ha neyama 'yaṇaw kulu di maa mo. ²⁹ Pəgin bədə da, anji swana yande birin əsina kulu di gindiw me 'yaṇinaw bədə da, nare pad nə yarna kulu gindiw gi ta di da, ha piyəw baya me ³⁰ ha waya da: “Yarna! Abe gi ta di, i gun gi əsi kulu gindiw me neyem 'yaṇaw bədə di!”

³¹ Ya dole min urnə ba hana jirmənə jaw gi dole say da, anji dam dodə yər gaa asingar duwa nə dubu mwaj di da, neyem jara say gi asingar nə dubu ginin sir nənə jaw dole duwa di mo? ³² Anji yarna dwana duwa neyamna bədə da, managi jaw dole di warnay hən sin da, anji kiji nare ha 'ywaw dara ba gi dangiri gwale kal ba gi dam labiya.

³³ Yande da, gun gi gininə mani duwa nə 'ywa bam bədə da, anji kaw ha neyama gidə aba girsə gwale ni bədə me ca.»

Jesu way gwale ginə wála hiranga duwa

(Matiyə 5.13; Marki 9.50)

³⁴ «Wála da, i mani nə lade, me managi wála di hiranga duwa biyarna bam mwom da, gi ha əlāw man me ha cwara hiranga dang bi mo? ³⁵ Anji əl giyə min bədə dım, gi bwanaw yiga lə kaw, gur duwa gaba swa swagə ilə bədə dım. Giyə duwa i twa gi bam iche dım. Gun gi sumdəw woni dwaya gwale ina lə da, kal a dwayna.»

Jesu yi nare woni àla àc̣na siwə

15 Nare *woni salaw dole gi geche gi *Rom mani me, woni àla àc̣na nə ḍang me dáyar pad Jesu tuliwə dara dwaya gi gwale duwa. ²Ɔri nare nə gi 'wogigi *Parise me *woni gilə bii gi 'wóo ginə *Moyis duwa me, n̄amdi gwale ba da: «Gun gi ta di, i man me yi nare woni àla àc̣na siwə me wom gandagi mani me ca mo?»

Gwale gi diri ginə d̄imə̄n̄ di nole dira

(Matiyə 18.12-14)

³Ɔri Jesu waygi gwale gi diri ba da: ⁴«Gun min managi dwaɽangə pagina d̄imə̄n̄je aru, me di min ana nwalna bam da, an̄ji ha kala nə ginin̄ dunamin gi dii dunamin di dodə, me ha hára kan̄ja di min di ta di biraa 'ywadi bá do bədə mo? ⁵Managi an̄ji 'ywanadi mwom da, ha 'wódi àsadi kunəwə gi sii 'ywala. ⁶An̄ji cwarnay hane ulay da, gira ha 'waga kwandaw moso me, woni ciri duwa b̄idi me, ha wayagi da: “Àlnandi sii 'ywala, dara d̄imə̄n̄ ni di nwala bam di, nə 'ywadi d̄im.” ⁷Nə wayang, alə daa *ciri d̄inə Mār̄iyə kaw, ha wunə i yande me ca: Gun min gaba àla àc̣na kalna àc̣na duwa bam me hane 'ywana Mār̄i da, gi ha àla sii 'ywala gi geche d̄waya nare nə ginin̄ dunamin gi dii dunamin nə i tiba Mār̄i dirəwə nə urgi bwa gi b̄idəgi d̄ang bədə di bam.»

Gwale gi diri ginə gursi di nole dira

⁸«Dang da, ya deme min gursi dira ina lə chile mwaj me, chile min siɽinə nwalna bam da, tandi ha girə duwa lamba lə me, ha twaja gi kulu dalaw di bam kan̄jadi nim angal angal biraa 'ywadi bá do bədə mo? ⁹Managi tandi 'ywanadi mwom da, tandi ha 'waga kwandadi mware me woni ciri dira b̄idi me, wayagi da: “Àlnandi sii 'ywala, dara gursi ni di dee nol bam di, nə yala 'yodi d̄im.” ¹⁰Nə wayang, alə daa ciri d̄inə Mār̄iyə kaw, ha wunə i yande di me ca: Gun min gaba àla àc̣na kalna àc̣na duwa bam me hane 'ywana Mār̄i da, paja nənə Mār̄i duwa nə daa ha àla sii 'ywala nañe me ca.»

Gwale gi diri ginə dwe gi nole duwa

¹¹ Jesu u gwale gi diri waygi dɔng bi ba da: «Abe min, dɔndaw nə abje sir ilə. ¹² Wála min da, gi dwe wayiw abəw da: “Aban, isinin mani nə dɔɔ ha waranin dɔba di bam gi dirəm dɔma.” Iri abəw di kaw, so isigi dɔba di bam me ca. ¹³ Àl wála bani da, gi dwe di day mani duwa di kilgi bam me so ha managi ciri di dɔng di yeyə. Mana gi ta lə di, anji àl mani nə ha gi birmə day bədə, me meyendi mani duwa di bam pad.

¹⁴ Wála gi anji meyendi mani duwa nə 'ywa di bam pad mwom da, badigara di geche indər managi ciri di ta lə di, iri mani pad yala jalıw dım. ¹⁵ Anji so ha 'ywa gun min managi ciri di ta lə di ba 'yənaw giyə. Mwom da, gun di giyiw ba hana bam gamnaw *gochəng. ¹⁶ Anji ur baa wom mani nə gochəng womgi di me, gun min kaw 'yàw bədə. ¹⁷ Iri anji dam irim gwale dusiwə me way ba da: “Woni àla giyə indi na managi kirə nə abanə wom ibdi me, mani gindəgi wor bilbi dodə me, cor man me, indi nə mar cherni ka mo? ¹⁸ Caga da, nə ha cwara hára 'ywa aban di me, nə ha wayaw da: Aban, nə àl i àcɔna Mārĩ dirəwə me, ijim dirəmə me ca. ¹⁹ Caga da, nə neyem gi mə yərin ya gorindim de bədə dım. Me con ya gun dɔma gaba àlám giyə ta de.”

²⁰ Anji so cor baa ha 'ywa abəw di. Managi anji wor birmə lə hən sɔn da, abəw di yaraw hára lə me, dirəw 'yəngiw diwə me wada hára saw dirəw daa jirmiw yəw siwə. ²¹ Iri gorindiw di wayiw da: “Aban, nə àl i àcɔna Mārĩ dirəwə me, ijim dirəmə me ca. Nə neyem gi mə yərin ya gorindim de bədə dım.” ²² Cor abəw di waygi kòy duwa ba da: “Wana kaláng, laynay barge gi lade hurnaw siwə me, hurnaw kulim isəwə me gibande gidawə me ca. ²³ Yinə labe gi dwe gi əne, 'yánaw me, də wamang me də ajang pide me ca. ²⁴ Dara gorindin gi anə yəriw ta di, i ya ba mare me ba dımə i daa muni lə ta de. Anji tanga nol i bam me, nə yala 'yow bi.” Managi ta lə di, cendi diy giniɔ ilə àla sii 'ywala lə.

²⁵ Iri gorindiw gi geche di wara duwa i bam yiga lə. Managi anji swa bam gira ciri gogir dira lə ib mwom da, anji doy mani nə to nimə day me ɔara me ca. ²⁶ Anji 'waga aba àla giyə kirə nə abəwə min me, uriw dara

Gwale gi diri ginə dwe gi nole duwa (15.24)

mani nə àlál kirə nə abəwə di. ²⁷ Aba àla giyə di cow wayiw da: “I chendim gi dwe di cwara yala bi, me abam 'yə labe gi dwe gi əne, dara chendim di, baa yala 'yow gi labiya.” ²⁸ Cor gorindiw gi geche di, dusiw naw me giñ hára gi kirə bam. Iri abəw di dimə iche gira mirgiw, anju ba hane kirə. ²⁹ Iri anji wayiw abəw di ba da: “Nə dam gandim aliya nañ, nə àlím giyə ya kwaya de, me nə giñ bim bam bədə birin me ca kaw, dii min yande mə 'yàn cange di dwe dara ba nə 'yána àlna gi sii 'ywala gi kwandan moso bədə. ³⁰ Cor gorindim gi cwara yala ta di, i gi 'wóo wama mani dima nə 'ywa bam pad gi namde nə kaya, me mə 'yəw labe gi dwe gi əne anju mo?” ³¹ Abəw di wayiw ba da: “Gorindin, ijim, mə ilə gandin gi wála wála, mani ni nə 'ywa pad kaw, i dima ijim. ³² Yande da, ca inda lə ca, dee urindi i àla gi sii 'ywala dara chendim gi ta di. Anji i ya ba mar i bam me ba dimə daa muni lə ta de. Anji nol i bam me, nə yala 'yow bi.”»

Gwale gi diri ginə aba gama mani

16 Iri Jesu waygi woni girsə gwale duwa gwale gi diri dang ba da: «Gun gaba 'ywa mani min 'yàw aba gama mani, mani duwa nə 'ywa isəwə. Me nare gira wayiw ba gun duwa gi ta di, ba meyendiw mani duwa nə isəwə di bam.

² Aba ciri duwa di 'wagaw hára nim siwə me wayiw da: “Nə doy nare wayin gwale díma nañ yande, dana mo? Caga da, àsin mani ni nə nə 'yàm isəmə di daa pad, dara nə ha kalam, mə ha àlán giyə ni di bədə díim.” ³ Aba gama mani di irim dusiwə ba da: “Aba ciri ni di ha 'ywaran bam da, nə ha àla i man man mo? Dwana ni di idi yiga ilə bədə. Nə hana amsina mani le, i jawe me ca. ⁴ A! Nə 'wocɲ mani nə nə ha àlagi me, nare ha yèn nim sidəgi lə wála gi aba ciri ni 'ywarnan bam giyə duwa lə di.”

⁵ Mana gi ta lə da, aba gama mani di 'waga nare nə anji 'yàgí mani nənə aba ciri duwa lə didəgi lə di min min hára nim siwə. Me anji ur gi pii ba da: “Mani nənə aba ciri ni di ilə dímə indi na mo?” ⁶ Aba 'wóo kwale di wayiw ba da: “Giyaye nə swani aru ilə díne.” Me anji cow wayiw da: “Dam dodə, u maktubu díma kaláng me, jangi ginin jii.”

⁷ Iri anji wayiw gi min dang ba da: “Ijim da, kwale di i indi na dímə mo?” Me anji wayiw da: “Suwal gi geme aru.” Aba gama mani di cor wayiw da: “Dam dodə, u maktubu díma me, jangi gininɲ dunasir.” ⁸ Aba ciri di dam yər maché duwa gi áçne di kojigə duwa di anji àldi me bow siwə, dara anji àla mani gi dirinɲ naa. I sidi, nare nə siɲa didə ka da, àl mani gi dirinɲ naa nañ gi kwandagi doy nare nə dam mana gi áçne ginə Mārī duwa lə bam.»

⁹ Me Jesu waygi da: «Dwayna, indi da, nə wayang: 'Yeni da, unə 'ywa dan gi siɲa didə ka gaba lama mana di yinə gi milan gi kwandang nare. Yande da, wála gi mani di 'yaɲna bam isirangə kaw, gi ha yəng nim mana gaba dama gi dirinɲ birinɲə di. ¹⁰ Yarna, gun gi mə neyem kala dusim diwə mani nə baniyə da, nə gechideyə kaw, mə ha neyama kala dusim diwə me ca. Me gun gi àlna mani nə bani gi birmə day bədə da, mani nə gechide kaw, anji ha àlagi gi birmə day bədə me ca. ¹¹ Mani nə 'ywa woni lama mana nə siɲa didə ka, anə àlnagi gi birmə duwa bədə da, i wi me ha kala dusiw didəngə 'yàng mani sidəgi

nə lade nə daa isirangə mo? ¹² Labaa, mani nənə gun duwa nə 'yàng isirangə me anə àlnagì gi birmə day bədə da, nə dan nə gi irim ba gi ha 'yàng da, i wi me ha 'yàng gandagì isirangə mo?

¹³ Kwaya min neyem àlagí dolgə sir giyə bədə. Anji ha urə gi min nañ me ha giñə gi min bam, labaa ha yè gi min nañ me ha àla gi min ichiñ me ca. Anə neyem àlāw Mārī giyə me gidi kwaya ginə gursi dira me ca bədə.»

¹⁴ Managi Jesu way gwale duwa di 'yeñ bam pad mwom da, nare nə gi 'wogigi *Parise nə doy gwale gi anji wayiw di àlìw məng, dara cendi ur gursi nañe. ¹⁵ Irī anji waygi da: «Yeni da, anə ur dara nare ba yarnang anə banə i nare nə tiba Mārī dirəwə, me Mārī da, 'wocñ dusirəng di korgiñ com. Dwayna, mani nə nare yərgi ba i nə lade da, Mārī yərgi ba i mani nə àl iñama.»

Jesu way gwale ginə bii gi 'wóo ginə Moyis duwa

(Matiyə 11.12-13)

¹⁶ «*Bii gi 'wóo ginə *Moyis duwa me berni dinə *woni cimə Mārī biw day me da, gilgi nare birmə cendi bíraa hára nim wála ginə *Jā Batis lə bá. So wála ginə Jā Batis lə da, gi way i nō di *dwāñi dinə Mārī duwa gwale dira, me wi wi kaw, jər dara baa gandi ha managi ciri dinə Mārīyə di gi dwana.»

(Matiyə 5.18)

¹⁷ «Siyaya me siña me meyendara day gi bam da, wom bədə, me biyə gi mani bam hiñe managi janga gi bii gi 'wóo lə da, ilə bədə.»

(Matiyə 5.32)

¹⁸ «Gun gi 'ywarnə diyaməw bam me hana unə di dang da, anji àl i àcña gi gichini. I ya anji ba i i gi jaw diyaməw de. Dang tugu, gun gi unə deme di tirədi 'ywaradi bam da, anji àl i àcña gi gichini di me ca. I ya anji kaw, ba i i gi jaw diyaməw de me ca.»

Jesu way gwale gi diri ginə aba 'ywa mani day gi Lajar

¹⁹ «Wála min da, abe min gaba 'ywa mani ilə; anji hurbə i barge gi ladibe gi 'yogde gi kili duwa wom nañ siwə jwab jwab. Me gi wála wála da, anji àl i sii 'ywala me ca.

²⁰ Abe gi bugir min gi siw sabar jarbe gi gi 'wogiw Lajar hára igidi ciri duwa bídə. ²¹ An̄ji ur dee ba tigidi haye gi susgi dodə tabil gindidi lə wom dara 'yáa gi cherni duwa, ɪ̄ri grade kaw, hára lagdi diyabe duwa me ca.

²² Wála min da, abe gi bugir di mar me *Paja nənə Mā̄r̄i duwa nə daa uw ha nim chów *Abraham tuliwə. Me aba 'ywa mani di kaw, mar me gi muw bam me ca.

²³ Managi bengə da, aba 'ywa mani di gil dirīn nāne, me managi baa u dirəw daa mwom da, yər Abraham d̄ibi lə hən̄ me Lajar ilə tuliwə me ca. ²⁴ ɪ̄ri aba 'ywa mani di soy daa nān ba da: “Aban gi Abraham, yər nāgini ni de! Giyəy Lajar kaliw a sunə d̄uniw n̄imiyə hane b̄ilnən dilesinə de, dara nə gil dirīn nāne d̄uwa di ka di dirədi lə.”

²⁵ Abraham wayiw da: “Gor̄indin, irim dara tanga pii da, mə 'ywa 'ywala dima bam sīna didə d̄im, me Lajar duwa da, tanga 'ywa i wamani. ɪ̄ri caga, mana gi ka di lə da, gi yala àsiw hilala dusiwə me, ijim da, mə wor i gilə gi dirīnyə d̄im. ²⁶ Dang kaw, beng gi geche ilə dwārandi lə. Beng gi ta di, i yande dara gun nin urnə le kaw, neyem c̄ilangaw hára sidəngə bədə me, 'yeni kaw, anə neyem c̄ilangaw hára sidəninə bədə me ca.”

²⁷ Aba 'ywa mani di wayiw Abraham ba da: “Ina yande da, aban, nə amsim de: Giy Lajar kaliw a hana kirə nə abanə, ²⁸ dara chamran jii wara lə. A hana waynagi mani nə 'yon ka di gwale day, kal cendi gi hane mana gaba gilə dirīn gi ka lə di lə bədə d̄im.” ²⁹ ɪ̄ri Abraham cow wayiw da: “Kalgi gi dwayna gwale ginə *Moyis duwa me ginə *woni cimə Mā̄r̄i biw day me d̄im.” ³⁰ Aba 'ywa mani di cor wayiw da: “Yande bədə, aban gi Abraham, me gun dimnə daa nare nə mare dwāragi lə hana waynagi da, cendi ha kala àc̄na day bam me ha hára 'ywa Mā̄r̄i sīn.” ³¹ ɪ̄ri Abraham cor wayiw da: “Cendi dwayna gwale ginə Moyis duwa bədə me ginə woni cimə Mā̄r̄i biw day bədə me da, gun dimnə daa nare nə mare dwāragi lə hana waynagi kaw, cendi ha yə gwale duwa bədə com.”»

Jesu gisi woni girsə gwale duwa

(Matiyə 18.6-7; Marki 9.42)

17 ɪ̄ri Jesu waygi woni girsə gwale duwa ba da: «Sīna didə ka da, mani woni lama nare bwagi àla gi àc̄na lə ha 'ya

lə bá. Dim da, gun gi hane gi mani nə ta di lamna gi kwandaw bwanagi àla gi àcɲa lə di da, wamani ha 'ywawe! ²Gun gi neyem mani bədə nare dirəgi lə kaw, gun gi lamnaw àsinaw àla gi àcɲa lə da, aba lamaw di, gi manaw kuɾa di jore di noy naɲ kunəwə me gi unəw álnaw managi nimi nə kuray gi gecheyə kaw, wome bədə siɲ. ³Yande da, àsina angal dan ladi le!»

(Matiyə 18.15,21-22)

«Chendim àlna àcɲa da, gisiwe. Anji 'wacɲana baa àl i àcɲa da, kal dusim hilal diwə. ⁴Anji àlna gandim àcɲa dii wurgisubu wála min dalawə me, cwarnay hane 'ywanam dii wurgisubu wála gi ta di dalawə me urnəm dusi di hilale da, kal dusim hilal diwə.»

Gwale ginə dusi di kala dira

(Matiyə 17.19-20)

⁵*Paja nənə Aba ciri gi Jesu duwa wayiw ba da: «Àl kal dusi nin di kala di di jwarna le.» ⁶Ɔri Aba ciri gi Jesu di cogi waygi ba da: «Dee dusi dan di kala di ina i bani hiɲe ya habda gi mutardi^a dirəw de mira kaw, anə ha neyama wayaw habda gi dam i ta di ba biyarna daa gi sabiraw burag, ba hana dilalna kuray dalawə kaw, anji ha biyara hára dilala le.»

Giyə gi àla ginə kwaya duwa

⁷«Ya gun min dwarengə kwaya duwa gaba yigaw labaa gamaw mani nə paga ina lə. Managi anji swaney bam girnəy da, aba ciri duwa di ha wayaw ba hane kaláng, ba wamna mani mo? ⁸Bədə, anji ha wayaw ba da: “Dorin haye, me huray barge dima gi dang me, hare dwagiran ni 'yàn nə wom me nə chə me bam do me, mə ha wama me mə ha chə dima me siɲ.” ⁹Bag da, kwaya àlna mani nə aba ciri duwa wayaw ba àlnagì da, aba ciri duwa di ha àláv dóche mo? Anji ha àláv dóche bədə. ¹⁰'Yeni kaw, ha 'ya i yande di me ca. Wála gi anə àlna mani nə aba ciri dan gi Māĩ urnə anə banə àlnagì da, wayna

^a 17.6 *habda gi mutardi dirəw*: Yarna gwale gi ta di gindiw di biyə managi Luk 13.19 maktubu gindidi di dodə lə.

da: “Nə inin kòy òima nə woni dama òirəmə nə pəgìn yande, nə àlanin i mani nə urnin i àla mira.”»

Jesu siriği nare mwaj cagim day bam

¹¹ Managi Jesu ha dara hára Jursalem da, anji jə i gi wama gi *Samari buli day gi *Galileyə. ¹² Managi anji òim ciri min òidə da, woni *cagim mwaj ha saw òirəw daa, me gira òibigi bam hən gandiw. ¹³ Cendi amsiw gi marjagi daa nan ba da: «Jesu, aba ciri nin, yər nàgini nin òe!» ¹⁴ Jesu yərgi me waygi ba da: «Hana gılnegi woni bwasa Mārī sidəng.» Managi cendi ilə hára lə mwom da, cagim day di siriği bam sidəgi lə.

¹⁵ Managi gi min dwařagi lə yər dara cagim di ba siriği bam siwə da, anji cwara gidaw òidəgi lə mijag bow Mārī jilay gi marjaw daa nan. ¹⁶ Anji gira piy gubrəw òodə Jesu òirəwə me ibər òodə me àlıw òóche. Me aba cagim gi ta di, i gun gi Samari.

¹⁷ Jesu u gwale way da: «Dee nare nə cagim siriği bam sidəgi lə di i mwaj gaa bədə mo? Me nə dunamin di, wey day mo?» ¹⁸ Gun gi òang min kaw, cwara gira àlıw Mārī òóche bədə, i miye gi ta di min duwa lə mo?» ¹⁹ İri Jesu wayiw da: «So daa, ha le! Mə kala dusim òinə da, mə 'yo labiya.»

Dwārī òinə Mārī duwa hára òira

(Matiyə 24.23-28,37-41)

²⁰ Wála min, nare nə gi 'wogigi *Parise ur Jesu ba da: «*Dwārī òinə Mārī duwa da, hára i mindi na mo?» Anji cogi waygi ba da: «Dwārī òinə Mārī duwa da, gun ha yara hára òira gi òirəw bədə. ²¹ Gun ha wayang da, hane, tandi ba i ka, labaa, ba i alə ta da, i yande bədə. İrminə ladi le, dara Mārī ilə lama dwārī duwa di lə dwařangə ka òim.»

²² İri anji waygi *woni girsə gwale duwa di ba da: «Dañ wála min hára lə. Wála gi ta lə di, anə ha urə dara anə banə yər wála min tenene ginə indi gi *Gun gorindiw ni di kaw, anə ha yaraw bədə.»

Wála ginə Gun gorindiw duwa

(Matiyə 24.26-27; Marki 13.21-22)

²³ «Gi ha wayang ba da, *Kris di ba ilə ka, labaa, ba ilə alə ta da, hana lə bədə me, wana kaləng hana lə bədə me ca.

²⁴Dara wála gi indi gi *Gun gorindiw nə cwarnay hane da, ha wunə i ya Māṛī baa wurin me ácn̄ gi siyaya bam so tul̄n̄ di ka lə bíraa ha tul̄n̄ di alə ta lə de. ²⁵Pii pa da, urin i gilə gi dir̄in̄ nan̄ me, nare nə caga ka lə di kaw ha giñən bam do me ca.»

(*Matiyā 24.37-39*)

²⁶«Wála gi indi gi Gun gorindiw di, nə cwarnay hane da, mani ha àlala wunə i ya nə tanga àlal wála ginə Nuwe^a duwa lə ta de. ²⁷Wála gi ta di lə da, nare dam wom me ch̄ə me, lay namde me wur dindiragi nə namde abjeyə me, bíraa wála gi Nuwe gira gandi nim birwa gi geche dalawə bá. İri, nimi nə geche gira laygi 'yəgi bam pad.

²⁸Dang kaw, cwara ginə indi gi Gun gorindiw ni di da, ha wunə i ya tanga pii big wála ginə Lot duwa lə ta de me ca. Nare wom me, ch̄ə me, kil mani me, kil mani day bam me, yigi swagə me, aw kululi me ca. ²⁹İri wála gi Lot dimə bam ciri di Sodomə^b da, Māṛī 'wa dùwa duwa ya nimi de bamadi gi kuṛa di dùwa sidə min gira ul nare bam pad. ³⁰Wála gi indi gi Gun gorindiw nə dara dimə gilə sin di kaw, ha dimə i jisgi nare didəgi lə ya tanga mani ba dim nim nare didəgi lə wála ginə Nuwe day gi Lot lə ta de me ca.»

(*Matiyā 24.17-18; Marki 13.15-16*)

³¹«Wála gi ta lə da, gun gi ina lə daa kulu duwa diwə da, a ch̄inə dodə dara laya gi mani duwa nə ilə dodə di bədə d̄im. Me gun gi ina i bam yiga lə kaw, a cwarnay hane ulay bi bədə d̄im me ca. ³²İrminə gwale ginə Lot diyaməw d̄ira diwə!^c ³³Gun gi urnə dara baa bil siw duwa dodə siña didə ka da, an̄ji ha nwala bilə duwa gaba dama gi dirəw bir̄in̄ di

^a 17.26 *Nuwe*: Yarna maana dinə Nuwe duwa managi maktubu di Diyə gi mani gindəgi (Genèse) 6–8.

^b 17.29 *wála gi Lot dimə bam ciri di Sodomə*: Yarna maana dinə Lot me ciri di Sodom me di managi maktubu di Diyə gi mani gindəgi (Genèse) 18.20–19.25.

^c 17.32 *gwale ginə Lot diyaməw d̄ira*: Māṛī waygi Lot day gi diyaməw ba swana kalna ciri day bam me, ba belna taragi bədə. Me Lot diyaməw di bel tardi me, Māṛī 'yədi bam mana gi ta lə di dog. Yarna managi Diyə gi mani gindəgi (Genèse) 19.17-26.

i bam. Me gun gi giṅinə bilə gi siw gi siṅa didə ka di bam da, anji ha 'ywa bilə gaba dama gi dirəw birin di le.»

(Matiyə 24.40-41)

³⁴ «Dwayna, nə wayang: Wála gi indi gi Gun gorindiw di nə cwarnay hane da, nare sir ina solbə lə ca da, gi ha birə gi min hára nim me, gi ha kala gi min dodə me. ³⁵ Namde sir ha dibə gine biwə igə lə, gi ha birə di min hára nim me, gi ha kala di min dodə me. ³⁶ [Abje sir ha dibə daga dalawə min yiga lə: Gi ha birə gi min hára nim me, gi ha kala gi min dodə me ca.]»

³⁷ Iri woni girsə gwale duwa di uriw ba da: «Aba ciri nin, mani nə ta di ha àlala i mana gi weyə mo?» Anji cogi lə diyə waygi gi gwale gi diri ba da: «Mana gi wey wey gi kumbi ina lə da, duni ha dáyara lə me ca.»

Gwale gi diri ginə aba àla sariya day gi deme di wambi

18 Jesu waygi *woni girsə gwale duwa gwale gi diri cendi ba amsina Mārī ajmarna nim me ba kalna sidəgi ba wànaḡi bədə me ca. ² Anji waygi da: «Managi ciri di gecheyə min, aba àla sariya min gi lániw Mārī bədə me doliw gi gun bədə me ca ilə. ³ Ciri di ta lə di kaw, deme min di wambi ilə me ca. Tandi hára 'yow gi wála wála me wayiw da: “Aba maṅande ni jiban naṅe. Wannə, anin sariya di bam.” ⁴ Wála naṅ, anji giṅ gwale dira di bam. Iri targin dāng da, anji irim dusiwə ba da: “Nə lániw Mārī bədə me, dolin gi gun bədə me ca kaw, ⁵ wambi di ta di jiban naṅe. Yande da, nə ha wadi lə adi sariya di bam le dara kaldi di cwarnay dugirinən sumdin dāng bədə dīm.”»

⁶ Me aba ciri gi Jesu way dāng ba da: «Aba àla sariya gi ta di, i gi àcne, me irminə gwale gi anji wayiw di diwə. ⁷ Me Mārī da, nare duwa nə anji anjirigi nə ilə bwaw gura lə gi dawa me gi changa me, anə irim dara ba ha wagi lə bədə mo? Anji ha wagi lə kaláng bədə man man mo? ⁸ Nə wayang: Mārī ha wagi lə kaláng ma, dīm da, wála gi indi gi *Gun gorindiw, nə cwarnay da, gaa nə ha 'ywa nare woni kala dusirəgi Mārī diwə dodə siṅa didə ka di mo?»

Gwale gi diri ginə abe gi Parise me aba salaw dole gi geche gi Rom mani me

⁹Nare nə yər sidəgi ba gi i nə tiba Mārī dirəwə me, yər kwandagi ya ichiñ de me ca da, Jesu waygi gwale gi diri min dang ba da: ¹⁰«Nare sir naği ha *kulu gaba bwasa Mārīyə dara amsa gi Mārī, gi min i *Parise me, gi min i *aba salaw dole gi geche gi *Rom mani me ca. ¹¹Abe gi Parise di so dibi daa me amsi Mārī dusiwə ba da: “Mārī, nə àlím dóche, dara indi da, nə i ya nare nə dang de bədə. Nare nə ta di i miidi me, i nə tiba bədə me, i woni kanja namde me ca. Nə i ya aba salaw dole gi geche gi Rom mani gi alə ta di de bədə me ca. ¹²Indi da, dimas dwaři lə min da, nə u asiyam din sir, me mani ni nə 'ywa pad nə neyem mwaj da, nə bīři min 'yàw Mārī me ca.”

¹³İri aba salaw dole gi geche gi Rom mani di dībə bam hine, anji lán 'wóo gi dirəw yara daa. Anji gobi nudəw me way dusiwə ba da: “Mārī ni, yər nağini ni de! Nə i gun gi àcne.”»

¹⁴İri, Jesu waygi nare da: «Dwayna, nə wayang: I aba salaw dole gi geche gi Rom mani di me gidi gi tiba Mārī dirəwə anju me cwara hára ulay duwa lə. Me gi Parise da, àcna wor lə diwə com. Dara gun gi unə diw daa anju gaba ciri da, gi ha yəw huraw gandidi dodə me, gun gi hurna diw dodə da, gi ha biyəw gandidi daa me ca.»

Jesu yi dine nə 'yəng siwə

(Matiyə 19.13-15; Marki 10.13-16)

¹⁵Dine nə mañ kaw, nare layagi hára nim 'yàw Jesu dara anju ba bilbinə sidəgi me ba amsina Mārī daragi. Me *woni girsə gwale duwa yər yande da, cendi sogdigi le. ¹⁶İri Jesu waygi cendi ba hane gi dine nə 'yəng nə ta di siwə me, waygi woni girsə gwale duwa da: «Kalne dine di gi hane 'ywanan, imnəgi bam bədə. Dara i nare nə wun ya cendi de me neyem dimə hára lew di *dwāři dinə Mārī duwa lə di cendi. ¹⁷Dwayna, nə wayang i gwale siw: Gun gi kalna Mārī lamna dwāři duwa diwə ya dwe gi 'yəng de bədə da, anji ha ganda hára ciri dinə Mārīyə di bədə bīřiñ.»

Jesu day gi gun gaba 'ywa mani

(Matiya 19.16-30; Marki 10.17-31)

¹⁸ Geche ginə nare nə *Juwib day min gira 'yo Jesu me uriw ba da: «Aba gilənin mani gi lade, nə ha àla i man me nə ha 'ywa gi bilə gaba dama gi dirin birin di mo?»

¹⁹ Jesu cow wayiw da: «Mə 'wogin ba nə i gun gi lade, dana mo? Gun gi lade da, i Mārī min tenene. ²⁰ Mə 'wocn mani nə bii gi 'wóo ginə Mārī duwa waygi di com: ba *mə kanjina gun diyaməw bədə, ba mə 'yána gun gi urə dima bədə, ba mə mīynə bədə, ba mə sawnaw gun gwale àsinaw diwə bədə, ba mə àlnagí nə abam day gi in horimbə me.*^a»

²¹ Abe di cow wayiw da: «Mani nə pad ta di, nə àlgè le big dinani niyè bá.» ²² Managi Jesu doy gwale duwa di mwom da, wayiw da: «Mani min worim àla ilə siñ: Kìl mani dima nə 'ywa bam pad me, gursi day da, isiği nare nə bugir. Yande me, mə ha 'ywa mani daa Mārī siwə siñ. Me hare, pam tarin.»

²³ Managi abe di baa doy yande da, siw mar bam ledede, dara mani duwa nə 'ywa di 'yarbar nañe. ²⁴ Managi Jesu yəriw siw mar bam mwom da, anji wayiw da: «Ay! Nare woni 'ywa mani, ganda day gaba hára ciri dinə Mārīyè da, wom nañe. ²⁵ Jambal dimnə libara gaba busə mani gubu duwa lə kaw, wom bədə siñ. Me gun gaba 'ywa mani ganda duwa hára gi ciri dinə Mārīyè da, wom nañ doy bam.»

²⁶ Nare nə dam doy gwale duwa di way da: «Me inam i yande da, i wi me ha neyama 'ywa bilə di mo?» ²⁷ Jesu cogi waygi da: «Mani nə doy nare didəgi da, doy Mārī diw bədə.»

²⁸ Piyer cow wayiw da: «Yər, nenin da, nə kalanin mani nin bam pad dara pama tarim. Nin da, ha 'ya i man mo?» ²⁹ Jesu waygi da: «Dwayna, nə wayang i gwale siw: Gun gi kalna ciri duwa bam labaa, diyaməw bam labaa, chamraw bam labaa, wařaw bam labaa, dindaw bam dara *dwāřī dinə Mārī duwa da, ³⁰ gun gi ta di ha 'ywa mani nə anji kalagi bam ta di 'yarbara nañ daa bi caga ka me, dañ wála gi siña dara cwara dirway da, anji ha 'ywa bilə gaba dama gi dirin birin me ca.»

^a 18.20 Kirara gi daa (Exode) 20.12-16.

**Jesu way ɗang bi dara made duwa me
ɗimə duwa gi daa muni læ me**

(Matiyā 20.17-19; Marki 10.32-34)

³¹ Jesu wol *woni girsə gwale duwa nə mwaj dii sir di mɪndagi me waygi da: «Dwayna, də ilə naɗang dara hára *Jursalem ɗim, me gwale gi pad gi *woni cimə Māřĩ biw jangi w ɓig dara indi gi *Gun gorindiw di, ha àlala læ. ³² Gi ha yèn 'yàgí nare nə i *Juwib bədə isiragi læ. Cendi ha àlàn mæng me ha cadìban me ha ɓisbən láde sinə me ca. ³³ Cendi ha gwaban gi ɓiɗaw me ha 'yán bam me, iɗi wála gi subu læ^a da, nə ha ɗimə daa muni læ me ca.»

³⁴ Iɗi woni girsə gwale duwa di 'wocɗ gwale duwa gi anji wayiw ta di gindiw hiɗe bədə ɓiɗiɗ. Gwale duwa gi ta di gindiw budərgi i dodə me, cendi 'wocɗ mani nə anji waygi gandagi gindəgi bədə me ca.

Jesu tiɗiw abe ɗirəw bam

(Matiyā 20.29-34; Marki 10.46-52)

³⁵ Jesu day gi nə *woni girsə gwale duwa hargi girgi ib gi ciri di Jeriko. Abe min gi ɗirəw bu dam læ ɓirmə dugdiwə amsa læ. ³⁶ Managi anji doy nare nə giɗe di giɗragi mwom da, anji urgi ba da: «I na àlal yande mo?» ³⁷ Nare di wayiw ba i Jesu gi Najaret me ba ilə hára læ anju. ³⁸ Managi abe gi ɗirəw bu di doy yande da, so soy marjaw daa ba da: «Jesu ginə dole gi *Dabid mwàw, yər ɗagini ni ɗe!»

³⁹ Nare woni hára pii kwandagi ɗirəgi læ di àlɓ gwale anju ba ɗeyesina biw daa, iɗi anji cor soy marjaw daa naɗ doy gi pii bam bi ba da: «Dole gi Dabid mwàw, yər ɗagini ni ɗe!»

⁴⁰ Jesu ɗibi dodə me waygi nare di ba wálnaw abe gi ɗirəw bu di hane nim. Managi anji gira Jesu siwə ib mwom da, anji uriw ba da: ⁴¹ «Mə ur ba nə àlnám i na mo?» Anji cow wayiw da: «Aba ciri ni, tiɗin ɗirən bam. Nə ur ba nə cor yər mana bi.» ⁴² Iɗi Jesu wayiw da: «Kal ɗirəm di yarna mana. Mə kala dusim ɗinə da, mə 'yo labiya ɗim.»

^a 18.33 wála gi subu læ: Yarna gwale gi ta di gindiw di gi biy managi chapitir 9.22 maktubu gindidi di dodə læ.

⁴³Managi ta læ di dog, an̄ji yər mana p̄irang me, so pam Jesu tariw me, bow Mārī jilay me, nare nə yər mani nə àlal ta di bow Mārī jilay me ca.

Jesu day gi abe gi gi 'wogiw Jache

19 Targiñ da, Jesu ha jə gi ciri di Jeriko didə. ²Managi ciri di ta læ di, abe min gi gi 'wogiw Jache ilə. Abe gi ta di, i geche ginə nare *woni salaw dole gi geche gi *Rom mani day me, an̄ji i aba 'ywa mani nañ. ³An̄ji kan̄ji birmə ur ba yər Jesu di, ba i gun gi man mo? Me an̄ji neyem yaraw bədə, dara nare giri nañe me, an̄ji i gun gi mwange me ca. ⁴An̄ji wa ha pii haga daa habda diwə dara ba yər gi Jesu, dara Jesu di ba ha 'wóo i birmə gi ta di me, ba ha hára nim.

⁵Managi Jesu ha gir mana gi ta læ da, an̄ji u dirəw daa yər Jache me, 'wogiw wayiw ba da: «Jache, chóy dodə kaláng, dara laba da, urin i wála gi kirə dima læ.» ⁶Jache ché dodə kaláng me wol Jesu ha nim kirə duwa læ gi sii 'ywala. ⁷Managi nare di ba gi yər yande mwom da, pad dayə pad namdi gwale dodə ba da: «An̄ji ha 'ya wála kirə nə gun gi àcneyə!»

⁸Ɔri Jache so d̄ibi daa Aba ciri gi Jesu dirəwə me wayiw da: «Aba ciri ni, yər: Mani ni nə 'ywa pad da, nə ha joo tuləgi 'yàgí nare nə bugir. Me gun gi nə salna mani duwa gi birmə day bədə da, nə ha 'ywigaw læ diyə dii wodi.» ⁹Ɔri Jesu wayiw ba da: «Wála gi laba læ da, Mārī 'yàm bilə ijim me nare nə kirə dima læ di me. Dara ijim di kaw, mə i *Abraham mwàw me ca. ¹⁰Dwayna, indi gi *Gun gorindiw di, nə hára i dara kan̄ja gi nare nə nole dara ba nə 'yàgí bilə.»

Gwale gi diri ginə kòy nə mwaj woni àla kenge

(Matiyə 25.14-30)

¹¹Managi nare nə gire di ba ilə dwaya gwale gi ta di læ mwom da, Jesu u gwale gi diri waygi, dara an̄ji yala i ib gi ciri di *Jursalem me an̄ji 'wocñ irmə day com. Nare di irim an̄ji ba girnə Jursalem mwom da, *dwārī dinə Mārī duwa di kaw, ba ha dimə læ mana gi ta læ di dog me ca.^a ¹²Yande da, an̄ji waygi

^a 19.11 Nare nə Juwib b̄edi *Dole gi Mārī biyəw gi Kris di bigden, ba hára læ lama dwārī managi Jursalem siña di Juwib læ. Nare nə ilə bwa Jesu di, irim

ba da: «Abe min waɗaw giɗdɛgi i dolgɛ. Anɗi so baa ha siɗa di haɗyɛ dara ba gi chinɛw dole gi geche do me baa cwara h́ara lam dwāɗi di siɗa duwa lɛ siɗ. ¹³Mwom da, anɗi 'waga kòy duwa mwaj kwandagi dwaɗagi lɛ 'yàgí wi kaw, jindar min min, me waygi ba da: “Hana àlɛna gi kenge biraa cwara niyɛ bá.”

¹⁴Ɔɗi nare nɛ siɗa duwa lɛ di uriw bɛdɛ. Me cendi giy nare tariwɛ ba hana waynaw dole gi geche da, ba gi ur abe gi ta di ba wamnagi bɛdɛ.

¹⁵Me dole gi geche di giɗ gwale day bam me chów dwāɗiyɛ di mwom da, anɗi cwara h́ara siɗa duwa lɛ bi. Anɗi 'waga kòy duwa nɛ tanga anɗi 'yàgí jindar ba àlnáw gi kenge di, gaa cendi ba 'yo nimi d́ira lɛ diyɛ indi na mo? ¹⁶Gi pii chidi h́ara siwɛ me wayiw ba da: “Aba ciri ni, jindar di mɛ 'yàn gandidi di me, nɛ 'yo nimi d́ira lɛ diyɛ mwaj.” ¹⁷Aba ciri duwa di wayiw da: “Ladi naɗe, mɛ i kwaya gi lade. Managi mani nɛ baniyɛ kaw, mɛ gilɛ dara ba mɛ i gun gi gun neyem kala dusiw dimɛ 'yang. Yande da, nɛ chíɛm dole ginɛ ciri di mwaj d́ira mɛ ha lama dwāɗi lɛ.”

¹⁸Gaba dii sirɛ chidi siwɛ me wayiw ba da: “Aba ciri ni, jindar di mɛ 'yàn gandidi di, nɛ 'yo nimi d́ira lɛ diyɛ jii.”

¹⁹Aba ciri duwa di wayiw da: “Ladi naɗe, ijim di kaw, nɛ chíɛm dole ginɛ ciri jii d́ira mɛ lam dwāɗi lɛ me ca.”

²⁰Gi dang h́ara ǵira wayiw da: “Aba ciri ni, yɛr, jindar dima di i ta. Nɛ madi gi barge biw gamdi daa, ²¹dara nɛ lánɛme. Ɔjim da, mɛ i gun gi gwale dima wom naɗe. Nɛ way yande dara gursi di mɛ àsinadi mana gaba gama lɛ ijim bɛdɛ kaw, mɛ udi le, me mani nɛ mɛ gisigi ijim bɛdɛ kaw, mɛ nílgi le me ca.”

²²Aba ciri duwa di wayiw da: “Kwaya gi àcɛne ga! Gwale dima gi mɛ wayiw ta di me àsim gwale dimɛ ijim gaba ciri duwa gang. Mɛ 'wocɗi dara ba nɛ i gun gi gwale ni ba wome, ba nɛ i aba 'wóo gursi di nɛ àsidi indi mana gaba gama lɛ bɛdɛ me, ba nɛ níl mani nɛ ba nɛ gisigi indi bɛdɛ me ca. ²³Inam yande da, dana me mɛ àsan gursi ni di mana gaba gama lɛ bɛdɛ mo? Cwara niyɛ da, dee nɛ ha 'wódi gi nimi d́ira lɛ diyɛ.”

²⁴Ɔɗi dole di waygi nare nɛ d́ibi lɛ tuliwɛ di ba da: “Unɛ jindar duwa di bam me 'yàɛnaw gandidi aba 'ywa mwaj di lɛ

anɗi ba i Dole gi Māɗi biyɛw gi Kris di me, cendi irim dara anɗi ba ha 'ywara woni maɗande day nɛ *Rom bam me.

diyə.” ²⁵ Cendi cow wayiw ba da: “Aba ciri nin, anji jindar duwa di ilə isəwə mwaj ta dımme.” ²⁶ Aba ciri di cogi lə diyə waygi ba da: “Nə wayang: Gun gi mani duwa ina lə da, gi ha 'yàw lə diyə bi. Me gun gi mani duwa ina lə bədə da, nə hiñe nə ilə isəwə ta di kaw, gi ha 'wógi i bam isəwə. ²⁷ Dang da, woni marande ni nə ur ba nə lamna dwārĩ didəgi lə bədə di, laynagi hane nim 'yánagi bam dirənə ka.”»

Jesu yala managi Jursalem

(*Matiyə 21.1-11; Marki 11.1-10; Jā 12.12-16*)

²⁸ Managi Jesu way gwale gi ta di 'yeñ bam pad mwom da, anji indər nare dirəgi lə dara naga hára ciri di *Jursalem.

²⁹ Anji chidi yala ib gi ciri di Betipage me di Betani me. Ciri di ta di dam i kuṛa di gi 'wogdi «kuṛa di *Olib» tuldi lə ib. Mana gi ta lə da, anji giy *woni girsə gwale duwa sir dirəwə, ³⁰ me waygi da: «Hana managi ciri di 'ya dirəngə ta di. Managi anə girnə ciri di ta lə da, anə ha 'ywa kura gi dwe gi gun ajiliw dii min bədə siñ, gi maw dibi lə. Awrinaw daa, hane nim. ³¹ Gun urnəng anə banə awir kura di dana mo da, waynaw da: “I Aba ciri nin me ur anju.”»

³² Woni girsə gwale duwa nə sir di hargi me, gira ha 'ywa mani di ya Jesu dee baa waygi nim de. ³³ Managi cendi ilə awra kura gi dwe di lə mwom da, woni ciri duwa urgi ba da: «Anə awir kura di dana mo?» ³⁴ Cendi cogi waygi ba da: «I aba ciri nin me ur anju.»

³⁵ Mwom da, cendi yə kura di hára nim 'yàw Jesu. Cendi darbi barge day tariwə, me u Jesu chíw lə diyə.

³⁶ Managi anji ilə hára lə mwom da, nare lay barge day darbi dodə birmə dalawə dirəwə pii.

³⁷ Managi anji chó daa kuṛa di Olib didə hára dara hára Jursalem dım da, nare woni girsə gwale duwa nə giṛe pad woni bwaw hára nim di, sidəgi 'yolgi nañe me, cendi bĩriñ ilə bwaw Mārĩ jilayə gi marijagi daa nañ dara mani nə daña pad nə Jesu àlgi me cendi yaragi ta di. ³⁸ Cendi way ba da:

«*Kal Aba ciri gi Mārĩ biynəw anju gi dole gi geche gi hára lə gi sumiw di biw diwə, biynəw biw diwə!* ^a

^a 19.38 Diri (Psaume) 118.26

Kal hilala jwam ina lə daa Māṛīyə,
me kal Māṛī gaba dama daa cog, sumiw 'wagina me ca!»

La publication de cette illustration sous forme électronique n'est pas autorisée.

Jesu yala managī Jursalem (19.36)

³⁹Nare nə *Parise nə yab nə ilə nare nə giṛe di dwaṛagi lə wayiw Jesu da: «Aba giḷənin mani, waygi woni giṛsə gwale dima di, kalgi gi deyesina biḍəgi daa.» ⁴⁰Me anji cogi lə diyə waygi ba da: «Nə wayang: Cendi deyesbina biḍəgi daa kaw, i kuṛa di bolbire me ha bwa gura le com.»

Jesu dirəw 'yəngiw dara Jursalem

⁴¹Managi Jesu gir ib gi ciri di *Jursalem me ba yərđi da, anji nul gura daradi ⁴²me way da: «Ay! Dee mindi kaw, wála gi laba lə, də 'wacṇana i man me də ha 'ywa hilala jwam mo! Me cor caga ka, mani di pad budər dodə dirəyə. ⁴³Daṇ wála gi aṇe hára lə me, woni maṛande diya ha aja gər liwiy daa kudaj. Cendi ha dimdiy daa ka me, ka me. ⁴⁴Cendi ha meyanday bam, me ha 'yáa nare nə dam diyə di bam me ca. Cendi ha cubə kuṛa di gi awiy nim daa di bam pad, min kaw, ha wara daa kondidi didə bədə, dara di 'wocṇ wála gi Māṛī gira nim diya lə dara way nim lə di bədə.»

Jesu 'yor woni àla kenge bam kulu gaba bwasa Mārīyā

(Matiyā 21.12-17; Marki 11.15-19; Jā 2.13-22)

⁴⁵Managi Jesu gir *Jursalem mwom da, an̄ji dim ha ciri dwaṛi di *kulu gaba bwasa Mārī ilē di. Me an̄ji so ilē 'ywara woni àla kenge lə bam. ⁴⁶Me an̄ji waygī ba da: «Gi jangi lə *Maktubu dinə Mārīyā, Mārī ba way da: “Kulu ni di ha 'ya i kulu gaba amsa Mārī.”^a Me iṛi 'yeni dan da, anə cow dan mana gaba budə ginə miidi day^b!»

Jesu 'yor woni àla kenge bam (19.46)

⁴⁷Jesu dam ciri dwaṛi di kulu gaba bwasa Mārī ilē di gilgi nare mani gi wála wála. Cor *woni bwasa Mārī gechide day me, *woni gilē bii gi 'wóo ginə *Moyis duwa me, gechide nə dang nənə nare nə *Juwib day me, kan̄ji birmə dara ba gi 'yəwe. ⁴⁸Me cendi 'wocṇ mani nə ba

^a 19.46 Esayi 56.7

^b 19.46 mana gaba budə ginə miidi day: Jeremi 7.11

gi ha àla dara 'yáw nim di bədə, dara nare di pad dáyar ilə gandiw gi wála wála dwaya gwale duwa lə.

I wi me 'yàw Jesu birmə me àl gi mani mo?

(Matiyə 21.23-27; Marki 11.27-33)

20 Wála min managi Jesu ilə giləgi nare mani managi ciri dware di *kulu gaba bwasa Mārī ilə di me, ilə wayagi nare *Nō di lade di Mārī lam gi *dwārī duwa lə me ca da, *woni bwasa Mārī gechide day me, *woni gilə bii gi 'wóo ginə *Moyis duwa me, gechide nənə nare nə *Juwib day me, gira 'yow ² me uriw ba da: «Waynin daa, i gi dwana di wey me mə àl nim gi mani nə ta di mo? I wi me 'yàm birmə me mə àl nim gi mani nə ta di mo?» ³ Jesu cogi waygi da: «İndi kaw, nə ha urəng gwale min ka, me cwanan lə diyə: ⁴ I wi me giyə Jā gira àlgı nare *batem di mo? I Mārī, labaa i nare nə gisgədə mo?»

⁵ İri cendi wajibi gwale bulə dayə ba da: «Də cwanaw inda lə diyə ba i Mārī da, anji ha wayandi ba də yəng gwale gi Jā wayiw di bədə, dana mo? ⁶ Me də waynang ba i nare nə gisgədə da, nare di ha jarandi gi kuṛa 'yandı i bam me ca, dara cendi pad irim dara Jā di, ba i *aba cimə Mārī biw.» ⁷ Yande da, cendi cow wayiw ba gi 'wocṇ gun gaba giyə Jā me gira àlgı nare batem di bədə. ⁸ İri Jesu cogi waygi ba da: «Yande da, indi kaw, nə ha wayang dwana ni di nə àl nim gi mani nə ta di bədə me ca.»

Gwale gi diri ginə woni yiga yabiṛa nə dusirəgi àcṇ day

(Matiyə 21.33-46; Marki 12.1-12)

⁹ Jesu waygi nare di gwale gi diri ba da: «Abe min yigi daga duwa gi *yabiṛa ilə. Me anji u daga di 'yàgı woni àla giyə isiragi lə mwom da, so yá mijəni di idi wála nanyə. ¹⁰ Managi wála gaba cə yabiṛa yàa duwa neyem mwom da, aba ciri di giygi woni àla giyə ginə yabiṛa di kwaya duwa min, dara cendi ba junəw yabiṛa yàa duwa di me ba kalna day me ca. İri woni àla giyə ginə yabiṛa yi kwaya di gobiw me 'yoriw daa isəw pəgin. ¹¹ Mwom da, aba ciri di cor giygi kwaya gi dṅang bi. Anji gi ta di kaw, cendi gobiw me àliw àcṇ 'yoriw daa isəw pəgin bi me ca. ¹² İri anji giygi kwaya gi dṅang gaba dii subu lə kaw, cendi ajibiw diyabe me 'ywaraw daa bi.

¹³ Aba ciri ginə daga di dam irim gwale dusiwə ba da: “Ya ta de da, nə ha àla i man mo? Nə ha giyəgi gi gorindin gi nudən gi dusin uriw nañ di. Anju da, gaa cendi ha yèw jawe som.”

¹⁴ Me, managi cendi yaraw hára lə da, cendi waji gwale bulə dayə ba da: “Ta di me i aba wama diba duwa sanga di! Hane, 'yánandi gandiw bam, me diba di ha warandi inda.” ¹⁵ Me cendi yiw suriw ha nim bam iche daga di tariwə me, 'yəw bam.»

Ɔri Jesu ur nare di ba da: «Ina yande da, aba yiga di ha àla nare nə ta di man mo? ¹⁶ Nə wayang: Anji hára lə gi siw duwa 'yáa nare nə ta di bam, me ha 'wóo daga di 'yàgí nare nə dang isiragi lə.»

Managi nare di ba gi doy yande da, cendi way da: «Kal mani nə ta di àlalna bədə b̄ir̄iñ!» ¹⁷ Ɔri Jesu yərgi bam, me waygi ba da: «Gwale gi gi jangiw *Maktubu dinə Māriyə di, gindiw i man mo? Gi jangi ba da:

*“Kura di woni awa kululi ḡindi bam di,
yala gidi kura sidi di lade di idi yə kulu daa tandi.*

¹⁸ *Gun gi wey wey gi indarna kura di ta di didə da,
diw ha ichara bam, me gun gi tandi indarna diwə da,
tandi ha dilanaw bam miɣlag me ca.”^a*

¹⁹ Ɔri, *woni gilə bii gi 'wóo ginə *Moyis duwa me, *woni bwasa Māri gechide day me, 'wocñ dara Jesu ba way gwale gi diri gi ta di, i dara daragi cendi. Mwom da, cendi kanji birmə mana gi ta lə dog ba gi yiw, me cendi lán̄gi i nare nə giɣe di.

Gwale gaba 'ywigaw dole lombo

(Matiyə 22.15-22; Marki 12.13-17)

²⁰ Mana gi ta lə di, *woni gilə bii gi 'wóo ginə *Moyis duwa me, *woni bwasa Māri gechide day me, kal dirəgi Jesu diwə. Mwom da, giyiw nare nə àl sidəgi ya ba gi i nare nə tiba Māri dirəwə de. Nare nə ta di, hára 'yo Jesu me uriw gwale gaba twaw, gaa ba gi 'yo gwale gi àcne biwə me, ba gi yiw 'yàw dole gi *Rom isəwə. ²¹ Cendi uriw ba da: «Aba gilənin mani, nə 'wocñinine dara mə i aba waya gwale siw, me mə gilgi nare gwale siw gi Māri ur nare ba àlna di gi birmə duwa. Mə àl yande diban lán̄aw gi gun, dara dolim gi nare nə ladibe bədə

^a 20.18 Diri (Psaume) 118.22

me ca. ²²Yande da, waynin irmə dīma daa siṅ: Gaa nendi da, bii inḁa gi 'wóo lə da, 'ywigaw gi dole gi geche gi Rom lombo da, ladi le, labaa ladi bəḁə mo?» ²³Jesu 'wocṅ kojigə day di com, me waygi ba da: ²⁴«Gilnən chile di gursi min di deniye^a di kwa siṅ.» Cendi gilīw gandidi mwom da, anṅi urgi ba da: «Managi chile di ka di sidə da, i wi diw me sumiw me ilə mo?» Cendi cow wayiw da: «I dole gi geche gi Rom.» ²⁵Ḥri Jesu waygi da: «Ladi! Yande da, mani nənə dole duwa da, 'yànáw dole di, me mani nənə Māṛī duwa kaw, 'yànáw Māṛī di le me ca.»

²⁶Cendi neyem 'ywa gwale gi àcṅe biwə managi gwale duwa gi anṅi wayiw nare dirəgi lə di bəḁə. Gwale gi anṅi cogi lə diyə di, 'yàgi irmə naṅe me, cendi dam bidəgi migmi.

Gwale ginə nare nə mare dimə day gi daa muni lə

(Matiyə 22.23-33; Marki 12.18-27)

²⁷Ḥri nare nə min nə gi 'wogigi *Saduse hára 'yo Jesu. Cendi irim day ba nare nə mare da, Māṛī ba ha diməgi daa muni lə bəḁə birin. Me cendi uriw ba da: ²⁸«Aba gilənin mani, yər, *Moyis jangi managi *bii inḁa gi 'wóo lə ba da, *abe gi ba unə deme me yàna gandidi dine bəḁə me ba marna bam da, chendiw ba unə wambi di me ba yàdaw gi chendiw gi mar bam di dine.*^b ²⁹Caga da, doy: Wála min, chebni di nare wurgisubu ilə. Chandragi gi geche u deme me mar bam diban yàa gandidi dwe. ³⁰Chendiw gaba dii sirə udi kaw, mar bam yande me, gi aba dii subu lə kaw, àlal yande me, biraa gi aba dii wurgisubu lə bá. ³¹Chamre nə wurgisubu di margi bam pad dayə pad diban yàa gandidi dine. ³²Targinṅ ḁang da, deme di kaw, wála dira neyem me, tandi mar bam me ca. ³³Yande da, wála gi Māṛī ha dimə gi nare nə mare daa muni lə da, tandi ha 'ya i gi wey diyaməw mo? Dara cendi nə pad ta di, tanga i tirgadi.»

³⁴Jesu cogi lə diyə ba da: «Managi siṅa didə ka da, abje me namde me lay sidəgi le. ³⁵Me nare nə Māṛī yərgi ba i woni neyama dimə daa muni lə me sanga ba

^a 20.24 *deniye*: Deniye min da, i gursi di idi 'ywigaw gun min giyə duwa gi àla wála min dalawə. I gi gursi di deniye di ta di me nare nə Juwib 'yogiw gi dole gi Rom lombo.

^b 20.28 Deteronom 25.5-6

ha neyama dama diṛiṇa di diṛwayə da, cendi ha laya sidəgi bədə. ³⁶Nare nə ta di, ha mara bədə biṛiṇ, dara cendi ha wunə ya *Paja nənə Māṛī duwa nə daa ta de, me cendi i Māṛī dindaw me ca, dara anji diməgi i daa muni lə dīm. ³⁷Nare nə mare dimə day gi daa muni lə da, Moyis siw duwa gang kaw, way gwale duwa i managi gwale ginə habda gi dʷag dʷag^a gi dūwa 'yo lə di. Mana gi ta lə da, Moyis 'wogi Aba ciri gi Māṛī ba i Māṛī ginə *Abraham duwa me, ginə *Isak duwa me, ginə *Jakob duwa me ca. ³⁸Me Māṛī di, i ginə nare nə mare day bədə, me i ginə nare nə dam bira day.^b Dara anju gi Māṛī diṛəwə da, nare nə subu nə ta di, dam lə bira.»

³⁹*Woni gilə bii gi 'wóo ginə *Moyis duwa nə yab u gwale way ba da: «Aba gilənin mani, gwale dīma gi mə co lə diyə ta di, ladi naṇe.» ⁴⁰Ḥri gun min kaw, neyem uriw gwale gi dʷang bədə dīm.

Gwale ginə Dole gi Māṛī biyəw gi Kris me ginə Dabid me
(Matiyə 22.41-46; Marki 12.35-37)

⁴¹Ḥri Jesu ur nare di ba da: «I man me, anə way bá, *dole gi Māṛī biyəw gi Kris di, ba i *Dabid mwàw mo? ⁴²Dabid gi siw duwa gang kaw, way managi Maktubu di diriyə ba da:

“Aba ciri gi Māṛī wayiw aba ciri ni ba da:

Hare, mə dam isən gi abeyə,

⁴³*biraa nə ha bwam woni marande dima dodə gidamə bá do.*”^c

⁴⁴Dabid 'wagina Dole gi Māṛī biyəw gi Kris di ba i aba ciri duwa da, i dana me gi 'wogiw ba i Dabid mwàw dʷang tugu mo?»^d

^a 20.37 gwale ginə habda gi dʷag dʷag gi dūwa 'yo lə: Yarna gwale gi ta di managi maktubu di Kirara gi daa (Exode) 3.6,15 lə.

^b 20.37-38 Abraham me Isak me Jakob me mar bam bigdeṇ do me Moyis jangi gwale gi ta di siṇ. Managi Jesu way ba Māṛī ba i ginə nare nə mare day bədə da, ta di way i dara ba Abraham me Isak me Jakob me margi bam mindagi me da, cendi dam lə bira alə daa Māṛī tuliwə.

^c 20.43 Diri (Psaume) 110.1

^d 20.44 Kris me Dabid me Yarna managi Matiyə 22.46 maktubu gindidi di dodə lə.

**Àsina angal dan dara nare nə
gwale 'yol bidəgi lə me àl mani nə jiga**
(*Matiyə 23.1-36; Marki 12.38-40; Luk 11.37-54*)

⁴⁵Managi nare nə giṛe di ilə dwaya gwale duwa lə da, anji waygi *woni giṛsə gwale duwa ba da: ⁴⁶«Àsina angal danne! Àlna mani ya *woni giḷə bii gi 'wóo ginə *Moyis duwa ba gi àl nim de bədə. Cendi ur hurba gi barge gi gechide gaba sumi kidibər nim, me ur ba gi àlnagi labiya gi horimbə nare dirəgi lə mana gaba dáyara lə me. Cendi ur dama gi mana gaba sumiyə *kululi woni amsa Mārīyə, me wama gi maniyə kaw, cendi ur i mana gaba sumi me ca. ⁴⁷Cendi chəbi namde nə wambi mani day bam me, dang da, cendi dibnə dara amsa gi Mārī da, amsi biraa biraa biraa dara giḷə gi sidəgi ba gi i nə ladibe cendi. Me sanga da, sariya day ha wama naṇe.»

Mani nə duwani nənə deme min di wambi dīra
(*Marki 12.41-44*)

21 Managi kirə ciri dwaṛi di kulu gaba bwasa Mārī ilə da, mana min gi nare hára gi gursi day àl gi duwani gi Mārī ilə. Jesu u dirəw daa me yər nare woni 'ywa mani ilə bwa mani day nə duwaniyə managi sungu dwaṛi lə. ²Anji yər deme di wambi min di mani dīra ilə bədə biṛiṇ kaw, so bo chile sir di neyem àla gi mani bədə me ca. ³Anji way da: «Dwayna, nə wayang i gwale siw: Deme di wambi di bugir di ta di bo gursi dīra dōy nare day di bam pad. ⁴Nə way yande dara nare di, i gursi day di wor dodə siṛigim me, cendi hára 'yàa siṇ. Me tandi da, mani pad jaldi le, me cor 'yàa i mani pad nə ilə isidi lə dara isə gi sidi di bam.»

Kulu gaba bwasa Mārī di ha meyendara i bam
(*Matiyə 24.1-2; Marki 13.1-2*)

⁵Managi nare nə min way gwale dara *kulu gaba bwasa Mārī ladni duwa me kuṛa di ladibe di gi aw nim di me mani nə ladibe nə gi hára chigdigi di me ca da, Jesu waygi da: ⁶«Dan wála hára lə da, mani nə anə yərgi ta di pad da, ha meyendara bam. Kuṛa min kaw, ha wara daa kondidi didə bədə.»

Diriṅa 'yaṅa dira di, gi ha 'wacṅadi i man mo?

(Matiyā 24.3-14; Marki 13.3-13)

⁷ Iri cendi uriw da: «Aba gilənin mani, mani nə ta di ha àlala i mindi na mo? Me i mani na me ha gilə dara mani di ba ha àlala le di mo?»

⁸ Jesu waygi da: «Àsina angal dan ladi le! Kal gi lamnang bwanang bam bədə. Nə way yande dara nare naṅ ha 'wóo sumin hára nim læ, me wi kaw, ha waya ba Dole gi Mārī biyəw gi Kris di, ba i anju, labaa, wála di ba yala ib dīm. Cendi waynang yande kaw, kalna pama taragi di. ⁹ Managi anə dwayna nare jarna say, me nare swana gi gwale sidəgi dayə gang me da, kalna àla lána dī, dara mani nə ya ta de di ha àlala le pii pa do. Dim da, i diriṅa 'yaṅa dira bədə siṅ.»

¹⁰ Jesu waygi dang ba da: «Nare nə wama gi ciri di minnə ha swa jara say gi kwandagi nə ciri di wama gi dangə me, dole gi min ha jara say gi jaw dole gi dang me ca. ¹¹ Siṅa ha gigdara naṅe mana læ jiga jiga me, badigara di geche ha indara ciriye jiga jiga me, mwom gaba dīmə mana ha àla nare me. Gi ha yara mani nə daṅa nə àl lána naṅ ha àlala daa me ca.

¹² Mani nə ta di ha àlala le. Me pii pa dirəgi læ da, gi ha yibəng giləng dirəng me, gi ha hára gandang *kululi woni amsa Mārī nənə nare nə *Juwib dayə bwang gwale didəngə me, gi ha bwang dangeyə me ca. Gi ha hára gandang dolgə dirəgi læ me woni wama ciri dirəgi læ me dara daran indi. ¹³ I ta di me anə ha biyəgi gi gwale gi nə wayiw me mani nə nə àlgi di me. ¹⁴ Gwale gaba bilə sidəng da, 'wacṅana dara anə ha dangiraw 'yeni gang bədə. ¹⁵ I indi me nə ha 'yàng gwale di bidəngə, me woni maṅande dan ha neyama gaga gandang gwale bədə. Nə ha 'yàng diriṅ naa me, gwale day ha neyama dwaya gi dan bədə me ca.

¹⁶ Abrang me, chamrang me, waṅang me, kwandang moso me kaw, ha wayagi nare woni dwana ba yibnəng me, cendi ha 'yáa nə yab dwaṅangə bam me ca. ¹⁷ Nare pad ha ilənge dara daran indi. ¹⁸ Ta di kaw, wudiṅ nə didəngə min

tenene ha nwala bam bədə.^a 19 Yinə sidəng wayna le me anə ha 'ywa gi bilə gaba dama gi dirin̄ b̄ir̄in̄ di siṅ.»

Ciri di Jursalem ha meyendara bam

(*Matiyə 24.15-21; Marki 13.14-19*)

20 «Wála gi anə dara yara asingar woni maṛande liwnə *Jursalem daa da, irminə dara wála d̄ira gaba meyendara bam di wor i ibdeṅ d̄im. 21 Mwom da, nare woni dama wama gi *Judeyə da, gi wana hana daa kuṛa didə me, nare nə ilə kirə Jursalem da, dimnə bam iche, me nə warna bam yiga lə da, gi hane ulay c̄iriyə bədə d̄im me ca. 22 Dara i wála gaba aa sariya gi gi jangi gwale duwa managi *Maktubu dinə Mār̄iyə di ha àlala le d̄im.

23 Wála gi ta lə di, owe namde woni gudi gudi me woni 'yàgí d̄indiragi n̄ay me! Wamani ha 'ywaḡi le! Dara wamani gi geche ha indara siṅa di ta lə di me, Mār̄i dusiw ha swa nare d̄ira didəgi lə me ca. 24 Nare nə yab da, gi ha 'yàgi bam gi sugnəne me, nə min da, gi ha yibəgi kwaynani hára nim siṅa di d̄angə me. Ciri di Jursalem da, nare nə i *Juwib bədə ha d̄irbədəi dodə gi gidragi, biraa d̄aṅ wála gi Mār̄i irmiw gandiw di neyamna nim bá.»

Cwara ginə Gun gorindiw duwa

(*Matiyə 24.29-31; Marki 13.24-27*)

25 «Daṅ da, daa dawa lə me, duru lə me, dechu lə me da, gi ha yara mani nə daṅa woni àla l̄aṅa ha àlala lə me ca. Me siṅa didə ka da, l̄aṅa ha àla nare naṅe me, dusirəgi ha cubəgi me dara nimi nə kurayə gwabara day me sugdə day me ca. 26 Nare nə siṅa didə ka da, l̄aṅa ha bugdəgi 'yàgi dodə dara wamani gi hára lə siṅa didə pad, dara mani nə daa pad woni dwana ha ḡigdara daa. 27 Mwom da, nare ha yaran indi gi *Gun

^a **21.18** Gwale gi ta di ḡindiw da, way ba gi ha neyama gilə gi nare woni kala dusirəgi Jesu diwə d̄irəgi me 'yàgi bam mindagi me da, gun min kaw, ha neyama chabagi bam Jesu isəwə bədə (yarna Jā 10.28-29), me ha neyama iməgi bilə gaba dama gi dirin̄ b̄ir̄in̄ di bam bədə me ca (yarna Matiyə 10.28). Bulə day gi Mār̄i da, ladi le gi dirin̄ b̄ir̄in̄.

gorindiw, nə ha swa daa siyaya dalawə dara ché dodə.

Nə hára i gi dwana me gi 'ywagda ni me ca.

²⁸Wála gi mani nə ta di pad dara àlala da, yinə sidəng wayna le, àlna lánə bədə, díbnə abnani yarna dirəng daa me, dara wála gi Māřĩ ha kidəng nim daa wamaniyə di, wor i ib đim.»

Gisəni gaba dama gi dirin bira

(Matiyə 24.32-35; Marki 13.28-31)

²⁹İři Jesu waygi gwale gi diri đang ba da: «Yarna dwaga me habde nə đang pad me siŋ. ³⁰Managi anə yarna bajiragi kubnə mwom da, anə 'wocŋ dara marsini ba i ib đim. ³¹Cwara ginə Gun gorindiw di kaw, ha wunə i yande di me ca: Managi anə dara yara mani nə dee nə wayang gwale day pii di dara àlala da, irminə dara wála ginə Māřĩ duwa gaba lama *dwāřĩ di kaw, yala ib đim me ca. ³²Dwayna, nə wayang i gwale siw: Mani nə pad ta di dara àlala da, nare nə caga ka di ha mara bam pad pii dirəgi lə bədə siŋ. ³³Daa me, siŋa me da, ha meyendara i bam me, gwale ni da, ha meyendara bam bədə biřin.

³⁴Àsina angal dan, gamna sidənge dara kal anə nimarna bam managi wama gi naŋ diwə me widibə gi gani diwə me, irmə gi siŋa didə ka diwə me bədə. Yande bədə da, wála gi indi gi *Gun gorindiw, nə dara cwara da, ha đimə i didəngə jisgi. ³⁵Dara cwara ni di ha yibə nare nə siŋa lə ka pad ya boy ba di yibi gi mani de. ³⁶Damna dirəng bira me, amsina Māřĩ diban bwa gi gwayni, dara kal a 'yánang dwana di idi đimə nim bam managi mani nə wome nə ha àlala ta di lə me, anə ha díbə nim daa indi gi Gun gorindiw dirənə di me ca.»

³⁷Gi dawa da, Jesu hirim daa giləgi gi nare maniyə ciri dwařĩ di *kulu gaba bwasa Māřĩ ilə di. İři gi turgi da, anji đim ha kuřa di gi 'wogdi *Olib didə wála lə. ³⁸Gi jomni cořəřə da, nare pad hára 'yow ciri dwařĩ di kulu gaba bwasa Māřĩ ilə di dara dwaya gi gwale duwa.

**Woni bwasa Māṛī gechide day me
Judas me ma gwale Jesu diwə**

(Matiya 26.1-5,14-16; Marki 14.1-2,10-11; Jā 11.45-53)

22 Wála gaba *sii 'ywala ginə mapa gi diban musbu di wor ibdeṇ ḏim. Sii 'ywala gi ta di, gi 'wogiw *sii 'ywala ginə kirara gi daa kwaynaniyə me ca. ²*Woni bwasa Māṛī gechide day me, *woni gilə bii gi 'wóo ginə *Moyis duwa me, kanji birmə ba gi yi Jesu 'yəw bam kaláng, dara cendi lánɡi i nare nə gire di. ³Mwom da, *Sidan ḏim managi Judas gi gi 'wogiw Iskariyot dusiwə. Judas gi ta di, i *woni girsə gwale ginə Jesu duwanə mwaj dii sir di gun day gi min. ⁴Judas ha 'ywa woni bwasa Māṛī gechide day di me, asingar woni gama *kulu gaba bwasa Māṛī me, cendi maa gwale gaa baa ha yə Jesu di i man me baa ha 'yàɡí nim gandiw isiragi lə mo? ⁵Cendi sidəgi 'yolgi pad me irmiw ba gi 'yàw gursi. ⁶Anji dusiw ure me, kanji birmə dara baa yiw gi budə 'yàɡí gandiw isiragi lə dara kal nare nə gire di ba 'wacṇana bədə.

**Gi dāngiri mani woni sii 'ywala
ginə kirara gi daa kwaynaniyə**

(Matiya 26.17-25; Marki 14.12-21; Jā 13.21-30)

⁷Wála gaba àla *sii 'ywala ginə mapa gi diban musbu, gi gi ha kumbə gəgiriṇje nə dine woni àla gi *sii 'ywala ginə kirara gi daa di neyem ḏim. ⁸Jesu giy nə Piyer day gi Jā me waygi da: «Hana dāngirandi mani woni àla sii 'ywala ginə kirara gi daa di.» ⁹Cendi uriw da: «Mə ur ba nə hananin àlnám mani nə wama di i wey mo?»

¹⁰Jesu cogi waygi da: «Yarna, managi anə girnə ciri di Jursalem da, gun min go nimi gi piṛim hára sawa dirəng daa. Pamna tariw biraa managi ciri di anji ha ḏimə lə bá. ¹¹İri anə ha wayaw aba ciri da: “Aba gilənin mani wayanin ba nə urnəmnin bá, kulu gi baa ha wama mani woni sii 'ywala ginə kirara gi daa day gi nə woni girsə gwale duwa lə di, ba i wey mo?” ¹²Managi ciri di ta di lə da, kulu min gi gi aw daa jaw diwə ilə. Aba ciri di ha giləng gandiw. I kulu gi bile, gi mani pad ilə dalawə. I mana gi ta lə me anə ha àla mani nə wama woni sii 'ywala di lə.»

¹³Cendi ha me gira ha 'ywa mani di læ ya Jesu ba wayagi nim de, me àla mani nə wama woni sii 'ywala di.

Jesu wom mani day gi nə woni girsə gwale duwa min

(Matiyə 26.26-30; Marki 14.22-26; 1 Korenti 11.23-25)

¹⁴Dawa di idi wama mani woni *sii 'ywala ginə kírara gi daa kwaynaniyə di neyem mwom da, Jesu dam wama biwə day gi nə *paja duwa di min. ¹⁵Ɔri anji waygi da: «Nə ur bá ba nə wom mani gandang managi sii 'ywala ginə kírara gi daa gi ta di læ do me ba nə ha gilə dirin. ¹⁶Nə wayang daa wang: Mani woni sii 'ywala ginə kírara gi daa di, nə ha wamagi dang bədə birin biraa dan sii 'ywala gi ta di gindiw di bag àlalna alə daa *ciri dinə Māřiyə bá do.»

¹⁷Ɔri anji u kob di gani gi *yabira yàa duwa ilə dwaliņyə isəwə me àlīw Māřī dóche læ diyə me waygi da: «Unə chàna pad danə pad. ¹⁸Nə wayang daa wang: Caga da, nə ha chà gani gi yabira yàa duwa di dang bədə ðim, biraa i wála gi dan Māřī ha lama gi *dwāřī duwa læ di bá.»

¹⁹Targin dang da, Jesu u *mapa isəwə me àlīw Māřī dóche læ diyə me bolbi dodə u 'yàgí me waygi da: «Ta di, i doni gi sin. Nə 'yàw sarga i dara darang. Àlna yande kal dusirəng gunəng nim daa dinə.»

²⁰Managi cendi wom mani di bam mwom da, anji u kob dinə gani gi yabira yàa duwa di isəwə bi me àlīw Māřī dóche ya dee baa àl nim gi mapa di de, me way da: «Gani gi ta di, i milan di dirway di Māřī yi gandang. Milan di ta di, anji yidi i gi bare ni gi bor dodə dara darang di.

²¹Me caga da, yarna: Aba urə yèn 'yàgí woni mařande ni isiragi læ di kaw, ilə wama læ gandin min. ²²I sidi, indi gi *Gun gorindiw di, nə ha mara le 'yang, ya Māřī ba irim nim de, me anju gaba 'yàn woni mařande ni isiragi læ di da, wamani ha 'ywwə.» ²³Ɔri woni girsə gwale duwa di urbi sidəgi ba da, i wi dwaregi læ min me ba ha àla mani nə ta di mo?

I wi me i geche mo?

(Matiyə 20.25-28; Marki 10.42-45)

²⁴Dang da, *woni girsə gwale ginə Jesu duwagagi gwale ba, dwaregi læ da, i wi me gi yəriw ba neyem

'ya geche day mo? ²⁵ Jesu waygi da: «Dolgə nənə nare nə siŋa gindidi lə pad da, cendi bil nare day ya ba gi i woni ciri day de. Me woni lama dwāŋi kwandagi didəgi lə da, kal sidəgi gi 'wogigi ba i woni àla mani nə lade. ²⁶ Dim da, 'yeni dan da, kal ina yande bədə. Ladni duwa da, gun gi geche dwarengə da, cwana siw ya dwe gi 'yəng de me, aba dama didəngə da, kal a cwana siw aba kijəgi kwandaw. ²⁷ Ya irmə danə da, i wi min me i geche mo? Aba dama wama biwə labaa, aba isəgi nare mani nə wama mo? I aba dama wama biwə bədə mo? Me indi da, nə ilə dwarengə ya aba isəng wama de.

²⁸ 'Yeni da, anə dibə gandin waya managi wamani niyə. ²⁹ I dara ta di me dwāŋi di Aban gi Māŋi 'yàn gandidi di, indi di kaw, nə 'yàng gandidi me ca. ³⁰ Yande da, anə ha wama me chà me gandin wála gi nə dara lama dwāŋi ni me, anə ha dama gagege nə dwāŋiyə àlagi nare nə *Israyel gangle day gi mwaj dii sir di sariya.»

Jesu way dara Piyer ba ha bilə biw sarni diwə

(Matiyə 26.31-35; Marki 14.27-31; Jā 13.36-38)

³¹ Hri Jesu wayiw Piyer da: «Simō, Simō, àsi angal dīma ladi le! *Sidan ur Māŋi dara ba di lugiyənge ya ba gi lugi gi swagə dagna lə de. ³² Me indi da, nə amsi Māŋi daram dara kal dusim di kala di cwarna targiŋ bədə. Me ijim da, wála gi mə cwarnay kalna dusim dīnə dāng bi da, hurəgi chamram abnani dusirəgi lə.»

³³ Piyer cow wayiw da: «Aba ciri ni, indi da, ina i managi dangeyə labaa madeyə kaw, nə ha hāra i gandin.»

³⁴ Jesu cow wayiw da: «Piyer, nə wayim: Laba da, mə ha bilə bim sarni dim subu ba mə 'wocnin bədə do me giray ha swaya hirda siŋ.»

³⁵ Hri Jesu waygi *woni girsə gwale duwa pad dayə ba da: «Wála gi tanga pii nə kijəng diban 'wóo gi gursi isirangə me magla isirangə me laya gi giəbande daa me da^a, i na jalang mo?» Cendi cow wayiw da: «Mani min jalnin bədə.»

^a 22.35 Yarna Luk 9.1-6 me 10.1-16me.

³⁶ Anji waygi da: «Ɔri caga ka da, gun gi gursi duwa ina lə da, a unə daa isəwə, me gi magla duwa ina lə kaw, a unə daa isəwə me ca, me gun gi sugnə duwa di chere ina lə bədə da, a kilnə barge duwa gi geche bam me kilnə gi sugnə di^a.

³⁷ Nə wayang daa wang dara gwale gi gi jangi w *Maktubu dīnə Mārīyə, ha àlala le dīnə bá. Gi jangi w ba gi *āsīw bamiw gi nare woni 'yáa mana di min.*^b I sidi, mani nə *woni cimə Mārī bīw nə pii jangi irim dara daran di, ha àlala le dīm me ca.»

³⁸ Cendi wayiw da: «Aba ciri nin, yər sugnəne sir ilə ka dīm.» Anji cor waygi da: «Ta di neyeme dīm.»

Jesu amsi Mārī kuṛa di Olib didə

(Matiyə 26.36-46; Marki 14.32-42)

³⁹ Ɔri Jesu dīm ha kuṛa di *Olib didə ya te baa àlbī nim pii pii de, me *woni girsə gwale duwa kaw, pamiw tariwə me ca. ⁴⁰ Cendi gir mana gi ta lə di mwom da, anji waygi da: «Amsina Mārī dara managi mani 'ywanang da, kal lamnang bwanang àla gi àcṇa lə bədə.» ⁴¹ Ɔri anji duwa da, biy siw ha bam hiṇe kal bulə day wor bam bani me, piy gubrəw dodə me amsi Mārī ba da: ⁴² «Aban, ladna dirəmə da, chidi gilə gi dirin gi ta di ha nim bam sinə. Ladna bədə da, àl mani nə dirəm ur ijim, kal àla nə urə niyə dī.»

[⁴³ Mana gi ta lə da, *paja ginə Mārī duwa gi daa min dīmə gira 'yow me 'yàw dwana. ⁴⁴ Jesu di, lāṇa gi geche àlīw me, anji amsi Mārī mirgiw nim daa daa me, lāṇa gi siwə cor wun ya bare de me ulbī bor dodə.]

⁴⁵ Managi anji amsi Mārī di bam pad mwom da, so daa ha 'ywa woni girsə gwale duwa di. Me anji 'yogi cendi i i nuni nə ṇagini ⁴⁶ me waygi da: «Dara na me anə i nuni yande mo? Swana daa, amsina Mārī dara managi mani 'ywanang da, kal lamnang bwanang àla gi àcṇa lə bədə.»

^a 22.36 a kilnə barge duwa gi geche bam me kilnə gi sugnə di: Sugnə di ta di, Jesu way i gwale ginə sugnə di bag bədə, me anji way i gwale gi diri, yarna Luk 22.49-51. Jesu ur ba waygi woni girsə gwale duwa ba dāngirina sidəgi le dara wamani gi geche ba ha 'ywagi le, yarna Epes 6.10-18. Me woni girsə gwale duwa di 'wocṇ gwale gi ta di gindi w bədə, yarna Luk 22.38.

^b 22.37 Esayi 53.12

Gi yi Jesu

(Matiyə 26.47-56; Marki 14.43-50; Jā 18.3-11)

⁴⁷ Managi Jesu ilə waya gwaleyə jang siŋ da, nare nə giŋe di diməw daa. Abe gi gi 'wogiw Judas gi i *woni girsə gwale ginə Jesu duwanə mwaj dii sir gun day gi min di indara nare nə giŋe di dirəgi lə. Anji hára chidi Jesu siwə ib dara baa chichim gajaw^a. ⁴⁸ Jesu wayiw da: «Judas, i chichimə gi gajan ya ba mə urin naŋe de di me mə ha yən indi gi *Gun gorindiw di 'yàgi gi woni maŋande ni isiragi lə di?»

⁴⁹ Managi woni girsə gwale ginə Jesu duwa di yər dara ba gi ha yəwe mwom da, cendi uriw da: «Aba ciri nin, nə ajbinaginini gi sugnəne di mo?» ⁵⁰ Me mana gi ta lə di dog, aba girsə gwale gi min so aji kwaya ginə *woni bwasa Māŋi geche day duwa sumiw gi isəw gi abeyə led sawiw bam. ⁵¹ İri Jesu so waygi da: «Àlna yande bədə, ta di neyeme ðim!» Me anji bil isəw managi abe di sumiwə me, sumiw di wal daa mana duwa lə bi.

⁵² İri nare nə hára ba gi yi Jesu di dwaregi lə da, *woni bwasa Māŋi gechide day me asingar woni gama *kulu gaba bwasa Māŋi gechide day me gechide nə dang nənə nare nə *Juwib day me ilə. İri Jesu waygi ba da: «Anə hára gi sugnəne nə sore me cilangde me isirangə dara yən ya ba nə i mē de! ⁵³ Gi wála wála, nə dam gandang ciri dware di kulu gaba bwasa Māŋi ilə kaw, anə yən bədə. İri laba da, i dawa dan di idi àla mani nə dirəng ur me, i dawa dinə dilim dıra di *Sidan gil gi dwana dıra lə me ca.»

Piyer bil biw sarni baa 'wocŋ Jesu bədə

(Matiyə 26.57-58,69-75; Marki 14.53-54,66-72; Jā 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Managi cendi yi Jesu da, woliw ha nim kirə nə *woni bwasa Māŋi geche dayə, iri Piyer da, wor bam targiŋ hən me ha pam gi Jesu tariw. ⁵⁵ Managi ciri dware lə dən da, gi ləm dùwa lə me, nare dáyar dam ilə wunə lə me, Piyer hára dam dwaregi lə. ⁵⁶ Deme min di idi àla giyə kirə ciri di ta lə di yəriw dama lə dùwa bədə me kal dirədi diwə yəriw der, me way da: «Gun gi ta

^a 22.47 *chichim gajaw*: Managi nare nə Juwib dayə da, i àláv gi jam maché labaa gun gi mə uriw naŋ labiya.

di kaw, i aba harba gandiw di me, gaa bədə mo?» ⁵⁷ Ɔri Piyer bil biw sarni me way da: «Deme di ga, nə 'wocɲ abe gi ta di bədə.»

⁵⁸ Bam da, gun min dang gira yəriw me wayiw da: «Ɔjim di kaw, mə i gun duwa me, gaa bədə mo?» Ɔri Piyer cow wayiw da: «Abe ga, nə i gun duwa bədə.»

⁵⁹ Bam neyem ya dawa min de da, gun gi dang gira ajmar gandiw ba da: «I sidi, gun gi ta di kaw, i aba hára gi Jesu di min. Anji i gun gi *Galile me ca.» ⁶⁰ Ɔri Piyer cow wayiw da: «Abe ga, gwale dima gi mə wayiw ta di, nə 'wocɲ gindiw bədə!»

Me managi anji wor ilə waya gwaleyə jang siɲ da, giray soy hirda. ⁶¹ Aba ciri gi Jesu co dirəw yəriw der me, Piyer dusiw guw daa managi gwale gi aba ciri wayaw gandiw pii di diwə. Anji wayaw ba da: «Laba da, pii gi giray wor hirdə siɲ da, mə ha bilə bim sarni dinə dim subu ba mə 'wocɲin bədə.» ⁶² Ɔri Piyer dimə iche me nul gura nulə gi aɲɲe.

⁶³ Nare woni gama Jesu di àlìw mæng me gobiw me ca. ⁶⁴ Cendi maw dirəw daa me, wayiw da: «Mə ina i *aba cimə Māri biw 'yang da, waynin daa: I wi me ajim ta di mo? I wi me ajim ta di mo?» ⁶⁵ Me cendi cadibiw widiru naɲ me ca.

Gi ha gi Jesu managi woni àla sariya nənə Juwib day dirəgi lə

(Matiyə 26.59-66; Marki 14.55-64; Jā 18.19-24)

⁶⁶ Managi mana wál bam mwom da, gechide nənə nare nə *Juwib day me *woni bwasa Māri gechide day me, *woni gilə bii gi 'wóo ginə *Moyis duwa me dáyara me, gi wàlagi Jesu hára nim mana day gaba àla sariya lə. ⁶⁷ Woni àla sariya di ur Jesu ba da: «Mə ina i *Dole gi Māri biyəw gi Kris di da, waynin daa!» Anji cogi waygi da: «Nə waynang yande kaw, anə ha yè gwale ni bədə com, ⁶⁸ me nə urnəng gwale indi kaw, anə ha cwan lə diyə bədə me ca. ⁶⁹ So ka ha pii da, indi gi *Gun gorindiw di, nə ha dama Māri gaba dwana isəw gi abeyə.»

⁷⁰ Cendi pad dayə biriɲ bo gura wayiw ba da: «Ɔjim di me mə i *Māri gorindiw di mo?» Anji cogi waygi da: «Anə way gwale gi ta di 'yeni gang.» ⁷¹ Ɔri cendi way ba da: «Də kanjang i gwale na gi gun ba biyənədi dang mo? Də dwayang gwale biwə gi sumdəndi inda ta mwom me, i na dang tugu mo?»

Gì yì Jesu ha nim Pilat dīrəwə

(*Matiyā 27.1-2,11-14; Marki 15.1-5; Jā 18.28-38*)

23 Ɔri nare nə gire di pad dayə pad b̄ir̄in daa me, wàla Jesu hára gandiw dole gi Rom gi gi 'wogiw Pilat^a dīrəwə. ² Cendi so ilə sabaw gwale bwaw dīwə. Cendi way ba da: «Abe gi ta di, nə 'ywawnin ilə lama nare nin meyangagi bam. An̄ji waygi nare nin di, cendi ba 'ywaginaw dole gi geche gi *Rom lombo bədə. Me an̄ji way baa i dole nin gi geche an̄ju, baa i *Dole gi Māṛī biyəw gi Kris di.» ³ Pilat uriw ba da: «Ɔjim me mə i dole ginə *Juwib day di mo?» Me Jesu cow wayiw da: «Mə way gwale gi ta di Ɔjim gang.»

⁴ Pilat waygi *woni bwasa Māṛī gechide day me, nare nə gire di me ba da: «Gun gi ta di, nə 'yo mani min nə àcne siwə dara yəw nim di bədə.» ⁵ Ɔri cendi ajmar gi gwale di com, way ba da: «An̄ji gilgi nare nin mani me nogi gindəgi cendi ba swana gi gwale gi dole gi Rom. An̄ji diy gwale duwa di gindiw managi wama gi *Galileyə me, gi *Judeyə me biraa yala nim ka di bá.»

Pilat giy Jesu dole gi Erod dīrəwə

⁶ Managi Pilat doy yande da, an̄ji ur ba da: «Gun gi ta di, swa i wama gi Galileyə mo?» ⁷ Gi wayiw Pilat dara Jesu ba i gun gi wama gi Galileyə 'yang. Me wama gi Galile di, i dole gi *Erod me lam dwāṛī lə an̄ju. Caga ka da, Erod di kaw, ilə *Jusalem me ca. I yande me Pilat giy Jesu managi dole gi Erod siwə.

⁸ Managi Erod yər Jesu mwom da, siw 'yoliw naṇe, dara bag kaw, an̄ji ur baa yəriwe, dara Jesu di, gi way gwale duwa naṇe. Me an̄ji ur Jesu ba àlna mani nə daṇa baa yəre. ⁹ An̄ji urbi Jesu gwale naṇ, me Jesu àsiw gwale min lə diyə bədə b̄ir̄in.

¹⁰ Mana gi ta lə di, woni bwasa Māṛī gechide day me, woni gilə bii gi 'wóo ginə Moyis duwa me, b̄ir̄in d̄ibə daa me, ilə saba gwale gi wome bwaw Jesu dīwə. ¹¹ Ɔri Erod me asingar duwa me, àl Jesu ichin me àl̄iw məng me ca. Cendi lay barge gi 'yogde hurəw siwə me, cow giyiw gandiw dole gi Pilat bi.

^a 23.1 *Pilat*: Pilat i gun gi Rom gi dole gi geche gi Rom chów ba lamna dwāṛī wama gi Judeyə.

¹²Pii da, dole gi Pilat day gi dole gi Erod, nə igi i maṛande kaw, iṛi wála gi ta lə di, cendi yi milan.

Gi yi Jesu dara 'yáw

(*Matiyá 27.15-26; Marki 15.6-15; Jā 18.39–19.16*)

¹³Dole gi *Pilat 'waga *woni bwasa Māṛī gechide day me, gechide nənə nare nə *Juwib day me, nare nə dang me, siwə ¹⁴me, anji waygi ba da: «Anə yən abe gi ka di hára nim ba i aba lama nare meyandagi bam. Cor nə urbiw gwale managi dirəngə ka indi gang kaw, nə 'yo gwale gi àcne gi anə way daraw di min tenene bədə. ¹⁵Anə yər dole gi *Erod kaw, 'ywa mani min siwə bədə me cwandi nim gandiw bi ta di. Abe gi ta di, àl mani nə àcne hiṇe nə neyem gi ha 'yáw nim di bədə. ¹⁶Caga da, nə ha kala gi ha gwabaw gi biṛaw mīra me, nə ha girəw i daa.»

¹⁷[Wála gaba àla *sii 'ywala ginə kīrara gi daa kwaynaniyə ginə *Juwib dayə da, ur Pilat ba girnə i dange min daa bá bá.]

¹⁸Nare nə giṛe di biṛiṇ bo gura pad dayə pad ba da: «Girnin Barabas daa me, anju gi ta da, 'yánaw bam.» ¹⁹Barabas di, gi yəw àsiw dangeyə dara anji day gi kwandaw swa gi gwale gi nare nə *Rom me 'yáa gun managi ciri di *Jursalem me ca.

²⁰Pilat di, irmə duwa lə da, ur baa gir i Jesu daa, mwom da, anji waygi gwale gi pii di bi. ²¹Iṛi cendi biṛiṇ bo gura naṇ ba da: «Bengiṛiṇ fabiṛiṇ daa *habda gi dagila siwə! Bengiṛiṇ fabiṛiṇ daa habda gi dagila siwə!»

²²Iṛi Pilat waygi dang gaba dii subu lə ba da: «Abe gi ta di àla i na nə àcne mo? Nə 'ywa mani nə àcne hiṇe siwə nə neyem 'yáw nim di bədə. Caga da, nə ha kala gi ha gwabaw gi biṛaw me, nə ha girəw i daa.» ²³Iṛi cendi ajmar me biṛiṇ bo gura naṇ doy gi pii bam, kal ba gi benginaw fabiṛinaw daa habda gi dagila siwə. Me gura day di doy Pilat diw.

²⁴Mwom da, Pilat u biw baa àlgi mani nə cendi urgi di le. ²⁵Anji gir anju gi gi yiw dange dara anji swa gi gwale gi nare nə Rom me 'yáa gun me, gi cendi ur dara ba gi girnəw daa di. Me Jesu da, anji 'yàgí gandiṛiṇ isiragi lə, cendi ba àlnáw mani nə dirəgi ur di.

Gî bengi Jesu babirîw daa habda gi dagila siwê

(*Matiyê 27.32-44; Marki 15.21-32; Jã 19.17-27*)

²⁶Managi asingar nê *Rom yi Jesu ilê hára gandiwê da, cendi gir ha 'ywa abe min gi gi 'wogiw Simô, gi ciri duwa i Siren. Anji swa i bam yiga lê. Me cendi yiw gi dwana dara ba unê *habda gi dagila di ba pamna gi Jesu tariw. ²⁷Nare nê gîre pamaw tariwê me, namde kaw ilê nare dwařagi lê me. Namde di gobi nudrêgi me nul gura àl ñagîni daraw. ²⁸Cor Jesu cwa dirêw yaragi me, waygi ba da: «Namde nê *Jursalem, nulnê dara daran indî bêdê, me nulnê dara sidêng dan 'yeni me, dara dindirang me anju. ²⁹Dwayna, dañ wála hára lê, gi ha waya da: “Namde nê madrê me nê yê dine bêdê me, nê dine chê najragi bêdê me ca da, cendi dam i gi sii 'ywala.” ³⁰Wála gi ta lê da, nare ha wayadi *kuřa di gechide ba cubarna didêgi lê, me di dine da, ba mugdinêgi dodê me ca.*^a ³¹Nê way yande dara habda gi bira kaw, gi àlnàw yande da, gi woye duwa da, gi ha àlâw i man mo?»^b

³²Gi yîbê woni 'yáa mana sir hára nim ba gi 'yêgi bam gandiw min mana gi ta lê di me ca. ³³Managi cendi gira mana min gi gi 'wogiw «Mana ginê dii kunging dirá» lê mwom da, gi bengi Jesu babirîw daa habda gi dagila siwê me, woni 'yáa mana nê sir di kaw, gi bengdigi babirîgi daa habde nê dagila sidêgi lê me ca, gun min Jesu isêw gi abeyê me, gun min isêw gi jeleyê me ca. ³⁴Îri Jesu amsi Mârî me way ba da: «Aban, kal dusim hilal àcña day di diwê, dara mani nê cendi àlgî ta di, cendi 'wocñ gindêgi bêdê.»

Me cendi gobi jagi me isi gi barge duwa di sidêgi lê.

³⁵Nare nê gîre di dibidi tuliwê me ilê yara gi mani nê ilê àlala lê di. Me gechide nê nê nare nê *Juwib day

^a 23.30 Oje 10.8

^b 23.31 *Gwale gi diri ginê habda gi bira me gi woye me gindiw* Habda gi bira da, i Jesu. Bag da, habda gi bira da, dûwa uliw bêdê. Me Jesu di, àl mani nê àcñe min bêdê kaw, gi àlîw wamani nañ com. Nare woni àla mani nê àcñe da, cendi wun i ya habde nê woye nê dûwa ulgi bam kaláng de. Cendi wamani day da, ha dwaya ginê Jesu duwa bam.

da, àlìw mæng way ba da: «Anji kidə nare nə dang daa, yande da, a ina i *Dole gi Mārī biyəw gi Kris di anju 'yang da, kal a kidnə siw duwa daa anju gang!» ³⁶Nə asingar kaw àlìw mæng me ca. Cendi chidibə hára siwə me u gani gi *yabiṛa yàa duwa gi yale 'yàw anju ba chàna, ³⁷me wayiw ba da: «Mə ina i dole ginə Juwib day 'yang da, kidi sim daa gi isəm dima gang.» ³⁸Managi daa diwə da, gi jangi mani babiṛi lə me ca. Gi jangi ba da: «ANJI GI TA DI, I DOLE GINƏ JUWIB DAY.»

³⁹Woni 'yáa mana nə gi bəngdigi babiṛəgi daa habde nə dagila sidəgi lə gandiw min di, gi min àlìw mæng me wayiw ba da: «Hjim, mə i Dole gi Mārī biyəw gi Kris di gaa bədə mo? Ina yande da, kidi sim daa gi isəm dima gang me, kidnin daa gandiw me ca!»

⁴⁰Ḥri gi min so àlìw jaw gi ta di gwale wayiw ba da: «Hjim da, mə lánıw Mārī bədə ba? Hjim kaw, mə ilə gilə dirinyə ya anji de me ca ta bədə mo? ⁴¹Gilə gi dirin gi inda da, i gi birmə duwa bag, dara i mani inda nə àla me hárandi gi gilə gi dirin gi ta di. Me anji duwa da, àl mani nə àcne min tenene bədə.»

⁴²Ḥri anji wayiw Jesu ba da: «Jesu, wála gi mə dara lama dwāṛi dima da, kal dusim gunəm daa dinə de!» ⁴³Ḥri Jesu cow wayiw da: «Doy, nə wayim i gwale siw: Dawa di laba lə da, mə ha hára dama gandin min alə ciri di daa lə.»

Made dinə Jesu duwa

(*Matiyə 27.45-56; Marki 15.33-41; Jā 19.28-30*)

⁴⁴⁻⁴⁵Managi dawa ba di dibi ciri dwari lə da, mana gidi dilim kidab siṇa gindidi lə pad. Dawa aa bədə biraa pagar nim, neyem dawa subu bá. Me barge gi geche gi gi jəw *kulu gaba bwasa Mārī dalawə dara sabaw nim dodə di, chəwər dodə korgin sir. ⁴⁶Ḥri Jesu soy marjaw daa naṇ ba da: «Aban, nə 'yàm dúndin isəmə!» me, managi anji way gwale gi ta di bam mwom da, biw som me ca.

⁴⁷Managi asingar nə *Rom geche day yər mani nə àlal ta di mwom da, anji bow Mārī siwə ba da: «I sidi, gun gi ta di, i gun gi tiba 'yang.»

⁴⁸Nare nə gire nə gira d̄ibi yər mani nə àlal ta di gi dirəgi day da, cendi gobi nudrəgi cwara h́ara nim ulay dayə bi. ⁴⁹Nare pad woni 'wac̄na Jesu me, namde nə swa gandiw wama gi *Galileyə di me da, d̄ibigi bam h̄əŋ me yər nim gi mani nə àlal ta di.

Gi àsi Jesu kumbi duwa managi muni lə

(Matiyā 27.57-61; Marki 15.42-47; Jā 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹Abe min gi gi 'wogiw Josep ilə. An̄ji, ciri duwa i Arimate di i ciri d̄inə *Juwib dayə. An̄ji i gun gi lade me, i gi t̄iba M̄ārī dirəwə me ca. An̄ji kaw dam beyedi i wála gi M̄ārī ha lama gi *dw̄ārī duwa lə di me ca. An̄ji i gechide nənə woni àla sariya nənə Juwib day gun day gi min me, an̄ji duwa da, hurə siw managi mani nə kwandaw irmigi me àlḡi gi Jesu me di bədə.

⁵²An̄ji so ha 'ywa dole gi *Pilāt me uriw ba 'yànáw Jesu kumbi duwa di me, an̄ji 'yàw. ⁵³Mwom da, an̄ji biyə Jesu kumbi duwa di daa habda gi daḡila siwə dodə me, legiridi daa gi bagda me u ha àsa managi muni gi gi poli w kura d̄warī lə. Muni gi ta di, dii min kaw, gi wor àsa gun gi mare lə siŋ.

La publication de cette illustration sous forme électronique n'est pas autorisée.

Gi àsi Jesu kumbi duwa managi muni lə (23.53)

⁵⁴ Wála gi mani nə ta di àlala lə di, i wála gi nare nə Juwib dāngiri sidəgi dara wála gaba bwa gwayni^a, me wála gaba bwa gwayni di wor ib dīm. ⁵⁵ Mana gi ta lə di, namde nə bwa Jesu di swa gandiw i wama gi *Galileyə bá, cendi pam Josep tariw biraa ha nim muni lə di me ca. Cendi gir ha dībə yara muni di me, yara, gaa ba gi àsi Jesu kumbi duwa di i man me mo? ⁵⁶ Cendi cwara hára ulay, gira ha dāngiri swani gi biy 'yol naṅ. Iri *wála gaba bwa gwayniyə da, cendi bo gwayni ya *bii gi 'wóo ginə *Moyis duwa ba irim nim de.

Jesu dīm daa muni lə

(Matiyə 28.1-8; Marki 16.1-8; Jā 20.1-13)

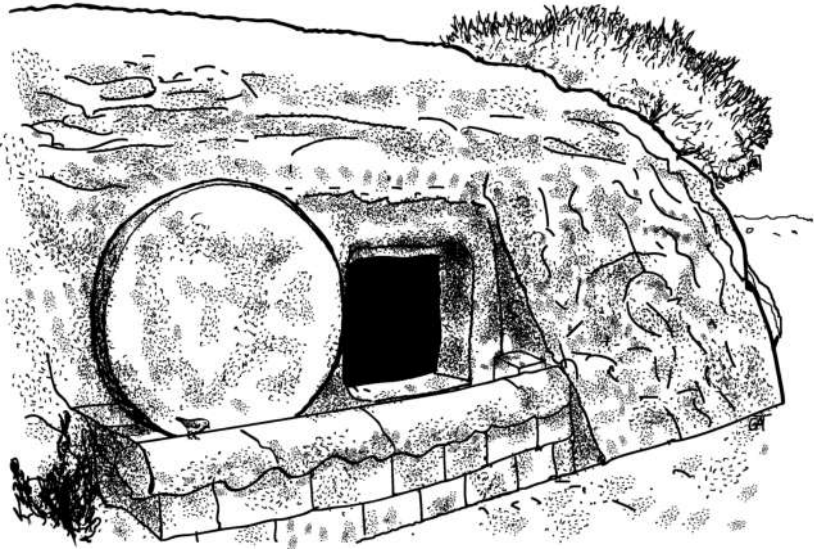
24 Gi dimas, gi jomni corəzə da, namde di lay swani gi bii 'yol naṅ gi cendi dāngiriw di isiragi lə me ha nim muni lə. ² Cendi yər kuṛa di gi deyesi gi muni biw di nwongirər əsar bam tulinyə. ³ Cendi dīm ha muni lə di me yər Aba ciri gi Jesu kumbi duwa di ba ilə bədə. ⁴ Managi cendi ilə urbə sidəgi lə dara mani nə àlal ta di gindəgi ba i man mo da, jisgi yande abje sir dīmə dībi dirəgi lə. Cendi hurbə barge gi 'yogde sidəgi lə. ⁵ Namde di, lánə àlgi me cendi hurbə dirəgi dodə. Iri abje nə sir di waygi da: «Anə kaṅji gun gi dam gi dirəw bira managi nare nə mare dwaṛagi lə dana mo? ⁶ Anji ilə ka bədə, anji dīm daa muni lə. Kalna dusirəng gunəng gwale gi anji wayang pii managi anji wara nim *Galile siṅ di diwə. ⁷ Anji wayang pii ba *Gun gorindiw da, ba ha urə i yèw 'yàgi woni àla àcna isiragi lə, me ba gi ha bəngaw bəbiraw daa *habda gi dagila siwə me, wála gi subu lə da, anji ba ha dīmə daa muni lə me ca.» ⁸ Me namde di dusirəgi gugi gwale ginə Jesu duwa di diwə.

⁹ Cendi swa muni lə di cwara hára kibigi *woni girsə gwale ginə Jesu duwa nə mwaj dii min di me nə dāng pad di me.

¹⁰ Namde nə ta di, i nə Mari di Magdala me Jan me Mari dīnə Jak iw me namde nə dāng woni hára gandagi me ca. Cendi

^a 23.54 wála gi nare nə Juwib dāngiri sidəgi dara wála gaba bwa gwayni: Gil dara Jesu mar me gi əsiw muni lə i gi bandradi. Nare nə Juwib 'wogi wála gi bandradi ba i «wála gaba dāngira sii», dara wála gi ta di, cendi àl giyə pad lə me wála gi samadi da, cendi àl giyə bədə, dara i wála day gaba bwa gwayni.

kibigi paja nənə Jesu duwa nō di ta di. ¹¹ Me paja di doy gwale gi namde wayiw ta di me, cendi way ba i gwale gi mæng pəgin me, kal dusirəgi lə diyə bədə me ca. ¹² Me Piyer duwa da, so wa ha muni lə di me, anji gira dim ha muni dalawə me dımbil dodə me yər barge gi gi legiriw nim di ilə anju mira. İri anji cor ha ulay me irim gwale nañe dara mani nə əlal ta di.

Kura di gi deyesi gi muni biw di nongirər əsar bam tulinyə! (24.2)

Jesu gilgi nare duwa nə sir siw managi birmə gi Emayus lə

¹³ Wála gi ta lə di dog, *woni girsə gwale ginə Jesu duwa sir sogi hargi managi ciri di min di gi 'wogdi Emayus. Ciri di ta di bulə day gi *Jursalem da, neyem i hára lə ya dawa sir de. ¹⁴ Managi cendi ilə hára lə birmə lə da, cendi kibə gwale ginə mani nə əlala ta di pad dirəgi daa. ¹⁵ Managi cendi ilə kibə gwaleyə me gaga lə nañ me da, Jesu hára gi siw duwa indər ha gandagi birmə lə min. ¹⁶ İri cendi yəriw, me neyem gaba 'wacnaw bədə. ¹⁷ Jesu urgi da: «I gwale na me anə gagaw dirəng daa hára lə birmə lə mo?» İri cendi dıbi dodə me dirəgi əl nğini. ¹⁸ Nare nə sir ta di dwaregi lə da, gun min gi gi 'wogiw Kilopas wayiw Jesu da: «Hay, nare nə Jursalem ka

pad dwařagi læ da, i ijim min tenene me mæ 'wocŋ mani nə àlala wála gi ta læ di bədə mo?» ¹⁹ Jesu urgi da: «I na di àlal ßag mo?» Cendi cow wayiw da: «Nə waynin i dara mani nə 'yo Jesu gi Najaret. Anji i *aba cimə Mǎřĩ biw gi àl mani me way gwale me gi dwana Mǎřĩ dirəwə me nare dirəgi læ me ca. ²⁰ *Gechide nin woni bwasa Mǎřĩ me woni ðibə dirəninə me yiw 'yàgĩ nare nə *Rom isiragi læ, dara ba gi 'yánaw bam me benginaw ßabiřinaw daa *habda gi dagila siwə me ca. ²¹ İrmə ninə da, nə waynin anji ba i gun gi ba ha kidə nare nə *İsrayel daa nare nə *Rom isiragi læ, me iři cor laba da, mani di àlal neyem wála subu ðim. ²² Dang kaw, namde nə yab dwařaninə gira waynin gwale gi ðoy ðidənin bam. Cendi 'wo muni læ gi jomni corəřə ²³ me, cendi 'ywa Jesu kumbi duwa muni læ bədə, me cwara hára kibigi nare ba *Paja nənə Mǎřĩ duwa nə daa ba ðimə gira waygi, anji ba ðim yá dama læ bira. ²⁴ İři nare nin nə yab kaw, 'wo managi muni læ di yara mani di ya namde ba gira kibigi nim de dige dige. Me Jesu da, cendi yaraw bədə.»

²⁵ İři Jesu waygi da: «Ay, 'yeni da, anə i nare woni 'wacŋa mani gindəgi bədə me nə kal dusirəgi kaláng managi gwale ginə Mǎřĩ duwa gi woni cimə biw wayiw di diwə bədə me ca! ²⁶ Anə 'wocŋ dara *Dole gi Mǎřĩ biyəw gi Kris di, uriw i gilə gi ðiriŋ yande pa do me ha hára dama daa managi gage duwa gi dwǎřiyə di siŋ bədə mo?»

²⁷ İři Jesu biygi gwale gi gi way dara daraw managi *Maktubu ðinə Mǎřiyə pad. Gwale gi ta di, anji diy gindiw i managi maktubu ðinə *Moyis læ me hára nim ðinə woni cimə Mǎřĩ biw læ pad me ca.

²⁸ Managi cendi yala ib gi ciri di woni girsə gwale duwa ur ba gi ha læ di mwom da, Jesu ur ya ba ðigi ha i pii de. ²⁹ Nare nə sir di ajmar gandiw ba hane wálna gandagi dodə, dara dawa ba 'yeŋe. Me anji ðim kirə baa ha dama gandagi. ³⁰ Managi anji dam gandagi wama biwə da, u *mapa isəwə me àlıw Mǎřĩ dóche læ diyə, ßolbiw dodə me u 'yàgĩ. ³¹ İři dirəgi tiŋər bam me cendi 'wocŋiw, me anji so kwála bam dwařagi læ. ³² Cendi waji gwale bulə dayə ba da: «Managi anji wayandi gwale hára læ birmə læ me biyəndi gwale gi gi jangiw *Maktubu ðinə Mǎřĩ duwayə di gindiw daa me da, sidəndi 'ywalandi naŋ gaa bədə mo?»

³³ Cendi so mana gi ta læ di dog cor ha Jursalem bi, me cendi gira ha 'ywa woni girsə gwale ginə Jesu duwa nə mwaj dii min di me kwandagi nə dang di me dáyar damgi læ. ³⁴ Nare nə dáyar dodə ta di waygi ba da: «I sidi, Aba ciri inda di dimə daa muni læ 'yang! Anji giləw Simō siw!» ³⁵ Iri kwandagi nə sir di aji giniñ kibigi day mani nə 'ywaygi hára gi birmə læ di me ba gi 'wacña Jesu i managi anji 'wóo mapa bwalbaw dodə isəgi nim ta di me ca.

Jesu gilgi woni girsə gwale duwa siw

(Matiyə 28.16-20; Marki 16.14-18; Jā 20.19-23; Paja nənə Jesu duwa 1.6-8)

³⁶ Managi *woni girsə gwale ginə Jesu duwanə sir di ilə kibəgi kwandagi gwale gi ta di læ siñ da, Jesu dimə gira dibi dwařagi læ me waygi da: «Hilala jwam ginə Mārī duwa damna gandang.» ³⁷ Cendi sidəgi sadigi, me lánə àlgə me ca, cendi irim ba gi yər i dúndi. ³⁸ Iri Jesu waygi da: «Anə lánə dana mo? Anə irimdi gwale dusirəngə me yande dana mo? ³⁹ Yarna isan me gidan me, i indi di 'yang, bılne sin yarna siñ! Dúndi da, doni dira ilə bədə me, gucheñ dira kaw, ilə bədə me ca, me indi da, doni ni me gucheñ ni me ilə, ya anə banə yərin nim de.» ⁴⁰ Me managi anji waygi gwale gi ta di mwom da, anji gilgi isaw me gidaw me ca.

⁴¹ Woni girsə gwale ginə Jesu duwa di, sidəgi 'yolgi me, mani di doy didəgi bam me, cendi neyem kala dusirəgi læ gwale duwa di diwə bədə siñ. Iri Jesu di urgi ba da: «Mani nə wama ilə hiñe bədə mo?» ⁴² Cendi u dòche gi wáa tuliw min 'yàw. ⁴³ Anji u dòche di wom daa dirəgi læ. ⁴⁴ Iri anji waygi da: «Managi nə wor dam nim læ dwařangə siñ da, nə wayang gwale gi gi jangi dara daran managi *bii gi 'wóo ginə Moyis duwa læ me, maktubu dinə *woni cimə Mārī biw dayə me maktubu di Diriyə me di pad da, ur ba àlalna le bá.» ⁴⁵ Iri anji tingi dirəgi bam dara ba 'wacñana mani nə gi jangi *Maktubu dinə Mārīyə di gindəgi. ⁴⁶ Anji waygi da: «Gi jangi læ Maktubu dinə Mārīyə ba *Dole gi Mārī biyəw gi Kris di, gi ha giləw dirəw nañe me, anji ba ha mara le me, wála gi subu læ da, anji ba ha dimə daa nare nə mare dwařagi læ ⁴⁷ me, ba gi ha àsagi

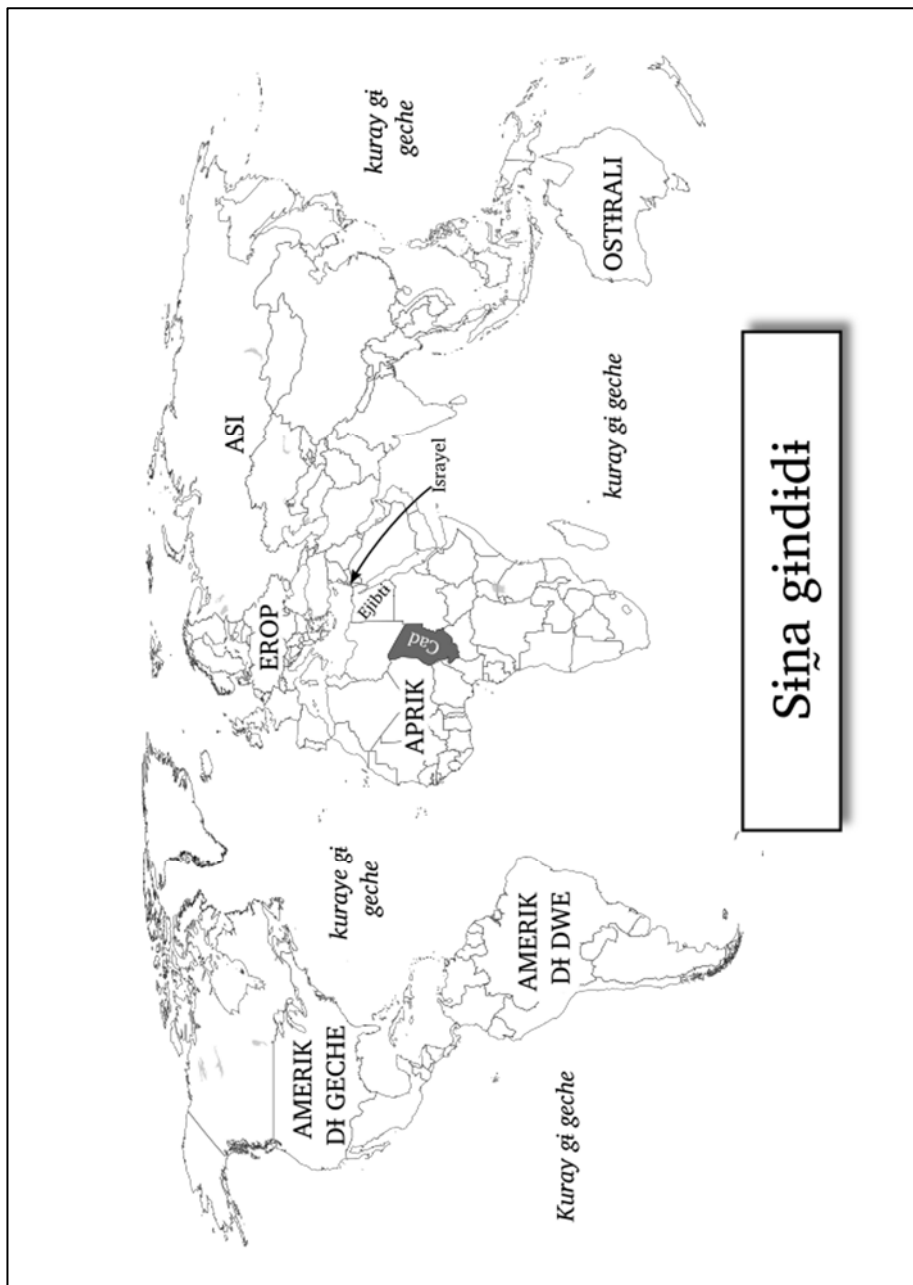
nare nə gindəgi jiga jiga nə siṅa gindidi lə pad berni gi sumiw duwa, dara cendi ba kalna àcṅa day bam me ba hane 'ywana Mǎřĩ, me aṅji ba ha kala dusiw hilala àcṅa day diwə siṅ. Berni di ta di, gi ha diyə gindidi i managi *Jursalem. ⁴⁸Yeni da, anə yər mani nə àlal pad ta di gi dirəng, yande da, anə ha 'ya woni biyəgi nare 'yeni. ⁴⁹Indi da, nə ha giyəng dwana di Aban gi Mǎřĩ biyəng bii dira^a di hára lə sidəngə. Me 'yeni da, damna lə ciri di ka lə di jang biraa dwana di daa di hane sidəngə bá do.»

Mǎřĩ u Jesu ya nim daa

(Marki 16.19-20; Paja nənə Jesu duwa 1.9-11)

⁵⁰Targiṅ dang da, Jesu wála *woni girsə gwale duwa dimgi kal *Jursalem bam, hargi gir ciri di Betani ib. Mana gi ta lə da, aṅji lay isaw daa me piy biw didəgi lə. ⁵¹Managi aṅji ilə piyə biw lə didəgi lə da, aṅji so kalgı me, Mǎřĩ uw yá nim daa. ⁵²Woni girsə gwale duwa da, piy gubrəgi dodə dirəwə milawdiw nim me, iṛi cendi cor ha Jursalem gi sii 'ywala gi geche. ⁵³Gi wála wála, cendi jal hára gi *kulu gaba bwasa Mǎřiyə bwaw jilay bədə.

^a 24.49 dwana di Aban gi Mǎřĩ biyəng bii dira: Jesu ha giyəgi woni girsə gwale duwa i *Dúndi dinə Mǎřĩ duwa, yarna Jā 14.16-17 me, Luk 12.12, Paja nənə Jesu duwa 1.4-5 me, Juwel 3.1-2 me.

Birmə gaba gıləng āsa gı maktubu dı ka di

Maktubu dınə Mārī duwa da, sabar dodə sabara gı gechide sır. Tuldı dı mın dı pii da, nə 'wogıdınin «Maktubu dınə Mārī duwa tuldı dı bıg». Me tuldı dı idı dii sırə da, nə 'wogıdınin «Maktubu dınə Mārī duwa tuldı dı dırway» me ca.

Maana dınə Jesu duwa dı Matiyə jangıdı da, ilə managı Maktubu dınə Mārī duwa tuldı dı dırwayə.

Maktubu dınə Mārī duwa tuldı dı dırway di, gı jangıdı i gı bii gı gırek. Nenin woni cwa Maktubu dınə Mārī duwa gı bii gı chibne di, nə kanjınin gwale gı gı jangıw gı bii gı gırek di gındıw ladı le do me, nə cownin nım gı chibne sıdı dı lade pırang dara sımray pad dıdəgı.

Yande da, anə ha yara mana gı mınnə da, nə cownin wayıw ya bii gı nasara de dige dige bədə, me gwale dalaw da, i anju mın. Dang da, Jesu di sıw duwa gang me kiretiye nə pii me da, i nare nə Juwib. Yande da, mana mın da, mani nə cendi əlgı di wundər nım gı nendı nə sımray ında mın bədə. Dang kaw, mani nə pii me, nə laba me da, wundər mın bədə me ca. I yande di me nenin woni cwa Maktubu dınə Mārī duwa di, nə jangınin mani yab lə dara anə banə 'wacnana nım gı gwale gındıw nana. Mani nə nə jangıgınin di, i ta:

Maktubu dı ka dıwari: Tandi ilə managı maktubu dı pii dı gı jangıdı gı bii gı gırek lə bədə. Nə jangıdınin dara gıləng birmə gaba 'wacna maktubu dıwari kalang.

Gwale dıw: Gwale dıw da, gıləng birmə gaba 'ywa maktubu dıwari di.

Anə yarna mani nə ya (*Markı 13.1-13*) ta de gwale dıw gındıwə da, gıl dara maktubu dınə Markı lə kaw, gı jangı

gwale gî ta di ilə me ca. Managî anə yarna mani nə ya Markî 13.1-13 ta de, anə ha āsa «Markî 'lywa duwa mwaj dii subu āsa duwa mîn ha dîbə mwaj dii subu.»

* Managî anə yarna dechu dî ta di pii do me mo sîŋ (ya *Abraham ta de) mwom da, gîl dara ba nə biynin mo di gîndîw daa managî maktubu dî dŋang dî nə 'wogîdînin «Awra gî gwale gîndîw daa».

Managî anə dara yara letîr dî bani hiŋe managî mo bîwə (ya Rachel¹ de) da, gîl dara gwale gî anə āsîw ta di, nə biynin gîndîw daa dodə maktubu gîndîdî lə.

Mani dúndîrəgî: Managî sîŋa dî gî yè gî Jesu lə da, mani nə yab nə àla day wundər gî nendî nə sîmray înda bədə kaw ilə. Nə chigîdînin mani dúndîrəgî nə ya ta de di dara ba wanang lə anə banə 'wacŋana mani nə gî àlgî wála gî piyè di gîndəgî.

(ch.) Managî anə yarna janga gî ya (ch.) di da, janga duwa gî lade da, i chapitîr.

'Yeni nə anə ha āsa maktubu dî ka di da, kal Mārî wanang lə anə 'wacŋana dwarzî ladî me kalîw a wanang lə dusi dan dî anə kaldî dîwə di.

